frunzelor şi ierbeĭ, dacă nu zăpada, care, de şi puţină căzută zilele astea, ţĭ-a albit pământul pe unde bietul soare n'a maĭ putut să ajungă cu razele luĭ; malurile apelor tale nu maĭ sunt umbroase şi ademenitoare ca în timpul vereĭ, acum gerul se căzneşte să întinză podeţe de ghiaţă peste tot, poate ca să-ţĭ încălzească apele până la primăvară. Maĭ măestre sunt aceste podeţe de cât monumentalele podurĭ pe carĭ oamenii le-aŭ aşezat în atâtea locurĭ peste tine.

La Câmpina m'a coprins mila de apele sale; acolo între Piţigaia şi Raky sondele s'aŭ lăsat şi din o parte şi din alta până în matca apeĭ; ţĭ-a scormonit prundul peste tot, ţĭ-a abătut apa în toate felurile, căcĭ se vede că sub patul albieĭ tale aŭ găsit păcură multă. Mă întrebam ce o să maĭ facă cu apele tale şi pe unde o să le maĭ dea. Doar prin vârfurile sondelor să te ridice şi să te facă să curgĭ la vale o bună distanţă, aşa prin aer. Le sunt de folos apele tale prin alte părţĭ, dar numaĭ aci îĭ împiedecĭ mult. Grămezile de stâncĭ sure, risipite în multe părţĭ pe malul apeĭ, aŭ rămas tot aşa; de ele nu se prinde nimic, nicĭ chiar privirea.

Pe unde pădurile 's de brad, verdele tot maĭ persistă şi maĭ mult îţĭ atrage atenţia, din galbenul roşcat al frunzelor celor-l'alţĭ copacĭ, saŭ cenuşiul negru al crengilor fără frunze.

Dar satele înşirate pe lângă şosea, saŭ presărate prin toate părţile pe valea ta? Şi ele sunt lipsite de lumea cea multă a vizitatorilor din vară, şi par triste şi aproape pustiĭ. Ceĭ carĭ în timpul călduroaseĭ verĭ nu maĭ încăpeaŭ pe aicĭ, căutând repaos, distracţiĭ, escursiĭ şi răcoare, aŭ fugit acum, tocmaĭ alungaţĭ de răcoarea erneĭ.

Sinaia, oraşul furnicar din vară, când nicĭ pădurile de prin prejur nu ajung vizitatorilor ca să le colinde, acum e aproape pustie, par'că e părăsită de locuitorĭ.

Numaĭ dacă de la mânăstirea Sinaia apucĭ spre splendidele aşezăminte regale de peste Peleş, maĭ simţĭ niţică viaţă, mişcare maĭ multă, cât stă acolo Curtea, —cum se zice. Soldaţiĭ carĭ fac gardă, personalul castelelor şi diferiţĭ lucrătorĭ nu staŭ toată ziua, umblând de colo până colo, după aceea ce le e dat să facă, iar potecuţele din prejurul Pelişorului maĭ ales, sunt alergate şi acum de augustele odrasle ale familieĭ princiare.

Şi de la Sinaia în sus până la frontieră tot aceeaşĭ privelişte de tristeţă şi regret după timpurile de vară, zăpada pe creştetele munţilor, frunziş ruginiŭ şi uscăturĭ prin pădurĭ, poene galbene şi numaĭ plantaţiile de brad maĭ ţin verdele unor costişe.

Trenurile doar aleargă în sus şi în jos, ca şi alte dăţĭ, pe aceeaşĭ cale, peste aceleaşĭ podurĭ, prin aceleaşĭ tunelurĭ.

Şi cu toate astea şi aşa tot îmĭ placĭ mult, vale! Sunt crescut tot pe plaiurĭ ca ale tale; şi în dorul lor, unde nu prea pot aşa uşor să mă duc, viŭ adesea pe la tine.

Asta însă nu va maĭ ţine mult; şi valea mea—Valea Buzeuluĭ—va avea şi ea o cale ferată în curând până la vre-o 70 kilometri spremunte de la oraşul Buzeŭ; localităţile şipriveliştile eĭ îţĭ vor atrage multe dinvizitatoriĭ eĭ, şi chiar din capitaliştiĭ şi muncitoriĭ carĭ ţĭ-aŭ scormonit pământul maĭ peste tot.

Neney

Expediţia ştiinţifică la Polul Sud

Ce zice d-rul Charcot?

Se ştie că doctorul Charcot s'a imbarcat pe bordul vasuluĭ «Français» ca să facă o explorare ştiinţifică la polul Sud.

Prima călătorie, după cum a spus chiar doctorul Charcot unuĭ gazetar care l'a interviewat în această privinţă, a fost numaĭ o călătorie de recunoaştere; de data asta însă, a adăogat Charcot, plec cu speranţa să vă aduc uncontinent.

Existenţa unuĭ noŭ continent

Da, nu greşesc zicând un continent.

Deja polul Nord ne-a descoperit misterul ce 'l înconjoară şi, partea maĭ puţin cunoscută de cât inaccesibilă care trece de 80⁰ paralelă, nu e de cât un punct geometric demn de îndrăzneţĭ de cât de exploratorĭ.

Cu antarticul e cu totul din potrivă, căcĭ aci nu cunoaştem nimic din partea aceasta care coprinde enigma naştereĭ şi evoluţiuneĭ lumeĭ.

Fără a pretinde că polul Nord e un pol secondar şi ştiinţificeşte fără valoare, trebue să se recunoască însă că în mare parte e constituit din insule natural incapabile de a furniza cercetătorilor contimporane urmele uneĭ vieţĭ superioare, pe care, fără îndoială, aceste locurĭ n'aŭ cunoscut'o nicĭ o dată.

Cum se prezintă polul Sud

Totul însă ne arată că polul Sud e un spaţiŭ solid.

Toţĭ navigatoriĭ spun acest lucru. Nordenskjold a adus deja din pământul Graham un embrion de floră ecuatorială şi proba că soarele favoriza fecundaţiunea.

Vaporul meŭ poartă un nume care e un simbol. «De ce nu?» («Pourquoi Pas?»)

Dacă destinul mă favorizează, de ce n'aşĭ putea oare aduce fauna începătoare, animalul originar şi poate chiar fosilul primuluĭ om!

De altă parte cercetările făcute în Patagonia, Australia şi Madagascar aŭ adus descoperirea unor speciĭ identice şi monstruoase care nu se găsesc nicăerĭ în atmosfera boreală.

De unde rezultă certitudinea că aceste pământurĭ depărtate aŭ suferit în epoca preistorică o influenţă a aceluiaşĭ regim şi adeverirea că acele speciĭ aŭ aparţinut aceluiaşĭ continent, şi prin urmare şi ipoteza că n'a fost pe globul nostru o sursă de viaţă unică ci, derivând din poliĭ către centru şi prin cataclisme necunoscute, speciile din Sud aŭ cedat locul lor celor din Nord, murind maĭ bine de cât să facă o mesalianţă. Dacă este aşa, ştiinţa s'a înşelat şi teoria evoluţiuneĭ trebue luată de la bază, de oare-ce în loc de o celulă, mama vieţeĭ universale, a existat cel puţin douĭ germenĭ iniţialĭ generatorĭ a bipolarităţeĭ specieĭ.

In orĭ-ce caz autopsia poluluĭ de Sud ne va învăţa definitiv dacă aicĭ a fost începutul lumeĭ şi locul de naştere al omuluĭ.

Echipagiul vasuluĭ «De ce nu.»

Vasul «De ce nu?» cu care Charcot va face explorarea poluluĭ de Sud are treĭ catarguri—o deplasare de 800 tone, iar motorul e de 500 caĭ putere. Vasul poate naviga şi cu pânze şi cu aburĭ şi e construit aşa fel ca să poată rezista sloiurilor.

Proviziunile sunt de 110 tone.

Echipagiul coprinde 20 oamenĭ şi şase săniĭ automobile oferite de marchizul de Dion.

Prima expediţiune a costat 450.000 leĭ; a doua va costa 800 miĭ leĭ.

Explor.

DIN LUMEA DE DEMULT

Animale care s'aŭ stins din lume

Cetitoriĭ carĭ aŭ urmărit până acum cele ce le-am scris despre oasele din peşterĭ ştiŭ că printre aceste oase se găsesc şi de-ale unor animale, carĭ orĭ s'aŭ retras din Europa într'alte continente orĭ s'aŭ stins cu totul din lume. Unele dintre ele s'aŭ stins în timpurile preistorice, altele în timpul de când cunoaştem istoria Europeĭ, iar o seamă se sting cu încetul acum în zilele noastre.

In timpurile de dinaintea celor preistorice trăia prin Europa elefantul, leul, pantera, hiena, rinocerul şi ipopotamul. Invăţaţiĭ numesc acestea timpurĭ pleistocene şi caracteristica lor este că, deşi existaŭ oamenĭ pe atuncĭ, nu se iviseră încă în Europa animale domestice. Nu se găsesc nicăerĭ prin peşterĭ pleistocene oase de câne, de oae, de capră, de cal şi de porc.

Decĭ, în acele îndepărtate timpurĭ, în Europa, trăiaŭ oameniĭ în stare de tot primitivă, în luptă cu leiĭ şi panterele şi alte fiare carĭ trăesc acum orĭ numaĭ în repiunĭ polare orĭ numaĭ în regiunĭ tropice. Alăturĭ cu oasele lor se găsesc prin peşterĭ oase de om, iar dintre atâ-

O vânătoare de zimbru

tea lucrurĭ carĭ pot dovedi existenţa omuluĭ, nu se găsesc decât nevoiaşe unelte şi arme de cremene.

Fie apoĭ că rasele de oamenĭ ce trăiaŭ prin Europa, în cursul a miĭ de anĭ, aŭ ajuns la o cultură oarecare, fie că — lucru care e maĭ de crezut — o nouă rasă de oamenĭ maĭ înaintaţĭ în cultură şi în civilizaţie aŭ venit dintr'alte părţĭ în Europa: lucrurile încep să se schimbe şi Europa intră în epoca preistorică. Din timpurile acestea se găsesc alăturĭ oase de caĭ şi de boŭ, apoĭ tot maĭ multe de cele din urmă. Iar în sfârşit oasele de leŭ, de elefant, de panteră, de hienă dispar cu totul, nu se maĭ găsesc nicăerĭ prin peşterĭ; în schimb însă peşterile sunt pline de oase de animale domestice, de arme de piatră bine cioplite, de hârburĭ de oale, de unelte de os, de cenuşă.

Da, de cenuşă şi de hârburĭ de oale! Să nu te mirĭ, cetitorule, că pomenesc lucrurĭ aşa de fără nicĭ un preţ, la părere! In peşterile pleistocene nu s'aŭ găsit nicăirĭ hârburĭ de oale şi cenuşă, semn că bieţiĭ oamenĭ de atuncĭ nu ştiaŭ să facă nicĭ foc şi nicĭ vase de lut. Acum închipueşte-ţi-ĭ, trăind numaĭ din vânat — şi cu ce arme! — fără animale domestice, fără locuinţe, fără foc, fără vase, fără măcar un câine care să-ĭ păzească, trăind printre nesfârşite pădurĭ şi nesfârşite bălţĭ cu vecĭnică groază de atâtea fiare ca leiĭ, şi panterele, şi râşiĭ şi urşiĭ şi mistreţiĭ carĭ umpleaŭ codriĭ şi mlăştinile!

Când aŭ ajuns oameniĭ să-şĭ facă foc, aŭ dobândit cea maĭ puternică armă. Putea acum s'aprindă pădurile, şi printr'asta să alunge departe fiarele şi să le strice culcuşurile, putea să se apere de ele noaptea, putea să'şĭ scobească luntri ca să treacă peste râurĭ, să-şĭ fiarbă mâncărĭ şi să-şĭ afume carnea ca s'o poată păstra îndelung. Iar în oaie, în cal şi în câine şi-a câştigat cele maĭ trainice ajutoare. Oaia pentru hrană şi vestminte, calul pentru umblete repezĭ şi goană după fiare, iar câinele pentru pază şi apărare. Negreşit, cânele e unul dintre factoriĭ ceĭ maĭ de căpetenie în progresul cultural al omeniriĭ, şi când omul primitiv a început a avea în câine un tovarăş aşa de credincios, împărăţia fiarelor a început să piară.

Animalele carĭ aŭ trăit în timpurile pleistocene în toată Europa, dar ale căror oase nu se maĭ găsesc în timpurile preistorice, decĭ s'aŭ stins din lume, sunt după arătările învăţaţilor acestea: Ursul peşterilor, iepurile numit diluvian, rinocerul cu lâna moale, elefantul numit antic şi mamutul.

Ursul acesta era aproape de două orĭ mare de cât ursul nostru şi trăia numaĭ prin peşterĭ, nu însă singuratec, ci în cete marĭ, şi era cea maĭ de temut fiară a vremurilor de atuncĭ.

Nicĭ elefantul acesta, care trăia prin Germania şi Anglia, nicĭ alt elefant numit pitic, trăitor prin Spania şi Sicilia, nu sunt una cu elefantul ce trăeşte azĭ prin Africa şi Asia. Şi acest din urmă a trăit prin Europa de odată cu ceĭ-l'alţĭ doĭ, dar s'aŭ retras în Africa, pe când fraţiĭ luĭ—cel antic şi piticul—aŭ pierit: unul în Sicilia, altul în insula Malta, unde se găsesc cele din urmă oase ale lor *).

Iar animalele carĭ trăiaŭ în timpurile pleistocene, dar aŭ fost alungate de oamenĭ pe la sfârşitul acestor timpurĭ, sunt: elefantul african, de care am vorbit, un soiŭ de panteră, hiena vărgată, leul şi ipopotamul. Acestea s'aŭ retras spre sud. Apoĭ mâncăciosul, renul, boul moşus, visentul şi cerbul alceŭ s'aŭ retras spre nord. Boul moşus a dispărut însă din Europa şi se maĭ găseşte azĭ numaĭ în America nordică, pe lângă cercurile polare, trăind o săracăcioasă viaţă pe stâncĭ, unde paşte muşchiul îngheţat.

Toate aceste animale, orĭ gonite într'alte părţĭ ale lumeĭ, de dinaintea omuluĭ, aŭ făcut loc animalelor pe carĭ omul le îmblânzise. In timpurile preistorice nu le maĭ întâlnim prin Europa.

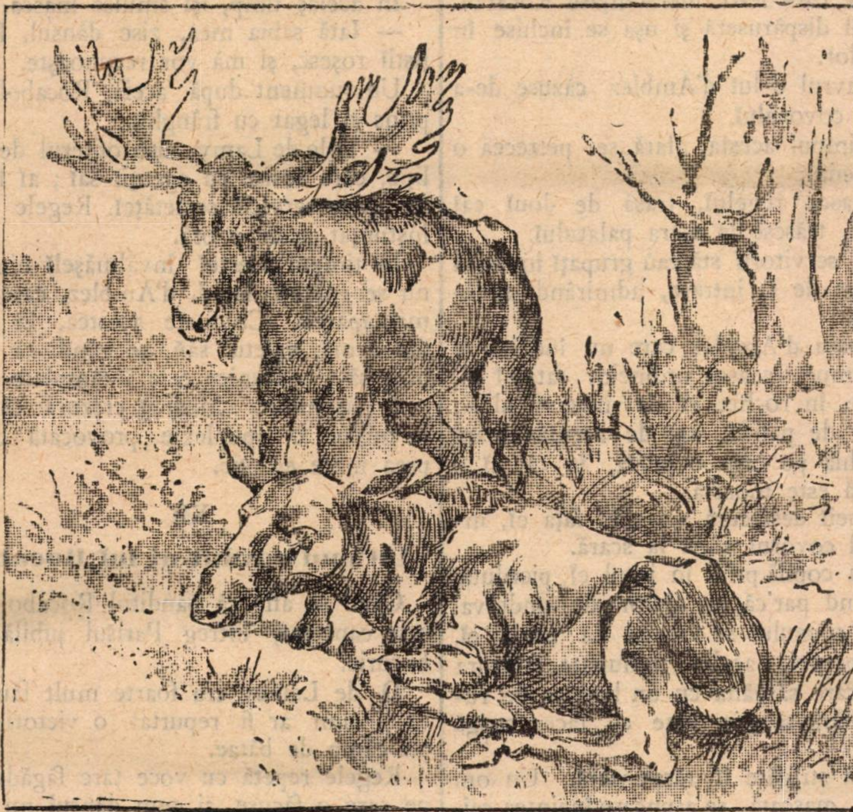
In tot cursul timpurilor preistorice omul a avut să se lupte însă cu fiarele carĭ trăesc şi astă-zĭ. Un singur animal a fost stins de oamenĭ în vremile acestea: cerbul uriaş, ale căruĭ oase se găsesc pe la începutul timpurilor istorice în mare măsură, apoĭ se micşorează repede şi dispar deodată.

Leul şi pantera, carĭ se retrăseseră din centrul Europeĭ spre sud-est, aŭ trăit în timpurile preistorice prin peninsula Balcanică şi aŭ pierit din Europa târziŭ, în timpurile istorice. Leul trăia pe timpul luĭ Herodot şi al luĭ Aristotele prin munţiĭ Traciei şi s'a stins cam pe la aniĭ 300 înainte de Hristos. Tot pe atuncĭ maĭ trăia şi pantera prin Grecia, după cum spune Xenofon în opera luĭ despre vânătoare.

In timpurile istorice, apropiate de noĭ, s'aŭ stins cu totul în Anglia lupiĭ, urşiĭ, mistreţiĭ, cerbiĭ, căprioarele şi renul.

Prin înmulţirea populaţiuneĭ şi ocuparea terenurilor de industrie şi agricultură, s'a pus capăt acestor animale, iar o renaştere a lor prin emigrarea de pe continent, e cu nepuţinţă în insulă. Urşiĭ aŭ dispărut de prin secolul X. Cel din urmă lup ar fi fost ucis în Scoţia în anul 1680, iar în Irlanda cu vre-o 30 anĭ maĭ târziŭ. Sub regimul luĭ Eduard I se dete o poruncă specială de exterminare a fiarelor. Mistreţiĭ aŭ fost stârpiţĭ tot pe a-

*) Acestea s'aŭ întâmplat, pe semne, pe când nu era despărţită încă Sicilia de Italia şi nicĭ Malta nu era insulă, ci una cu Sicilia.

Cerbul alceŭ

tuncĭ şi puţin după aceea şi castoriĭ, carĭ aŭ fost vânaţĭ cu nemiluita pentru blănile lor pe timpul primeĭ cruciade. Cerbiĭ, carĭ pe timpul regineĭ Ana eraŭ în sudul Anglieĭ aşa de mulţĭ, că odată s'a văzut o ceată de a lor aproape de Londra, cam vr'o cincĭ sute la număr, azĭ trăesc numaĭ în parcurĭ pe platoul scoţian. Nicĭ căprioare sălbatice nu se maĭ găsesc, c numaĭ prin parcurĭ.

Pe continentul Europeĭ lupta cu fiarele ţine înainte. Ursul, care era stăpân odată peste toată Europa, azĭ trăeşte numaĭ în Pirineĭ şi în Carpaţĭ. Râsul e gonit spre Nord şi maĭ duce o viaţă pe sfârşite prin pădurile Rusieĭ. Piere şi viţa cerbuluĭ alceŭ, care trăeşte numaĭ în delta râuluĭ Memel, în vr'o câte-va sute de exemplare. Piere şi viţa visentuluĭ: în Europa nu se găseşte de cât vr'o zece visenţĭ într'un parc al ţaruluĭ, şi pier din an în an. Viţa acestora piere cu totul din lume, căcĭ în America, unde pe la 1800 se preţuia numărul lor la peste un milion pe prieriĭ, aŭ fost măcelăriţĭ fără de milă, în cât 'ĭ-aŭ stârpit absolut. Vr'o 200 de exemplare maĭ trăesc în parcul naţional, însă mor în sclavie. Şi castoriĭ pier; acum nu se maĭ găsesc în toată Europa de cât în Elba.

Lupta înverşunată se duce pentru mistreţĭ, lupĭ şi vulpĭ; pentru cerbĭ, carĭ strică semănăturile, apoĭ pentru fiarele micĭ ca dihorul—un animal care în timpurile pleistocene era câtă frunză şi iarbă —ca nevăstuica (odată animal semi domestic, ţinut pe lângă casă pentru stârpirea şoarecilor, apoĭ însălbătecit de când i-a luat locul pisica).

Intre animalele carĭ pier e şi bourul, vestitul soiŭ de boŭ sălbatec al căruĭ cap e în marca Moldoveĭ. Odată zimbriĭ trăiaŭ în Europa în uriaşe cirezĭ; în timpurile preistorice aŭ fost împinşĭ de oamenĭ spre Ost şi Nord. Din părţile noastre aŭ fost stârpiţĭ de la 1000 după Cristos; în munţiĭ Moldoveĭ şi aĭ Ardealuluĭ aŭ maĭ trăit, puţinĭ şi singuratecĭ, până prin veacul al opt-spre-zecilea. Ceĭ din urmă bour în munţiĭ Ardealuluĭ a fost împuşcat de Româniĭ Ion Gorja şi Alexe Crişan, din Bârgău, în Octomvrie 1767 în muntele Plaiu.*) Puţinĭ bourĭ, ceĭ din urmă în lume, maĭ trăesc prin pădurile Litvanieĭ.

«Albina». **G. Coşbuc**

*) Din memoriile celebruluĭ vânător Ujvalfi Sandor, după cum dovedeşte d. I. Sterca Şuluţu de Cârpeniş.

DIN VIAŢA BANDIŢILOR

— Urmare —

— Eŭ ştiŭ ce zic; presimţirile pe care le am, sunt sigure. Nu e nevoe de frase lungĭ! De acum înainte, Rocabol se poate considera ca un om mort.

— Dar şeful nostru a înebunit!.. esclamă Flandrin.

— Amiciĭ meĭ, vă voĭ dovedi îndată că sunt în toate minţile. Dragiĭ meĭ, pe când voĭ chefuiaţĭ în neştire tot ce prădaţĭ, şeful vostru, cum vă place să mă numiţĭ, stringea, aduna comorĭ.

Un murmur îl întrerupse. Bandiţiĭ se simţiaŭ oare-cum jigniţĭ de vorbele şefuluĭ lor.

— Când voĭ fi mort, continuă cu răceală Rocabol, voesc ca voĭ să fiţĭ moştenitoriĭ celor câte-va miĭ de ludovicĭ pe care i-am putut strânge.

— Ah!.. şefule, aceasta va fi prea frumos!

— Alegeţĭ treĭ dintre voĭ, care în ziua morţeĭ mele să ridice baniĭ şi să'ĭ împartă. Iată, în plicul acesta se află indicat locul unde e ascunsă comoara. Şi acum, grăbiţi-vă, pentru că nu maĭ am multă vreme de perdut.

Bandiţiĭ se priviră. Vorbele şefuluĭ lor li se păreaŭ de necrezut.

Cu toate acestea Rocabol n'avea de loc aerul să glumească.

— Numiţĭ treĭ camarazĭ în care aveţĭ încredere.

— Flandrin! Gât-strâmb!.. Ciungu!..

— V'aţĭ înţeles?.. Nimenĭ nu se împotriveşte?.. Iată plicul pe care vi l'am făgăduit.

— Ah! şefule, eştĭ generos, mărinimos.

— Sunteţĭ nişte proştĭ!... Băgaţĭ de seamă să nu vă încurcaţĭ pe unde-va... «Să nu uitaţĭ că pentru ziua de mâine maĭ sunt încă şeful vostru.

— Pentru ziua de mâine, şi câte zile veĭ maĭ voi!

— Am spus până mâne seară... Voĭ treĭ să rămâneţĭ... Ah!... dar iată acum o mică parte din moştenirea mea.

Şi aruncă pe masă o mână de aur.

— Voĭ treĭ, trebue să maĭ rămâneţĭ... Vă voĭ da ultimele mele ordine...»

Jurămîntele luĭ Rocabol

Era mare sărbătoare în palatul d'Amblez. D-ra Lizeta avea să fie prezentată la curte în seara aceia, într'un mod oficial.

D. d'Amblez avea să ocupe una dintre cele maĭ înalte funcţiunĭ de Stat.

Moralitatea acelor timpurĭ era atât de coborîtă, în cât nimenĭ nu se maĭ gândea să discute evenimentul, să facă oare-care legăturĭ de ideĭ, oare-care obiecţiunĭ.

Atot-puternicia regeluĭ acoperea totul. Ceĭ maĭ oneştĭ oamenĭ eraŭ geloşĭ de

norocul care dăduse peste familia d'Amblez, pentru că se gândeaŭ că norocul acesta putea s'o facă stăpâna Franţeĭ.

In buduarul săŭ, Lizeta se simţea plină de descurajare. Fără îndoială, copila nu înţelegea spăimântătoarea dramă care se petrecea; dar instinctul îĭ spunea că era ameninţată de o lovitură odioasă.

In zadar maĭ încercase încă odată să se arunce la picioarele tatăluĭ eĭ, rugându-l s'o lase în întuneric, cu existenţa eĭ modestă şi neştiută de nimenĭ.

D. d'Amblez o ascultase surîzând sarcastic, şi-ĭ răspunsese că voinţa sa era nestrămutată.

La orele şease caleaşca regală avea să se prezinte, şi dânsul, tatăl eĭ, avea s'o întovărăşească călare, până la Versailles.

— De ce te poţĭ teme? adăugă mizerabilul, de vreme ce, eŭ, tatăl tăŭ, voĭ fi tot timpul cu tine.

Palidă ca o moartă, Lizeta se lăsase pe mâna cameristelor sale.

Cu oroare privia ştofele acelea minunate, care-ĭ făceaŭ impresia unuĭ linţoliŭ.

Nicĭ una dintre servitoarele care o înconjuraŭ n'avea o figură destul de atrăgatoare pentru ca să-ĭ poată inspira încredere.

Şi ceasurile treceaŭ!... şi Wilhelm!... Wilhelm nu maĭ venea!

Cât despre d. d'Amblez, dânsul îşĭ făcea toaleta plin de bucurie şi de vanitate.

Cu toate că avea 60 de anĭ, era încă în putere. Speranţa satisfacereĭ ambiţiunilor sale, îl făcea să devie din noŭ tânăr. Avea să'şĭ aibă şi dânsul, însfârşit, un loc hotărit în sfaturile regeluĭ! Ce-ĭ păsa luĭ de lacrimile aceleĭ micĭ nebune, care, la urma urmeĭ, nu era tocmaĭ de plâns?

Işĭ trimisese valetul la grajd, pentru a se asigura că calul săŭ era gata; apoĭ, cu fiorĭ de nerăbdare, ascultă zgomotul trăsurilor care treceaŭ pe stradă.

Sunară orele şease. D. d'Amblez trase cu urechea; caleaşca regeluĭ se apropie. In sfârşit!

Auzi un zgomot la spatele luĭ şi se întoarse. O uşe se deschisese, un grup bizar intrase.

Douĭ bărbaţĭ carĭ purtaŭ în braţe pe un al treilea. Eraŭ Flandrin şi Gât-Strâmb cu Jak Lemer, ocnaşul, schilodul, răzbunătorul.

Şi cu toţiĭ se apropiară aşa de repede în cât dânsul n'avu timpul să facă nicĭ o singură mişcare, nicĭ un singur gest.

Jak întinsese braţul săŭ, şi mâna-ĭ teribilă apucase ca într'un cleşte de fer gâtlejul nenorocituluĭ.

Era o scenă spăimântătoare. D. d'Amblez încercă să se împotrivească dar fu în zadar; se zbuciumă câte-va secunde şi muri.

Jak Lemer îşĭ deschise mâna-ĭ de asasin, un zâmbet voluptos îĭ ilumină faţa.

— Să mergem, zise Flandrin.

Şi ceĭ doĭ oamenĭ plecară pe drumul pe care veniseră, ducând cu eĭ povara pe care le-o încredinţase Rocabol. Bandiţiĭ dispăruseră şi uşa se închise în urma lor.

Cadavrul d-luĭ d'Amblez căzuse de-a lungul covoruluĭ.

In timpul acesta, afară se petrecea o altă scenă.

Caleasca regeluĭ, trasă de douĭ caĭ superbĭ, trăsese la scara palatuluĭ.

Toţĭ servitoriĭ stăteaŭ grupaţĭ în jurul treptelor de la intrare, admirând spectacolul.

D-şoara d'Amblez, care nu îndrăznise să se împotrivească ordinelor tatăluĭ eĭ, apăruse, în rochia eĭ de mătasă albă; era aşa de palidă, aşa de asemănătoare cu rochia pe care o purta, în cât aĭ fi jurat că este moartă.

Lacheiĭ desfăcură scara în faţa eĭ, întinzând covorul până la scară.

Biata copilă privi în jurul eĭ, pierdută, aşteptând par'că un ajutor de unde-va.

Uşa cupeuluĭ se închise în urma eĭ. Văzu pernele acelea minunate, trăsura aceea care sămăna cu un buduar de ruşine. Fără să ştie bine ce face, strigă ajutor.

Două strigăte îĭ răspunseră. Un om cu faţa mascată, se aruncase înaintea cailor, trimeţând un glonte în capul vizitiuluĭ, care se rostogoli la pământ.

In acelaş timp alţĭ oamenĭ mascaţĭ înconjurară trăsura.

— Ajutor! ajutor!

— Sunt aicĭ, răspunse o voce.

Era vocea viconteluĭ de Lancy, care de câte-va momente era prin apropiere, şi aştepta numaĭ un pretext pentru a interveni.

Cât aĭ clipi din ochĭ, se aruncă asupra omuluĭ mascat.

O şuerătură se auzi. Toţĭ ceĭ-l'alţĭ fugiră; numaĭ omul care cu o mână sigură oprise caiĭ, rămase pe loc.

D. de Lamy ridică sabia gata să-l lovească.

Necunoscutul făcu un pas îndărăt şi o luptă se încinse între eĭ şi cavaler.

Dar se pare că omul mascat nu era tocmaĭ tare în scrimă, căcĭ d. de Lamy reuşi să-l rănească la umăr, fără multă greutate.

Necunoscutul căzu cu un genunchiŭ la pământ.

— Predă-te, mizerabile! exclamă tânărul ofiţer, lipindu-ĭ vârful săbieĭ de gâtlej.

Omul privi în jurul săŭ: d-ra d'Amblez se coborâse din caleaşcă şi se îndreptă spre apartamentele sale.

— D-le de Lamy, zise necunoscutul, este adevărat că regele a făgăduit o mare răsplată aceluia care va reuşi să prindă pe banditul Rocabol?

— Lucrul este adevărat; dar nu văd ce legătură poate avea în împrejurarea de acum.

— D-le de Lamy, te rog să cerĭ regeluĭ semnarea contractuluĭ d-tale de căsătorie cu d-na d'Amblez.... Căcĭ mă predaŭ în mâinile d-tale. Sunt Rocabol.

In acelaş timp, îşĭ smulse masca.

— Iată sabia mea, zise dânsul. Poliţiştiĭ roşesc, şi mă vor recunoaşte.

Un moment după aceia, Rocabol era prins şi legat cu frânghiĭ.

— D-le de Lamy, zise ofiţerul de poliţie, care sosise cu agenţiĭ săĭ; aĭ făcut un mare serviciŭ societăţeĭ. Regele va fi înştiinţat peste o oră.

In timpul aceste învălmăşelĭ nimenĭ nu se gândise la d. d'Amblez, care nu maĭ apărea. Cu toate acestea, în cele din urmă, valetul săŭ se gândi că trebuia să-ĭ comunice cele întâmplate.

Il găsi mort. Mediciĭ crezură că era la mijloc o apoplexie provocată de o prea mare emoţie.

XII

Ultimul cuvânt al luĭ Rocabol

Când se află că banditul Rocabol fusese capturat, întreg Parisul jubilă de bucurie.

D. de Lamey era foarte mult lăudat, ca şi cum ar fi repurtat o victorie pe un câmp de bătae.

Regele repetă cu voce tare făgăduiala pe care o făcuse, şi cum dânsul nu ştia nimic despre intriga urzită împotriva d-reĭ d'Amblez, acordă îndată ofiţeruluĭ favoarea pe care o cerea.

D-ra d'Amblez avea să'şĭ petreacă timpul de doliu într'o monastire. După aceea trebuia să se celebreze căsătoria cu mare pompă.

Procesul luĭ Rocabol fu pus repede la cale.

Acuzatoriĭ veneaŭ din toate părţile să povestească crimele sale îndrăzneţe.

Instrucţia nu putea să dureze multă vreme; banditul nu nega nimica, ba din potrivă, maĭ adăuga încă la acuzările ce i se aduceaŭ.

Cu toate acestea fu supus tortureĭ, pentru ca să maĭ facă şi alte mărturisirĭ.

Membrele îĭ fură zdrobite între scândurĭ şi şira spinăriĭ îĭ fu sfărâmată bucată cu bucată.

Dar dânsul nu maĭ voi să spue nimica, nu maĭ pronunţă nicĭ un cuvînt.

Fu condamnat la moarte.

In noaptea care preceda executarea, trebuia să fie supus unor nouĭ suplicĭ şi maĭ groaznice încă, pentru a spune numele complicilor săĭ.

Dar, de odată, pe când călăiĭ se pregăteaŭ să-l ridice, uşa se deschise şi un ofiţer intră.

Era vicontele de Lamy. Rocabol îl recunoscu şi-ĭ surâse.

— Domnule, îĭ zise dânsul apropiindu-se, eŭ sunt acela care te-a dat peĭ mâna călăilor. D-ta trebue să mă urăşt foarte mult!

— Domnule de Lamy, d-ta nicĭ nu nu bănueştĭ cât de mult te înşelĭ.

— Oare presimţirile mele nu m'aŭ înşelat? Eŭ mă cunosc bine şi ştiŭ că

nu prea sunt abil în mânuirea sabieĭ. Pe când d-ta, aveaĭ un renume universal... Cum se face că te-aĭ lăsat să fiĭ rănit?

— Domnule de Lamey, răspunse Rocabol, cine ţĭ-a spus că d-ta eştĭ duşmanul meŭ?

Tânărul ofiţer era foarte emoţionat; şiroae de sudoare îĭ inundaŭ fruntea.

— O ființă pe care o iubesc, continuă dânsul cu voce înceată, văzând portretul d-tale prin oraş, mĭ-a spus că sămănaĭ foarte mult cu un... oare-care Wilhelm, care 'ĭ-a fost bun prieten. Te rog să'mĭ spuĭ adevărul... Este aicĭ un mister care ne înspăimântă.

— Vreĭ să'mĭ vorbeştĭ despre d-şoara d'Amblez?

— Da, despre dânsa.. Eŭ n'am uitat că în momentul când te-aĭ lăsat prins, mĭ-aĭ spus că regele făgăduise o mare avoare aceluia care va captiva pe...

— Rocabol banditul. Da, îmĭ aduc şi eŭ aminte că ţĭ-am spus asta.

— Pentru ce? Dacă d-ta eştĭ acel Wilhelm care a veghiat asupra d-reĭ d'Amblez, atuncĭ tot d-ta eştĭ acela care i-aĭ jurat că se va căsători cu acela pe care îl iubeşte. Şi predându-te în mâna mea, aĭ voit să-ţĭ ţiĭ jurământul. Nu este aşa că am ghicit?

— La ce bun să maĭ răscolim trecutul? Mâine voĭ fi supus din noŭ la chinurĭ, şi voĭ muri pe roată. Uitaţi-mă.... Nu cer nimic maĭ mult.

Lamy apucă mâna condamnatuluĭ:

— Te rog... Eŭ sunt un om de onoare... Cuvintele d-tale vor fi sfinte pentru mine. Spune-mĭ adevărul.

— Lizeta te-a trimes la mine?

— Ea ştie că sunt aicĭ.

— Eĭ bine, spune-ĭ să nu mă blesteme; spune-ĭ să nu dispreţuiască memoria sărmanuluĭ Wilhelm, care a avut o dragoste de frate pentru dânsa. Ea aĭ în viaţa mea lumina cerească care iluminează adâncul infernuluĭ. D-ta veĭ fi soţul eĭ. Fiĭ bun cu dânsa, iubeşte-o, fă-ĭ viaţa dulce, plină de fericire.

— Oh! ţi-o jur!.. Dar, încă odată, te rog din tot sufletul să aĭ încredere în mine. Iată, te voiŭ ajuta şi eŭ. Am cercetat trecutul, şi am aflat că d-ra de Armangy a fost o victimă. Oameniĭ din Eoches o respectă ca pe o sfântă. In aventura aceasta, a fost şi un copil, aruncat la marginea unuĭ drum... Ştiŭ că copilul acela a fost botezat cu numele de Wilhelm...

— Destul! strigă Rocabol; uiţĭ oare că este vorba aicĭ despre onoarea uneĭ moarte?

Lancy se apropiă şi maĭ mult de dânsul.

— Aşa dar, este adevărat; d-ta eştĭ fratele Lizeteĭ?

— D-le de Lancy, te înşelĭ; nu este adevărat!

— Aĭ fost un mare criminal, reluă tânărul cu gravitate. Şi cu toate acestea, Lizeta şi cu mine te iubim...

Călăul intră. D. de Lancy trebuia să plece.

Rocabol rămase singur, cu privirea rătăcită în vid.

. . . .

A doua zi, la orele şease dimineaţa, fu deşteptat din noŭ.

La ora şeapte, fu condus în sala de tortură.

In momentul în care călăul se pregătea să-l supue ultimelor chinurĭ, uşa se deschise, şi o femee intră.

Femeea aceasta avea în mână un plic, pe care-l dădu judecătoruluĭ ce trebuia să presideze pompa execuţieĭ.

Judecătorul rupse plicul şi citi.

— Majestarea sa Regele ordonă ca condamnatul să fie scutit de ultimele chinurĭ.

Femeia se duse să îngenucheze lângă Rocabol, şi apucând mâna bandituluĭ, o sărută.

— Frate, îĭ zise dînsa cu voce înceată, aĭ fost în tot-d'auna bun cu mine. In nume'e mameĭ noastre, te bine cuvintez.

Rocabol tresări.

— Mulţămesc! zise dînsul. Fiĭ fericită!..

. . . .

O oră după aceia, acela care fusese banditul Rocabol îşĭ dădu sfârşitul, scutit de obişnuitele chinurĭ la care eraŭ supuşĭ condamnaţiĭ la moarte în ziua executăreĭ.

In aceiaşĭ zi, într'un colţ de stradă, fu găsit cadavrul unuĭ nenorocit infirm, pe care nimenĭ nu-l cunoştea.

Era Jak Lemer.

Sfârşit

ŞCOALELE DIN ARABIA

In Arabia şcoalele sunt foarte înapoiate. Numaĭ copiiĭ oamenilor cu stare bună învaţă ceva, ca apoĭ să ajungă în vre-o slujbă a Statuluĭ saŭ să se facă preoţĭ.

Şcoala arabă ocupă o parte din moschee (biserică). Şcolariĭ staŭ ghemuiţĭ jos, pe un covor, saŭ cu picioarele încrucişate şi ascultă învăţăturile preotuluĭ mahometan.

In şcoală e numaĭ o tablă mare de lemn, pe care preotul scrie lecţiunile, ceea-ce toţĭ şcolariĭ repetează cântând în cor.

Fie-care şcolar are o tabliţă de lemn, pe care cu cretă scriŭ literile saŭ unele părţĭ din Coran, biblia lor.

Prelegerea se începe odată cu răsăritul soareluĭ şi la asfinţit sfârşeşte. Numaĭ la dejun şi prânz se odihnesc puţin.

Şcoala până atuncĭ e cercetată, până ce şcolariĭ ştiŭ citi Coranul şi învaţă de-a rostul maĭ multe părţĭ din el, când apoĭ părinţiĭ şcolarilor cinstesc, după voinţă, cu ce le dă mâna pe preotul mahomedan.

A. Ţânţariu.

VÂNĂTOAREA CASOARULUI

Unul dintre prieteniĭ meĭ, căpitanul Bernier, care se stabilise de mult la Java şi care, dacă se poate zice ast-fel, se specializase în vânătoarea casoaruluĭ, se oferise cu multă bună-voinţă să mă iniţieze în farmecul acestuĭ sport cinegetic noŭ pentru mine, şi pe când mergeam spre a întâmpina păsărĭ de acestea, îmĭ povesti tot ceea ce ştia cu privire la aceste animale ciudate.

Relatez, cât pot maĭ fidel, cele spuse de amicul meŭ:

«Casoarul, îmĭ zise el, locueşte maĭ ales prin pădurile dese ale insuleĭ Ceram; se găseşte de asemenea în regiunea sud-estică a Asieĭ, la Java, Sumatra, în insulele Molusce şi în câte-va alte insule din archipelagul indian.

In Franţa, casoarul a apărut pentru întâia oară într'o menagerie de la Versailles, la 1671.

Această pasăre trăeşte de obiceiŭ în grupurĭ şi departe de oamenĭ.

Mersul săŭ bizar şi sacadat nu o împiedecă de a alerga cât se poate de repede. Are o înfăţişare stupidă, sălbatecă, obraznică chiar, când e liberă.

In oare-carĭ epoce ale anuluĭ, casoarul este cuprins de un fel de nebunie, care îl face să fie foarte periculos.

Strigătul luĭ obicĭnuit este un fel de ţipăt gutural, care s'ar putea exprima printr'un «hu», când e însă supărat, strigătul luĭ e ca un fel de urlet îndepărtat de trăsură.

Casoarul este maĭ mic ca struţul: înălţimea luĭ nu trece de 1,50, dar corpul e maĭ puternic.

Goana după ceĭ doui casoarĭ începu.

Penele sale sunt de culoare negricioasă. Capul şi gâtul, neacoperite, aŭ o piele foarte sbârcită.

Ochiĭ casoaruluĭ sunt micĭ cu irisul galben şi cu cearcăne de păr negru simulând sprincenele.

Una din particularităţile cele maĭ remarcabile pe carĭ le prezintă casoarul, este casca ce se vede de-asupra capuluĭ şi care e un fel de ieşitură a osuluĭ frontal formată dintr'o ţesătură celuloasă care se măreşte pe măsură ce animalul creşte. Această cască atinge adesea înălţimea de 10 centimetri.

Picioarele îĭ servă casoaruluĭ atât ca arme ofensive cât şi defensive; adesea cu picioarele asvârlă pietre în urmă. A fost văzut de asemenĭ lovind cu picioarele arborĭ spre a-ĭ scutura de fructe.

Domesticit, casoarul mănânca indiferent tot ce i se dă şi bea patru saŭ cincĭ litri de apă pe zi.

In stare sălbatică el se hrăneşte cu fructe şi curmale micĭ.

Femela, când vrea să cloceascâ, face o gaură în nisip; acolo depune treĭ saŭ patru ouă carĭ în timpul zileĭ sunt clocite de... căldura soareluĭ, iar noaptea de ea.

Puiĭ se nasc după o lună.

La o distanţă de vre-o opt sute de metri zărirăm nu un grup de păsărĭ, ci 2 cosoarĭ pe carĭ nu-ĭ jena de fel prezenţa noastră.

Călcam cu toţiĭ în cea maĭ mare tăcere. Una din păsărĭ era într'una din acele mlaştinĭ foarte numeroare în acea parte de loc. Nu bănuia de fel pericolul care o ameninţa. O singură dată ridică capul, dar spre a respira, nu ca un presimţimânt al pericoluluĭ.

Căpitanul Bernier îmĭ spuse încet la ureche.

— Crezĭ d-ta că eŭ o să pun mâna pe casoarul ăla, chiar fără să trag?

— Cred, dar cum o să facĭ?

— Aĭ puţintică răbdare; o să vezĭ...

Incet, căpitanul făcu semn unuia din oamenĭ noştri să-ĭ dea un «lasso».

Apoĭ amândouĭ încălecară şi goana după ceĭ casoarĭ începu până când ajungândn-ĭ de aproape svârliră «lasso»-urile şi nenorocitele păsărĭ fură strânse de gât.

Fiind-că scoteaŭ strigăte oribile şi se sbăteaŭ cumplit, ceĭ douĭ vânătorĭ le sfărâmară capetele cu câte un glonţ de revolver.

Vetor.

Ultima expediţie a unuĭ aventurier

— Urmare —

In mijlocul chefuluĭ, unul dintre sergenţĭ propuse, pe neaşteptate:

— Dacă ne-am arunca pe caĭ, şi am porni pe urma fugarilor?

Strigăte frenetice de «ura!» primiră această propunere.

Toţĭ oamenĭĭ albĭ din trupă încălecară şi porniră în galop, plinĭ de entuziasm. Locotenentul era în fruntea lor.

Dar, abia un sfert de oră trecuse de la plecarea lor, şi se auzi un noŭ galop.

Era un general american, întovărăşit de douĭ ofiţerĭ, având şi o excortă de vre-o zece oamenĭ.

— Unde este locotenentul? întrebă generalul cu severitate, adresându-se primuluĭ om pe care îl întâlni în cale. Era Ochiul de jaguar.

— Nicĭ sub-ofiţeriĭ nu maĭ sunt în campament; soldaţiĭ negri sunt beţĭ; n'am maĭ rămas pentru pază de cât eŭ cu oamenĭĭ meĭ.

Generalul se întoarse spre ofiţerul care era în dreapta sa:

— Aĭ auzit, d-le comandant?..

Cel-l'alt se îngălbenise.

— Eŭ nu-mĭ pot închipui, d-le general, ca...

Cu un gest şeful îl opri; apoĭ, adresându-se din noŭ Ochiuluĭ de jaguar:

— Ştiĭ d-ta, d-le şef al indienilor, în ce direcţie aŭ apucat locotenentul şi cu subofiţeriĭ săĭ, precum şi care este cauza plecăreĭ lor?

— Astă noapte prizonieriĭ aŭ dat foc închisoriĭ şi aŭ trecut rîul înot. Noĭ am tras asupra lor. D-nu locotenent a crezut că uniĭ dintre eĭ aŭ scăpat cu viaţă şi s'a hotărît să plece după eĭ de cea-l'altă parte a munteluĭ.

— Aşa dar acum dînşiĭ trebue să se afle pe teritoriul mexican.

Ochiul de jaguar se mulţumi să răspundă printr'un semn afirmativ.

— D-le căpitan, reluă generalul cu vioiciune, adresându-se acum celuĭ-l'alt ofiţer care îl însoţea, veĭ fi aşa de bun să plecĭ îndată după nebunul meŭ de nepot?.. la excorta mea. Ofiţerul care ope-

rează de cea-l'altă parte este generalul Clairfontain; îl cunosc bine și 'ți voiŭ da un bilet pentru dînsul.

Generalul scrie repede câte-va cuvinte cu creionul pe o cartă de vizită și întinzând-o subalternuluĭ săŭ, adăugă:

— Să înștiințezĭ pe nepotul meŭ că înainte de a-șĭ da demisia, va trebui să facă șease-zecĭ de zile închisoare.

Peste zece minute căpitanul, împreună cu excorta generaluluĭ, dispăruseră după munte.

CAP. IV

După recomandațiile înțelepte ale Ochiuluĭ de jaguar, prietenii noștri îndată ce auziseră gloanțele șuerând pe d'asupra lor, se scufundaseră și continuaseră a înainta ast-fel, apărând numaĭ din când în când la suprafață pentru a respira.

Numaĭ indianul, care avea în spatele săŭ povara doctoruluĭ, nu putu să se scufunde; nu că i-ar fi fost greŭ s'o facă, dar se temea ca nu cum-va savantul, prin strigătele sale necugetate, să-l trădeze din noŭ.

Inotător de forță, indianul își ajunse în scurtă vreme tovarășiĭ și eraŭ gata acum să dispară cu toțiĭ îndărătul uneĭ stâncĭ, când de odată indianul se văzu prins de un curent puternic și adus din noŭ în mijlocul fluviuluĭ.

Atuncĭ îl zărise locotenentul; glonțul acestuia atinsese corpul doctoruluĭ, care scosese un strigăt de durere.

Din fericire însă ultimele licărirĭ ale foculuĭ muriră și al douilea glonț al locotenentuluĭ despică spațiul la o înălțime de cincĭ metri d'asupra apeĭ.

Maĭ încolo rîul făcea o cotitură bruscă; eraŭ salvațĭ.

— Eștĭ rănit?.. eștĭ rănit? întrebară în acelașĭ timp treĭ vocĭ îngrijorate.

Indianul socotea, fără îndoială, că nu sosise încă momentul să stea de vorbă. Drept orĭ-ce răspuns, începu să înoate cu atâta putere, în cât tovarășiĭ săĭ abia îl maĭ puteaŭ urma.

Acum rîul era strîns între două malurĭ de granit; cursul săŭ era cu mult maĭ repede și prizonieriĭ înaintaŭ cu o iuțeală aproape vertiginoasă.

Când cursul rîuluĭ se lărgi din noŭ, unul dintre indienĭ, — aceștia înotaŭ în frunte — se întoarse spre Nas de crocodil.

— O luntre așteaptă colo, pe țărmul drept, îĭ zise dânsul cu voiciune.

— Și indianul Scandi? întrebă cel-l'alt.

— Trebue să fie ascuns fără îndoială printre stufișurĭ.

Nas de crocodil se apropie de țărm, și avîntîndu-se pe uscat, duse la gură instrumentul pe care i-l dăduse Ochiŭ de jaguar, și scoase un sunet bizar, asemănător cu șueratul unuĭ glonte.

Acelașĭ zgomot răspunse, dar așa de aproape, în cât amiciĭ noștri se înșelară, și crezură că era în adevăr șueratul unuĭ glonte.

Un om apăru în fața lor; nicĭ nu-l auziseră mișcându-se printre stufișurĭ. Necunoscutul nu părea de loc uimit.

— Am văzut pe frațiĭ meĭ înotând, și am venit spre eĭ; am auzit chemarea unuĭ Scandi, și acum ochiĭ meĭ îl caută.

— Fratele meŭ cu ochiĭ albaștriĭ, să maĭ aștepte puțin, răspunse Nas de crocodil; amicul pe care-l duc în spate a fost rănit de americanĭ.

Savantul fu deslegat și căzu în brațele luĭ Trompet.

— Stăpânul meŭ este mort! exclamă fostul zuav.

— Unchiul meŭ!

— Ilustrul meŭ maestru!

— Trăește! exclamă Trompet, plin de veselie.

In adevăr, doctorul suspinase adânc.

— Ah! scumpiĭ meĭ prietenĭ! murmură dânsul după un moment.

— Eștĭ rănit? strigară cu toțiĭ, într'un glas. Unde eștĭ rănit?

Savantul își duse mâna spre partea stângă și se văită dureros.

Repede amiciĭ săĭ îl desbrăcară, și rămaseră oare cum uimițĭ, nevăzând nicĭ o urmă de sânge.

— A fost numaĭ o zguduitură, zise Gerald.

— In poziția în care ne aflam noĭ, adăogă Nas de crocodil, glontele nu putea să-ĭ străbată corpul.

— Unchiule, d-ta nu eștĭ rănit? zise Gerald surâzând.

— Ce nenorocire! sărmaniĭ meĭ copiĭ; gemu doctorul.

Și se aruncă de gâtul fostuluĭ colonel.

— Scumpul meŭ confrate, ultima noastră piesă convingătoare... cea maĭ convingătoare dintre toate.

— Budha cu treĭ capete! exclamă cel-l'alt.

— A fost zdrobită! răspunse doctorul.

Și scoțând din buzunar câte-va sfărâmăturĭ, adăugă:

— Iată ce ne-a maĭ rămas; nicĭ nu vom putea să facem un raport lămurit, în privința uneĭ chestiunĭ atât de importante.

Și din noŭ începu să se vaete.

Ceĭ'l'alțĭ rămăseseră uimițĭ.

Credeaŭ că doctorul fusese grav rănit, și când colo, dânsul se văicărea numaĭ pentru blestemata aceia de statuetă.

— Ilustrul meŭ maestru, zise ex-colonelul, ne vom reîntoarce...

— Da, da, cunosc eŭ frazele acestea, întrerupse Trompet; dar vă jur că de astă dată, eŭ nu vă maĭ întovărășesc.

« Și pe urmă, adăugă dânsul furios, dacă n'avețĭ de gând să ne lăsațĭ în pace, voĭ lua toate fleacurile acelea de hârtiĭ pe care le numițĭ documente și le voiŭ arunca în rîŭ... După aceea vețĭ putea să le pescuițĭ.

— Bunul meŭ Trompet!..

— Bine ar fi să ne vedem de treabă... Iată: omul acesta ne așteaptă pentru a ne conduce la șeful săŭ. Căpitanul nu îndrăznește să-țĭ spue nimic, pentru că este nepotul d-tale; dar eŭ m'am săturat pînă în gât.

— Eștĭ gata, unchiule? întrebă Gerald.

— Să plecăm, răspunse doctorul cu jumătate de glas.

Atuncĭ Nas de crocodil se adresă indianuluĭ Sandi:

— Ochiul de jaguar mi-a dat un semnal de războiŭ și mi-a spus că fratele meŭ cu ochiĭ albaștriĭ mă va conduce la Ursul-alb.

— Foarte bine, răspunse Scandi; frațiĭ meĭ pot să mă urmeze.

Și 'ĭ călăuzi pînă la colibă, care nu putea fi zărită de pe țărmul rîuluĭ.

— Frațiĭ meĭ sunt uzĭ, le zise dînsul; ar face bine să se desbrace și să se odihnească în colibă pînă ce hainele li se vor usca.

Apașiĭ începuseră a se desbrăca; albiĭ le urmară repede exemplul.

Singur Trompet păru a sta la îndoială.

— Eŭ cred, zise dînsul, că ar fi maĭ bine să facem un foc mare afară și să ne uscăm hainele în jurul luĭ.

— Fratele meŭ alb va face cum va voi; dar eŭ îl sfătuesc să stea înăuntru, pentru că s'ar putea să se îmbolnăvească foarte răŭ.

— Hm!.. dar vezĭ că...

Zgomotul unuĭ galop îĭ tăe vorba;

— Americaniĭ! murmură Trompet.

In adevăr, locotenentul și tovarășiĭ săĭ soseaŭ în galop.

Abia maĭ avură timpul să se ascunză în colibă.

— N'aĭ văzut pe aicĭ o trupă de albĭ și de mexicanĭ? întrebă losotenentul, oprindu-șĭ calul în fața indianuluĭ.

— Fratele meŭ este șeful care merge împreună cu Ochiul de jaguar? întrebă cel-l'alt, făcându-se că n'auzise.

— Da.

— Fratele meŭ va spune Ochiuluĭ de jaguar că pescuitul a mers bine și că...

— Lasă la o parte pescuitul! Te-am întrebat dacă n'aĭ văzut...

Un strănutat care venea din năuntru, îl întrerupse.

— Sunt aicĭ! sunt aicĭ!... exclamară cavaleriĭ într'un glas.

Indianul stătea hotărît la intrarea colibeĭ.

— Loc! strigă locotenentul; loc!..

Și înaintă, cu sabia ridicată.

— Coliba unuĭ indian este sfîntă, zise omul cu ochiĭ albaștri.

— Oameniĭ aceștia sunt prizonieriĭ meĭ, strigă locotenentul, și-mĭ aparțin!...

Cu un gest repede indianul își apucă arcul.

— Dacă fratele meŭ va maĭ face un singur pas înainte, va fi mort.

Din instinct, locotenentul strânse frîul și calul făcu douĭ pașĭ îndărăt.

— Să dărâmațĭ coliba aceasta!

Sub-ofițeriĭ înaintară cu săbiile ridicate.

— Dig!... Dag!...

Abia eşiseră cuvintele acestea din gura indianuluĭ, şi douĭ câinĭ moloşĭ teribilĭ, carĭ până atuncĭ stătuseră ascunşĭ, se repeziră furioşĭ.

Douĭ caĭ, ceĭ maĭ apropiaţĭ, fură apucaţĭ de pept cu atâta putere, în cât se rostogoliră la pământ împreună cu cavaleriĭ lor.

— Puneţĭ mâna pe carabine şi foc! urlă ofiţerul, scoţându-şĭ el însuşĭ revolverul.

— Dig!... Dag!...

Alţĭ douĭ caĭ muşcaţĭ şi cu maĭ multă furie se rostogoliră la pământ.

Carabinele eraŭ ridicate şi focurile gata să pornească, când se auzi o comandă scurtă:

— *Arms down!*... (Jos armele!).

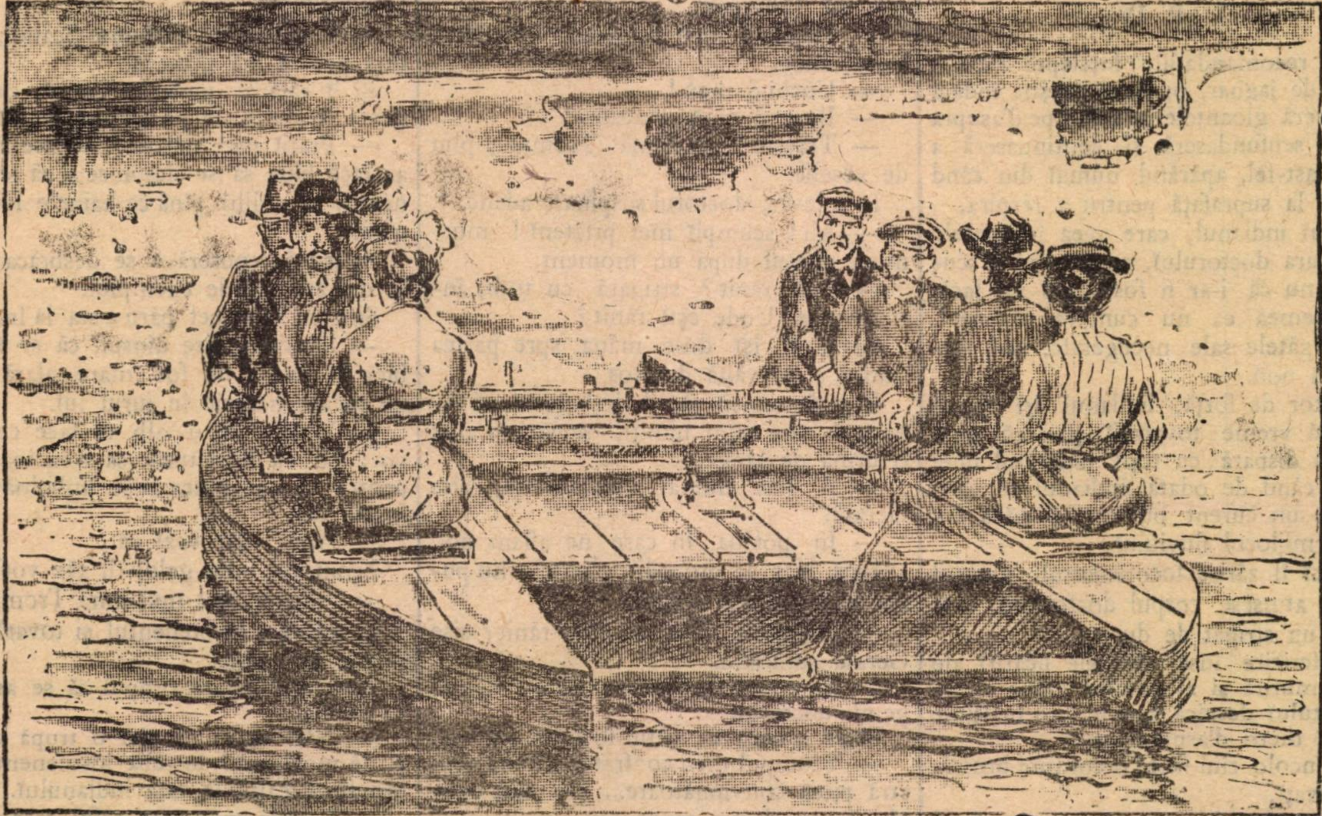
Un cavaler pe care în furia lor nicĭ nu-l zăriseră până atuncĭ, îşĭ opri calul în faţa locotenentuluĭ.

Sub-ofiţeriĭ îşĭ lăsaseră în jos carabinele cu o mişcare aproape mecanică; acum stăteaŭ ca înlemniţĭ.

Şeful lor salută încurcat.

— D-le căpitan...

(Va urma)

Aspectul vasuluĭ e frumos

O luntre de plăcere

Din fericire americaniĭ, — atot puternicĭ, extra-ordinariĭ americanĭ,—n'aŭ inventat încă până astă-zĭ—eĭ care aŭ devenit celebri prin trusturĭ—n'aŭ inventat încă, zicem, trustul invenţiilor.

Luntrea pe care o reprezintă clişeul nostru, este o foarte originală invenţie germană.

Mecanizmul este aşezat la mijloc şi trebuesc opt persoane pentru ca luntrea să poată fi pusă în mişcare; funcţionarea este cât se poate de uşoară.

Mişcarea nu se obţine cu lopeţĭ carĭ să bată apa; sunt un fel de vâsle interioare care determină mişcarea unuĭ aparat central.

Barca nu poate fi considerată de cât ca un vas de plăcere, de vreme ce nu încap în ea de cât persoanele necesare pentru manevrare.

Progresul este că această barcă se întoarce în toate părţile în jurul axeĭ sale, cu cea maĭ mare uşurinţă; nu este nevoe de cârmă. Apoĭ manevrarea este atât de simplă, în cât chiar şi un copil o poate face. E vorba numaĭ ca fie-care dintre cele opt locurĭ să fie ocupat de câte un vâslaş.

Mac.

VIAŢA IN AMERICA
AŞA CUM ESTE

— Urmare —

Nicĭ un copac, nicĭ o tufă măcar! O singură dată am zărit o cireadă de vacĭ mânată de cow-boyş.

Oare cu ce puteaŭ să se nutrească acele sărmane animale? Nicĭ un oraş în calea noastră. Staţiunile formate numaĭ din două, treĭ colibe cu acoperişurĭ turtite. Şi atât. Maĭ încolo numaĭ liniile căilor ferate şi stâlpiĭ telegraficĭ puteaŭ fi o mărturie că picior de om trecuse vre-odată prin acele părţĭ

Nicĭ o pasăre pe cer; nicĭ o vieţuitoare pe pământ. De două orĭ în şir am văzut soarele apunând în mijlocul acesteĭ teribile singurătăţĭ.

Impresia pe care o resimţĭ în asemenea împrejurărĭ este cât se poate de curioasă. Mereŭ te aştepţĭ să vezĭ sfârşitul, să vezĭ alte peisaje, altă vegetaţie, alte lucrurĭ. Nimic. Numaĭ profilul munţilor maĭ aduce puţină varietate.

In ziua din urmă soarele apunând la

spatele munţilor violeţi, aruncă o scânteere de raze d'asupra apelor laculuĭ Sărat.

Soseam! O floare plutea pe întinderea apeĭ de argint. Ziua în asfinţit avea o măreţie plină de melancolie.

Câmpia imensă care ne despărţea de lac, pînă atuncĭ de o culoare neagră-închisă, se îmbrăcă într'un roz delicat pe care incendiul ceruluĭ îl proecta d'asupra cristalelor albe de alcali carĭ acopereaŭ solul.

Eram în statul mormonilor.

Prima mea mirare a fost oraşul. Domnea o ordine perfectă peste tot. Imĭ închipuiam că voiŭ cădea în mijlocul unuĭ trib de visătorĭ; şi spre marea mea mirare, eram într'un mare oraş american, maĭ curat, maĭ drăguţ de cât toate cele-l'alte pe carĭ le vizitasem pînă atuncĭ.

Străzile din Salt Leke City sunt drepte, pretutindenĭ în America; toate aŭ o lărgime de cel puţin 40 de metri! Arborĭ sunt plantaţĭ de-a lungul trotuarelor, cum n'am maĭ văzut nicĭ într'un alt oraş.

Tramvaele electrice aleargă în toate părţile.

In partea comercială a oraşuluĭ, clădirile sunt una lângă alta şi multe din ele aŭ câte şeapte şi opt etaje, pe când clădirile din cele-l'alte cartierĭ, n'aŭ de cât numaĭ câte două etaje. Toate acestea din urmă însă aŭ verande şi sunt înconjurate de grădinĭ. De la nord la est oraşul este încadrat cu un şir de coline şi de munţĭ înalţĭ; la sud, valea se întinde pe o lărgime de 32 kilometri, pe când la vest este mărginită de lacul Sărat, de zece orĭ maĭ mare de cât lacul Geneveĭ, ce vreme ce are 166 kilometri lungime şi 64 lărgime.

Lacul acesta este situat la o înălţime de 1200 de metri d'asupra niveluluĭ măreĭ. Oraşul însuşĭ are o altitudine de 1600 metri.

— Dar eŭ aşĭ vrea să văd Mormoniĭ, strigaĭ în cele din urmă, călăuzeĭ mele.

Dânsul mă privi mirat.

— Dar cea maĭ mare parte dintre bărbaţiĭ şi femeile, pe carĭ le întâlnim în cale, sunt Mormonĭ. Eŭ însumĭ sunt Mormon; poţĭ să mă priveştĭ în voe.

Şi surâdea. Era un om mic de statură, liniştit şi visător, cu înfăţişiarea foarte simplă. Imĭ explică că era elveţian de origină şi că fusese convertit de un misionar mormon.

— Şi nu-mĭ pare răŭ de ce-am făcut, adăugă dînsul. Sunt căsătorit' am maĭ mulţĭ copiĭ şi trăesc din funcţia pe care o am la «Sion Cooperative mercantile institution» fondată de apostolul Brigham Young. Apoĭ, maĭ am şi un grad în «Confederaţia sfinţilor ultimelor zile». Da, adăugă dînsul, văzând privirea mea întrebătoare, acesta este numele adepţilor biserica mormone.

— Fără îndoială, eştĭ poligam? îl întrebaĭ eŭ.

— Nu.

Nu ştiam ce să cred.

— Nu toţĭ Mormoniĭ sunt poligamĭ, îmĭ explică dînsul. Pentru ca să fie cine-va poligam, trebue să aibă avere, căcĭ nu e puţin lucru să creştĭ o duzină saŭ două de copiĭ. De alt-fel, astăzĭ poligamia este oprită de lege, şi nu maĭ avem poligamĭ oficialĭ.

— Sunt mulţĭ Mormonĭ?

— După statistica cea maĭ recentă, Biserica sfinţilor din ultimele zile, numără 3 preşedinţĭ, 12 apostolĭ, 200 patriarhĭ, 6800 marĭ preoţĭ, 2700 preoţĭ, 20.000 fraţĭ, adică în total, 36.745 preoţĭ aĭ luĭ Melchissedec. Numărul preoţilor luĭ Aaron, episcopĭ, predicatorĭ şi diaconĭ, se ridică la 25.700; totalul este de 62.445.

Maĭ adăugaţĭ apoĭ organizaţiile exterioare aĭ cărora membriĭ sunt în număr de 265 de miĭ, şi vă veţĭ putea face o idee lămurită despre puterea de răspândire a doctrineĭ noastre care abia dacă are o vechime de treĭ sferturĭ de secol.

— Aşa dar, după socoteala d-tale, sunt vre-o 350 de miĭ de mormonĭ?

— Da, domnule; cea maĭ mare parte locuesc în Utak; ceĭ-lalţĭ în Colorado şi Arizona.

— Auziam pe cine-va spunând că Mormoniĭ sunt pe punctul de a dispărea?

Dînsul surâse cu un aer plin de mândrie, şi'mĭ răspunse:

— In 1848, când Mormoniĭ aŭ sosit în Utah—pînă atuncĭ complect deşert—eraŭ în număr de 2090, şi aveaŭ cu dînşiĭ 649 de căruţĭ, 164 de caĭ, 2400 de boĭ, 300 de vacĭ şi 300 de mieĭ. Atâta tot. Astă-zĭ, suntem 275 de miĭ de locuitorĭ. Dintre aceştia, marea majoritate sunt Mormonĭ.

Conversaţia aceasta avea loc pe stradă şi eŭ mi-am notat în grabă cifrele. Călăuza mea le citia dintr'un mic carnet.

Pe o înălţime a oraşuluĭ, o biserică de peatră albăstrie îşĭ înalţa spre cer şease săgeţĭ ascuţite, de un stil foarte frumos.

— E un capo-d'operă, îmĭ zise mormonul—templul nostru. Săgeata superioară are o înălţime de 66 metri.

Statua care o domină, este aceea a îngeruluĭ Moroni, sunând dintr'o trompetă, şi proclamând superioritatea evangheliei mormone, după prezicerile sfântuluĭ Ioan, (cap. XIV, versetul 6 din Apocalyps). Pentru construirea acestuĭ templu aŭ fost întrebuinţaţĭ 40 de anĭ şi a costat aproape 3 milioane şi jumătate de dolarĭ. Templul acesta nu este deschis de cât drept credincioşilor mormonĭ.

— Cu toate acestea, aş voi să-l viziez şi eŭ.

— Nu se poate. De alt-fel nicĭ n'aĭ vedea nimic extra-ordinar, de cât o vastă piscină de marmoră care serveşte pentru botezul viilor şi al morţilor.

— Al morţilor?

— Da. De oare-ce credinţa mormonă are o vechime deabia 75 de anĭ, trebue să se admită că toţĭ americaniĭ carĭ aŭ trăit maĭ înainte, sunt condamnaţĭ. Lucrul acesta ar fi nedrept. De aceia, prin botezul descendenţilor s'a crezut că se poate răscumpăra greşeala ascendenţilor.

— Bine. Dar acea imensă carapace de piatră de lângă biserică, ce este?

— Este tabernacolul. Putem să-l vedem, dacă o doreştĭ.

Am intrat. Era o vastă sală eliptică care nu prezenta nimica particular.

— Aicĭ aŭ loc Duminica serviciile religioase, pot încăpea 12 miĭ de oamenĭ. Adelina Patti şi alte artiste celebre care aŭ intrat în acest tabernacol, declară că nu există sală în lume care să aibă o acustică maĭ perfectă. Cel maĭ uşor zgomot se aude de la o extremitate până la cealaltă a săleĭ; cum ar fi de pildă zgomotul căderiĭ unuĭ ac.

Am făcut o experienţă în această privinţă şi am putut percepe în adevăr zgomotul căderiĭ unuĭ ac, de la o extremitate până la cea-laltă a săliĭ.

— Orga din sala aceasta, maĭ adăugă călăuza mea, este cea maĭ mare din Statele-Unite.

In toate Duminicele o întovărăşeşte un cor de 400 persoaue, care cântă fără nicĭ o plată.

— Toate lucrurile pe carĭ mi le-aĭ înşirat până acuma sunt foarte interesante, ziseĭ eŭ după o pauză dar, aş vrea să cunosc ceva din doctrina d-tră. Se poate? Saŭ poate sunteţĭ geloşĭ de misterele secteĭ d-tră?

— Veĭ afla totul, îmĭ răspunse cu cea maĭ mare linişte omul meŭ. Şi dacă voeştĭ, veĭ putea convorbi chiar cu şeful Apostolilor. E adevărat că e ocupat foarte mult cu banca sa şi că nu acordă prea des audienţe, dar, în calitatea d-tale de străin care viĭ de departe...

XI

Istoria şi doctrina Mormonizmuluĭ

Ce este mormonizmul?

In 1820, un tânăr de 15 anĭ, numit Iosef Smith, fiul unuĭ fermier din statul New-York, fu contrariat de mulţimea sectelor religioase carĭ mişunaŭ în jurul săŭ, şi căută să găsească o nouă orientare.

In asemenea dispoziţiĭ de spirit, tânărul metodist ceti înr'o zi primul capitol din epistola S-tuluĭ Joan: «Cine doreşte înţelepciunea, s'o ceară de la Domnul, care o împarte tuturora de o potrivă». De atuncĭ începu să se roage cu ardoare, aşteptând mereŭ manifestarea scânteereĭ divine.

— In timpul uneia din aceste rugăciunĭ, povesteşte dânsul, am văzut de o dată d'asupra capuluĭ meŭ o mare coloană de foc, maĭ luminoasă de cât razele soareluĭ, care se coborî până la mine Şi pe când lumina plana d'asupra mea, am zărit două fiinţe a cărora splendoare şi glorie eraŭ maĭ presus de orĭ-ce descriere. Una dintre aceste fiinţe maĭ vorbi spunându-mĭ pe nume.

— Iată fiul meŭ prea iubit, îmĭ spuse

dânsa, arătând spre cea-l'altă ființă; ascultă-l.

Atuncĭ Iosef îl întrebă care dintre secte era cea maĭ bună. Şi Iisus îĭ declară că nu trebuia să asculte de nicĭ una dintre ele, de vreme ce toate eraŭ rele; dar că va veni curând o zi când adevărata biserică va fi restabilită.

Treĭ anĭ după aceia, în 1823, Iosef Smith avu o nouă viziune. De astădată i se înfăţişă îngerul Moroni.

Ingerul acesta îĭ spuse că era fiul unuĭ oare-care «Mormon», general şi profet, care a trăit în America cu 600 de anĭ înainte de Iisus Christos. Prin urmare, era vorba să se desmormânteze cartea care coprindea învăţătura luĭ Mormon.

Ingerul îĭ spuse că putea să găsească această carte într'o grotă din colina Cumorah, în apropiere de locuinţa sa. Iosef Smith se duse acolo şi găsi în adevăr în fundul groteĭ maĭ multe plăcĭ de aur, pe carĭ eraŭ gravate nişte caractere necunoscute.

Cu ajutorul unuĭ om maĭ învăţat de de cât dânsul, Olivier Courdeny, ajunse să deslege aceste hieroglife. Era în adevăr povestea sfântă, istoria sacră a uneĭ vechĭ populaţiĭ americane, de pe timpul când Biblia înşiră povestea poporuluĭ luĭ Israel.

Am citit cartea Mormonuluĭ. E scrisă exact în acelaş stil ca şi Biblia, şi este un plagiat grosolan până la revoltă.

Cartea luĭ Mormon povesteşte că în timpul amesteculuĭ de limbĭ de la turnul Babel, Iared şi fratele săŭ aŭ rămas cu limbele neamestecate.

Puterea divină i-a condus împreună cu familiile lor până la ocean, după ce străbătură întreaga Asie.

Acolo se îmbarcară şi, mânaţĭ de un vânt puternic, ajunseră în America.

In noua lor patrie se înmulţiră foarte repede; dar de vreme ce nu dăduseră ascultare cuvintelor luĭ D-zeŭ, izbucniră războae civile şi fură distruşĭ aproape cu totul, cam cu vre-o şease sute de anĭ înainte de epoca creştină.

In aceiaşĭ epocă, pentru a consola America dezolată, D zeŭ a condus acolo o altă familie,— familia luĭ Lehi — care trăia la Erusalim, în timpul domnieĭ luĭ Sedecias.

Străbătând Arabia, Lehi şi aĭ săĭ ajunseră pe ţărmurile Măreĭ Roşiĭ şi îmbarcându-se fură mânaţĭ de vânturĭ pe ţărmurile statuluĭ Chili din America de sud.

Aicĭ copiiĭ săĭ se împărţiră în două popoare: Nefiţiĭ, servitorĭ credincioşĭ aĭ Domnuluĭ, carĭ se bucuraŭ în schimb de multe binefacerĭ, şi Lamaniţiĭ, carĭ urmând îndemnurile natureĭ lor sălbatice, căzură în idolatrie şi în barbarie.

Atuncĭ Dumnezeŭ, pentru a opri un amestec al raseĭ superioare cu cea inferioară, din care cea d'întâiŭ ar fi eşit degradată ca şi cea din urmă, a dat feţeĭ oamenilor rătăciţĭ o coloare brună.

Aceasta este origina Pieilor-Roşiĭ.

In epoca naştereĭ luĭ Hristos în Palestina, marĭ semne prevestitoare se arătară în America. Fură două zile şi o noapte de lumină continuă şi apăru o nouă stea. Toată lumea aştepta venirea Salvatoruluĭ şi mulţĭ se pocăiră.

Când Crist a fost crucificat, furtunĭ teribile s'aŭ dezlănţuit în America şi oraşe întregĭ aŭ fost distruse. După înviere, Isus Cristos a apărut acolo propăvăduind cuvîntul Evangelieĭ împreună cu ceĭ douĭ-spre-zece apostolĭ aĭ săĭ, după cum făcuse şi la Erusalim.

Timp de patru sute de anĭ poporul se bucură de o prosperitate şi de o pace continuă, dar în cele din urmă învĕţăturile Domnuluĭ fiind despreţuite, mulţimea se împărţi din noŭ în două popoare şi iarăşĭ începură războaele civile.

Aceste războae luară sfârşit cu distrugerea complectă a Nefiţilor.

Ceĭ carĭ aŭ rămas în viaţă, lamaniţiĭ, sunt indieniĭ de azĭ!

Cartea luĭ Mormon prezice că după cât-va timp indieniĭ se vor reîntoarce din noŭ la învăţătura adevărată şi în timp de câte-va generaţiĭ vor deveni un popor civilizat.

Atuncĭ, blestemul care apasă rasa, va dispare.

Vedeţĭ cât de simplu este să fondeze cine-va o religie în America!

Şi dacă îndrăzneştĭ să spuĭ unuĭ mormon:

— D. Iosef Smith al d-tră este un mare pungaş; ce-a făcut dânsul cu plăcile de aur şi cu talismanele sfinte pe care le-a găsit?

Mormonul îţĭ răspunde:

— Acele obiecte eraŭ un depozit sacru, care a fost restituit îngeruluĭ? Şi de ce oare dânsul ar fi maĭ pungaş de cât Moise, Isaia, Ioan, Mateĭ şi Luca, care sunt crezuţĭ pe cuvînt, fără să aducă vre-o dovadă despre adevărul afirmaţiilor lor?

Dogmele religieĭ nu prezintă nimic extraordinar.

Eĭ cred că Dumnezeŭ a avut fiinţa pământească;

Că femeea are aceleaşĭ drepturĭ ca şi bărbatul;

Că toată lumea are datoria de a se căsători şi că aceĭ carĭ nu voesc să facă aceasta sunt elemente primejdioase societăţeĭ;

Că orĭ ce bun mormon trebue să plătească dijmă bisericeĭ, a zecea parte din veniturile sale.

Mormoniĭ se laudă că aŭ suferit multe persecuţiĭ apărându-şĭ credinţa.

Chiar în ziua fondăreĭ religieĭ, profetul Iosef Smith a fost arestat şi tratat ca înşelător.

Din statul New-Yorkuluĭ profetul a fugit în Pensilvania împreună cu soţia sa.

De acolo, plecă spre Vest şi se opri în statul Ohio, unde spera să găsească Noul Erusalim, despre care îĭ vorbise visurilor sale îngerul.

Ajunşĭ în comitatul Jackson, cumpărară nişte terenurĭ destul de întinse, punând dintr'o dată în aplicare cuvîntul Domnuluĭ, care ordona ca fie-care cetăţean să-şĭ părăsească proprietatea bunurilor sale, pentru a se pune sub protecţia episcopuluĭ.

Biserica făcea din episcop un fel de intendent al bunurilor comune.

Dar, prosperitatea care urmă, fu de scurtă durată; din noŭ începură persecuţiile. Ne fiind în stare să se împotrivească puternicilor lor duşmanĭ, mormoniĭ asistară la incendiarea a treĭ sute de ferme.

Şefiĭ lor fură biciuiţĭ şi supuşĭ injuriilor publiculuĭ furios. In curând nu se maĭ auzi de cât strigătul: «Mormoniĭ trebue să plece»!... Intreg ţinutul puse mâna pe arme; urmă o luptă din care mormoniĭ eşiră bătuţĭ. O mie cincĭ sute de persoane fură expulzate. O mare parte dintre expulzaţĭ găsiră refugiŭ în comitatul Ceay, statul Ohio; acolo trăiră liniştiţĭ de la 1833 până la 1836.

Fu o nouă epocă de prosperitate. Dar în curând începu să li se impute că aveaŭ purtărĭ cu totul curioase; de astădată mormoniĭ părăsiră de bună voe ţinutul pentru a se stabili maĭ în spre nord, în regiunea Shoal Creek. Alţiĭ se îndreptară spre comitatele Caldwel şi Daviess, care aveaŭ încă o populaţie destul de rară, socotind că în sfârşit vor putea trăi liniştiţĭ acolo.

Dar în 1838 un ordin de exterminare al guvernatoruluĭ Boggs, îngădui bandiţilor să fure, să asasineze şi să incendieze nepedepsiţĭ. Cu toate că proprietatea le era garantată prin lege, o mie cincĭ sute de mormonĭ fură alungaţĭ din locuinţele lor.

Bărbaţĭ, femeĭ, copiĭ, urmăriţĭ fără milă, fugiră spre Missuri. Fură primiţĭ pe ţărmurile ospitaliere ale luĭ Illinois; locuitoriĭ se cotizară pentru a le oferi o mie de dolarĭ, haine şi proviziunĭ. Mormoniĭ cumpărară terenurĭ la Iowa, la Narhville şi la Montrose; sub direcţiunea luĭ Iosef Smith formară un sat, pe care îl botezară cu numele de Wanvoo.

Populaţia acestuĭ sat se ridică foarte repede şi în puţină vreme fu transformat într'un oraş cu o populaţie de 20 de miĭ locuitorĭ.

Atuncĭ începură să se amestice în afacerile politice. Cu concursul lor, candidatul vhig, William Henry, reuşi la alegerĭ împotriva luĭ Van Buren, care era duşmanul declarat al mormonilor.

Spectrul persecuţiilor se ridică din noŭ în faţa lor. Smith fu arestat de maĭ multe orĭ şi nu reuşi de cât cu mare greutate să se desvinovăţească.

De treĭ-zecĭ de orĭ apăru în faţa tribunalelor şi de treĭ-zecĭ de orĭ a fost achitat. Atuncĭ prin mulţime începu să se şoptească, că dacă legile nu'l puteaŭ atinge, gloanţele saŭ otrava îl vor atinge cu siguranţă.

Era o situaţie cât se poate de grea. Chiar din propria sa sectă religioasă se ridicară câţĭ-va şi formară un noŭ apostolat sub conducerea luĭ William Law,

declarând tuturora că Iosef Smith era un profet decăzut.

Doctrina pluralităţeĭ femeilor şi a constanţeĭ eterne în căsărorie, stabilită în 1843, nu era cunoscută şi practicată pînă atuncĭ de cât de şefiĭ biserice̦ĭ. Renegatul William Law lansă în contra luĭ Smith acuzarea de poligamie.

Profetul, împreună cu fratele său Hyrum şi cu 16 amicĭ, fură conduşĭ la Cartagena, oraş din împrejurimĭ; acolo, publicul furios ĭĭ masacră pe toţĭ fără milă.

Acum nu le maĭ rămânea mormonilor de cât exilul saŭ masacrul.

In ziua de 8 August, 1844, Brigham Young fu ales profet al bisericeĭ. Era unul dintre ceĭ douĭ-spre-zece apostoli mormoni, acela care îl ajutase maĭ mult în lupta sa teribilă cu apostaţiĭ şi cu renegaţiĭ.

Era un om energic, un adevărat conducător al poporuluĭ. Pământurile sfinte fură vîndute pe banĭ saŭ schimbate în natură pe caĭ şi case. Două miĭ de case fură vândute şi mormoniĭ fură siliţĭ să plece.

Pământul era acoperit de zăpadă; sufla un vânt rece; n'aveaŭ înaintea lor altă perspectivă de cât iarna, zăpada, furtunile şi atacurile sălbaticilor.

Plecară din Vanvoo echipă cu echipă, lasând în urma lor bătrâniĭ şi invaliziĭ, carĭ nu puteaŭ suporta oboselile unuĭ drum prin deşert. Atâta putuseră obţine de la duşmaniĭ lor: să nu se atingă de ceĭ neputincioşĭ.

Dar cuvîntul dat nu fu respectat; oraşul fu asediat şi toţĭ nenorociţiĭ fură omorâţĭ.

In acelaş timp Mormoniĭ fură obligaţĭ să dea statuluĭ american, care era în războĭ cu Mexicul, un contingent de 500 de oamenĭ.

Brigham Young se opri în deşert, în mijlocul indienilor şi prin bunătatea sa reuşi să-şĭ atragă bună voinţa indienilor.

Cartierul de iarnă îl stabili la Florenţa (Nebrasca), pentru a îngădui tuturor partizanilor să se grupeze în jurul său. Numaĭ după aceea avea să ia alte hotărârĭ.

Când îşĭ continuară drumul pe ţărmul luĭ Platt, eraŭ complect organizaţĭ, aveaŭ profesorĭ, magazine şi chiar o fanfară, ale căreĭ melodiĭ maĭ aduceaŭ puţină pace în sufletele întristate ale devotaţilor pelerinĭ.

Mulţĭ dintre Mormonĭ muriră în timpul drumuluĭ; prea eraŭ grele încercările prin carĭ treceaŭ.

Dar ceĭ maĭ robuştĭ, susţinuţĭ de credinţa lor puternică, străbătură marele deşert american şi după multe încercărĭ, reuşiră să ajungă în valea Laculuĭ Sărat.

Mormoniĭ străbătură în exilul lor maĭ mult de 2400 de kilometri. In ziua de 24 Iulie, 1847 eraŭ la Utah.

Era un deşert inospitalier; mulţĭ dezertară, atraşĭ de farmecul minelor de aur din California.

Mulţĭ îĭ sfătuiră să-şĭ aleagă alte locurĭ maĭ ospitaliere; dar Brigham Young nu ascultă aceste sfaturĭ, şi rămase neclintit în hotărârea sa.

— Aicĭ vom clădi templul D-zeuluĭ nostru, zise dînsul, şi-l construi.

Şi în adevăr, o jumătate de secol fu de-ajuns pentru a transforma aceste regiunĭ aride în una dintre cele maĭ prospere regiunĭ din Statele-Unite. Deşertul se populă prin emigrărĭ din statele de la est, care fură foarte mult uşurate în urma construireĭ drumuluĭ de fier New-York-San-Francisco.

Ţinuturile agricole fură irigate, se săpară puţurĭ arteziane pe toată întinderea teritoriuluĭ.

Minele de aur şi de argint începură să fie exploatate în mod serios.

Cu toate aceste storţărĭ, cu toate aceste progrese, Mormoniĭ continuară a fi în duşmănie cu restul populaţieĭ Statelor-Unite. Se spunea că după prescripţiile credinţeĭ mormone, orĭ-ce drept credincios, trebue să considere guvernământul al căruĭ şef este marele apostol Brigham Young, ca superior guvernământuluĭ Statelor-Unite, atât în afacerile civile cât şi în cele religioase.

Eraŭ acuzaţĭ de asemenea că întreţin relaţiĭ amicale cu indieniĭ şi organizează bande care aŭ scopurĭ necurate.

Nişte funcţionarĭ povestiră într'o zi că maĭ mulţĭ Mormonĭ distruseră archivele unuĭ tribunal. Guvernul trimise acolo o întreagă brigadă, pentru a linişti o revoltă, care nu exista de cât în mintea Anti-mormonilor.

Brigham Yonng avu curajul să interzică aceseĭ armate intrarea pe teritoriul statelor sale, trimeţându-ĭ întru întâmpinare o altă armată.

După aceea îşĭ pregăti din noŭ poporul pentru necesitatea exiluluĭ.

Dar o comisiune de pace, delegată de guvernul Statelor-Unite, recunoscu tot neadevărul acestor acuzaţiĭ, şi de acum înainte, poligamia rămase singura imputare serioasă care maĭ putea fi făcută mormonizmuluĭ.

Prin urmare, ne rămâne să maĭ studiem chestiunea poligamieĭ.

Poligamia

Din numeroasele convorbirĭ pe care le-am avut cu Mormoniĭ, am căpătat convingerea că astăzĭ poligamia nu maĭ există în mod oficial; cu toate acestea, aproape toţĭ Mormoniĭ carĭ aŭ apucat timpurĭ maĭ bătrîne, aŭ câte două, câte treĭ, şi chiar câte cincĭ neveste.

— Ce răŭ poate să fie aicĭ? se întreabă Mormoniĭ.

Inţeleg să condamne cine-va bigamia în statele civilizate, saŭ să se ridice împotriva adulteruluĭ. Dar la noĭ, în starea de lucrurĭ pe care aŭ introdus'o sfinţiĭ părinţĭ aĭ bisericiĭ mormone, nimenĭ nu este înşelat.

Soţiile cunosc cele-lalte legăturĭ ale soţilor lor, le aprobă şi le găsesc legitime. Fie-care îşĭ are casa eĭ, în care domneşte ca o stăpână absolută. Sunt femeile cele maĭ virtoase din lume. Bărbaţiĭ lor n'aŭ primit poligamia de cât dintr'un sentiment exagerat al datoriilor lor. Eĭ sunt convinşĭ că numaĭ în modul acesta vor putea stârpi un foarte mare răŭ social. Pentru a dovedi curăţenia intenţiilor lor, Mormoniĭ fac acte de adevărată pietate şi de cea maĭ înaltă virtute.

«Cugetaţĭ bine. Dacă sensualismul ar fi motivul poligamieĭ, am putea găsi destule mijloace pentru a ne satisface gusturile, şi n'am avea nevoe să proclamăm cu voce tare nişte sentimente pe care le-am putea ţine foarte bine ascunse. Căcĭ, d-tră trebue să uitaţĭ un fapt: atâta vreme cât mormoniĭ vor rămânea stăpânĭ absoluţĭ în Utah, nu vor îngădui nicĭ localurĭ perdute, nicĭ case de prostituţie.

«De alt-fel, nicăerĭ nu veţĭ vedea copiĭ maĭ sănătoşĭ de cât aceia din familiile mormonilor poligamĭ.

Cunosc o familie mormonă, în care sunt şeapte-spre-zece copiĭ,—aceasta este media pe acolo—şi toţĭ 17 sunt superbĭ de sănătate.

— Aşa dar, d-tră susţineţĭ că mormoniĭ sunt poligamĭ dintr'un spirit de datorie?

— Oare Domnul n'a aruncat binecuvântarea sa asupra familiilor numeroase?

Christos n'a ordonat apostolilor săĭ să meargă prin lumea întreagă şi să înmulţească popoarele pământuluĭ?

Patriarhiĭ, de la Abram şi Iacob, n'aŭ fost toţĭ poligamĭ? Şi în sfârşit, sfinţiĭ părinţĭ aĭ bisericeĭ, Teodor, Ambrozie, Ioan Crisostomul n'aŭ avut şi eĭ aceleaşĭ vederĭ în această privinţă?

«Puteţĭ să mă credeţĭ, va veni o zi în care naţiunile pământuluĭ, împuţinate în urma unor marĭ războaie, vor fi fericite să poată recurge la poligamie.

«După aceia, îmĭ povestiră mersul progresiv al ideeĭ poligame, diferitele fase de creştere şi scădere pe care le avusese această idee.

Odată cu proclamarea eĭ oficială, poligamia deveni un subiect de continuă contestaţie şi aduse multe nenorocirĭ mormonilor.

Timp de zece anĭ, de la 1852—1862 guvernul central îngădui căsătoria multiplă în Utah.

Numaĭ numeroasele plângeriĭ primite încontinuŭ la centru, putură hotărâ guvernul să ia oare-carĭ măsurĭ împotriva poligamieĭ.

O amendă de 2500 francĭ fu dresată pentru orĭ-cine ar fi îndrăznit să se căsătorească de două orĭ în mod oficial.

In 1882, camerile statuluĭ democrat votară o a doua lege şi maĭ severă de cât cea dintâĭ.

(Va urma)

TURINUL

Piemontele, saŭ etimologiceşte, *Tara de la poalele muntelui*, are o întindere de peste 40.000 kilometri, şi se mărgineşte la sud cu Apeninii, la răsărit cu Alpii maritimi, la nord cu Alpii penini şi la apus cu Colinele Tocinei; munţii ce brăzdează această provincie fac parte din cei mai înalţi din Europa.

După Strabone, o parte din această parte a Italiei de nord a fost ocupată odată de Saleşi, şi altă parte de Taurini, nişte bărbaţi de origină celtică.

Istoria Piemontelui este în strânsă legătură cu a Casei de Savoia care a început cu Umberto Biancamano pe la anul 1050.

Piemontele are o mulţime de oraşe frumoase şi industriale, dintre care Turinul este cel mai principal.

Turinul, sub numele de *Taurasia*, a fost primul sediŭ saŭ centru al Taurinilor, şi în urmă a devenit Augusta Taurinorum în timpul romanilor; apoi rînd pe rînd a fost reşedinţa Principilor de Savoia, Ducilor Savoiarzi între 1415 şi 1713, a regilor Siciliei 1713—1718, a regilor Sardiniei 1718—1860 şi apoi a regilor Italiei până la 1865 când capitala regatului Italiei-Unite s'a mutat la Florenţa.

Turinul are importanţă istorică că aci s'a pertractat evenimentul cel mai însemnat din Italia şi adică, după lupte de atâtea secole, în care timp provinciile Italiei aŭ învins şi aŭ fost învinse, s'a constituit marele act al Unirei tutulor provinciilor într'un regat sub domnia iubitului şi popularului rege Victor Emanuel al II-lea, rege care în adevăr a fost un părinte al poporului lui, şi a cărui amintire frumoasă a rămas vecinică pentru ori-ce provincie din Italia de azi.

* * *

Situat la confluenţa râului Po cu Dora Riparia, Turinul se deosibeşte de cele-l'alte oraşe ale Piemontului prin regularitatea terenului în pantă pe care este aşezat, prin pieţe şi piaţete bine aşezate, prin strade largi şi drepte şi prin monumente, palate şi construcţiuni în stil modern.

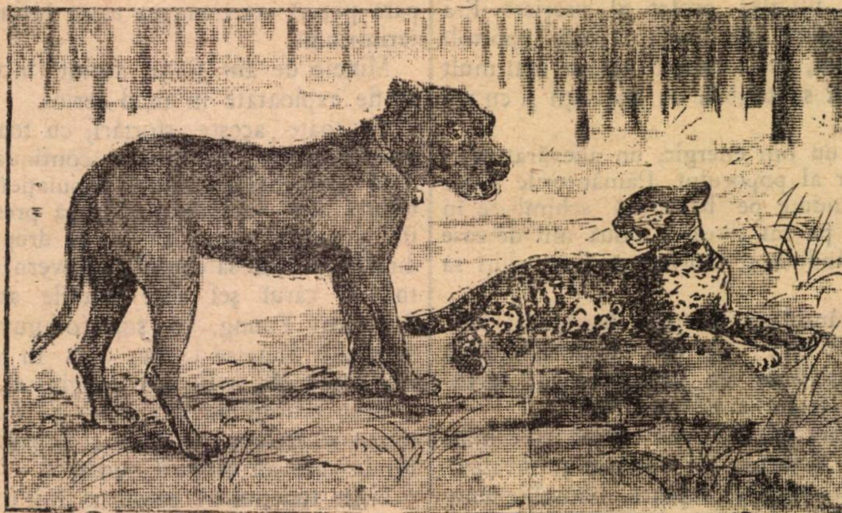
Via di Po este o stradă lungă care m'a impresionat prin faptul că are arcuri şi bolte la fie-care casă, arcuri şi bolte care se leagă cu casa de peste drum şi dă aspectul unei alee încântătoare.

In Piazza Castelo e palatul regal, palat în care s'a subscris actul unirei. Am văzut sala Tronului lui Victor Emanuel, masa verde, la care «Segnorii» s'aŭ aşezat. «Crucea» pe care aŭ jurat credinţă regelui, condeiul cu care s'a iscălit «protocolul Unirei» şi, drept să spun, împins de un sentiment respectuos, m'am închinat şi am sărutat şi eŭ crucea pe care aŭ jurat reprezentanţii poporului provinciilor Italiei, pentru unire.

In Turin am stat 20 de zile şi am văzut splendidul palat numit «Castelo reale» unde la 1823 a murit Victor Emanuel I. Castelul este situat pe o colină la vre-o trei kilometri de Turin, în satul numit Moncalierri. Stil gotic, ca toate palatele din Nordul Italiei, castelul acesta mai are o importanţă istorică: aci principesa Clotilda, sora regelui Umberto I, a strîns într'o consfătuire toate femeile piemonteze, în care şedinţă s'a votat memorabilul act prin care femeea se declară emancipată. Şi cea d'întâiŭ femee socialistă a fost principesa Clotilda, al cărei monument se află în faţa primăriei din Moncalierri.

C. Ap.

AMICIŢIA UNEI FIARE

Leopardul şi câinele deveniră cei mai buni prieteni

In cursul uneia din exploraţiunile sale în insulele Sonde, exploratorul şi naturalistul Leon d'Alay a isbutit să prindă un pui de leopard pe care l'a încredinţat, după cum se vede în ilustraţie, pazei unui inteligent şi credincios câine dog. Cele două animale deveniră în scurt timp cei mai buni prieteni.

Leopardul, spune d. d'Alay, se distinge de cele-l'alte feline prin următoarele caractere: părul des dar nu lung, de culoare galbenă pe spate, mai deschisă pe coapse şi albă pe pântece şi pe partea inferioară a coadei. Petele de pe corp, foarte pronunţate, sunt separate între ele.

In vârstă adultă, leopardul atinge lungimea de doui metri, din care coada ocupă 80 c. m.

Dar caracteristica preţioasă care îl deosebeşte de panteră este că leopardul n'are de cât două-zeci şi două de vertebre în coadă, pe când pantera are două-zeci şi opt.

Culoarea părului leopardului variază. Astă-zi s'a putut demonstra cu prisos că pantera neagră din Java şi Sumatra nu este de cât o varietate accidentală, care pare a fi de un negru uniform; când o priveşti însă mai amănunţit şi ziua, poţi constata pe fondul negru nişte pete mari şi mai negre care seamănă cu acelea ale leopardului.

Leopardul este un animal furios, care nu locueşte de cât prin pădurile complect sălbatece. Cu ajutorul unghiilor sale puternice şi aduse, el se poate sui cu uşurinţă pe arbori, urmărindu-şi prada din ramură în ramură, până în vârf. Ochii lui sunt vii, neliniştiţi, însufleţiţi de o mişcare continuă.

Cu toată ferocitatea lui, acest animal n'atacă omul dacă acesta îl lasă în pace; la cea mai mică provocare însă, devine furios, se aruncă asupra adversarului săŭ şi-l sfâşie înainte de a putea să fugă.

Ar.

Către cititorĭ

Anunțăm pe cititoriĭ noștri că vom publica bucuros orĭ-ce articole interesante privitoare la călĕtoriĭ saŭ vînătorĭ, în țară saŭ streinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate redacțiuneĭ «Ziaruluĭ Călĕtoriilor», str. Brezoianu 11, Bucureștĭ.

MARE PROFIT

Işĭ pot procura funcționarĭ, agențĭ, etc. A se scri sub S. B. 1000 *Agenţieĭ de publicitate «Presa», Bucurestĭ.*

Reclama este sufletul comerciuluĭ

Magazinul General de Musică

LA HARPA

Bucureștĭ, Strada Colțeĭ No. 5

Cel maĭ mare depozit de

Gramofoane americane

cu renumita marcă «The Har», și

INSTRUMENTE MUSICALE

Prețurile cele maĭ reduse

Cataloage gratis

Pfaff - I. J. RESSEL

BUCURESCI

Str. Carol No. 14

cel maĭ mare depozit de

Mașinĭ de cusut

înzestrate cu aparatul de brodat, având mers ușor și iute prin noua invențiune patentată și fără sgomot.

«PFAFF» RESSEL «PFAFF»

Singurul reprezintant al renumitelor fabricĭ de automobile «de Dion Bouton» și biciclete «Peugeot» «Auto-Garage»

Atelier cu motor pentru reparat orĭ-ce sistem de MASINE DE CUSUT, BICICLETE și AUTOMOBILE, precum și pentru arămuit nichelat și emailat.

SĂBII se nichelează cu prețurĭ reduse. — Atelier special pentru colțuit, gravat, plisat, soleil și evantail.

Reclama este sufletul comerciului

MARELE MAGAZIN DE ARME

Bucureștĭ Cal. Victorieĭ, 44 **B. D. ZISMAN** Suc. Craiova St. Unireĭ 48

Furnisor al Curțeĭ Regale

are onoare a aduce la cunoștința Onor. sale clientele din toată țara, că a înființat în magazinul sĕŭ o secțiune specia de

PUȘTI pentru pădurarĭ

lucrate special pentru acest magazin și fiind de o construcție solidă și

— PREȚURI FOARTE AVANTAGIOASE —

Model No. 230 —Pușcă cu capsă, cu o țeavă, leĭ	15
Model No 285.—Pușcă cu capsă, cu doue țevĭ, solidă, recomandabilă, leĭ	30
Model No. 236.—Pușcă cu capsă, cu doue țevĭ, oțelurile înainte foarte solidă, funcționare admirabilă, model f. recomand.	40
Model No. 133.—Pușcă foc central, cu o țeavă, sistem «Mauser, cal. 12 saŭ 16, robustă, recomandabilă, leĭ . .	30
Nodel No. 101.—Pușcă foc central, cu doue țevĭ, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoașe, cocoașele punêndu-se singure la piedica de siguranță, m. solid, leĭ . .	55
Model No. 1103.—Pușcă foc central, cu doue țevĭ, calibru 12 sau 16, cheia de deschidere între cocoașe, cocoașele punêndu-se singure la piedica de siguranță, oțelurile înainte (armă de reclamă a magazinuluĭ), pușcă recomand., leĭ	65

Prețurile sunt reduse, fixe și se înțeleg numaĭ cu banĭ gata.—Expedițiunĭ în toată țara.—Comandele se efectuiază în ziua primireĭ.

Dacă voiţĭ să CÂŞTIGAŢI O AVERE COLOSALA?

Grăbiţi-vě de a vě abona la ziarul

UNIVERSUL

Cel maĭ rĕspândit din întreaga ţară

Cel maĭ bine informat şi cel maĭ în corent cu întreaga mişcare politică, economică şi financiară din ţară şi din strĕinătate.

Care are corespondenţĭ specialĭ în: Paris, Berlin, Londra, Viena, Budapesta, Roma, Sofia, Constantinopol, etc.

Singurul Ziar independent şi impartial

Cu începere de la 1 Noembrie 1907, ziarul „UNIVERSUL" dă următoarele însemnate premiĭ la abonaţiĭ sĕĭ:

1) Un mare premiŭ de **1500 leĭ.** 2) 2 premiĭ de câte **250 leĭ.** 3) Treĭ lozurĭ întregĭ ale Lotĕrieĭ de Stat Român purtând No. 52.583, 52.594, 52.599. 4) 5 premiĭ de câte **100 leĭ.** 5) Patru premiĭ de câte **40 leĭ.** 6) 10 abonamente pe un an la „Universul" **180 leĭ.** 7) 10 abonamente pe 6 lunĭ **91,50.** 8) 10 abonamente pe 3 lunĭ **46,50.**

In cazul cel maĭ norocos se poate câştiga **900,000 LEI** ast-fel că se pot cumpĕra Palate şi Moşiĭ.

cu nimic se poate câştiga o avere enormă!

— UNIVERSUL pregăteşte frumoase surprize numeroşilor sĕĭ cititorĭ —

Pe lângă acestea abonaţiĭ vor maĭ primi gratis un frumos roman intitulat

SPIOANA

Tipărit înadins pentru abonaţiĭ ziaruluĭ „Universul".

De asemenea toţĭ abonaţiĭ primesc gratuit «Universul Literar» ziar sĕptĕmânal, care conţine, pe lângă o bogată materie literară şi o frumoasă ilustraţie în culorĭ.

Abonamentele la UNIVERSUL sunt excepţional de eftine:

Pentru un an leĭ 18, Pentru 6 lunĭ leĭ 9,15. Pentru 3 lunĭ 4,65

Abonaţiĭ, spre a participa la tragerea premiilor de maĭ sus vor primi: Pentru un an 25 bonurĭ de premiĭ. Pentru şease lunĭ 10 bonurĭ de premiĭ. Pentru treĭ lunĭ 3 bonurĭ de premiĭ.

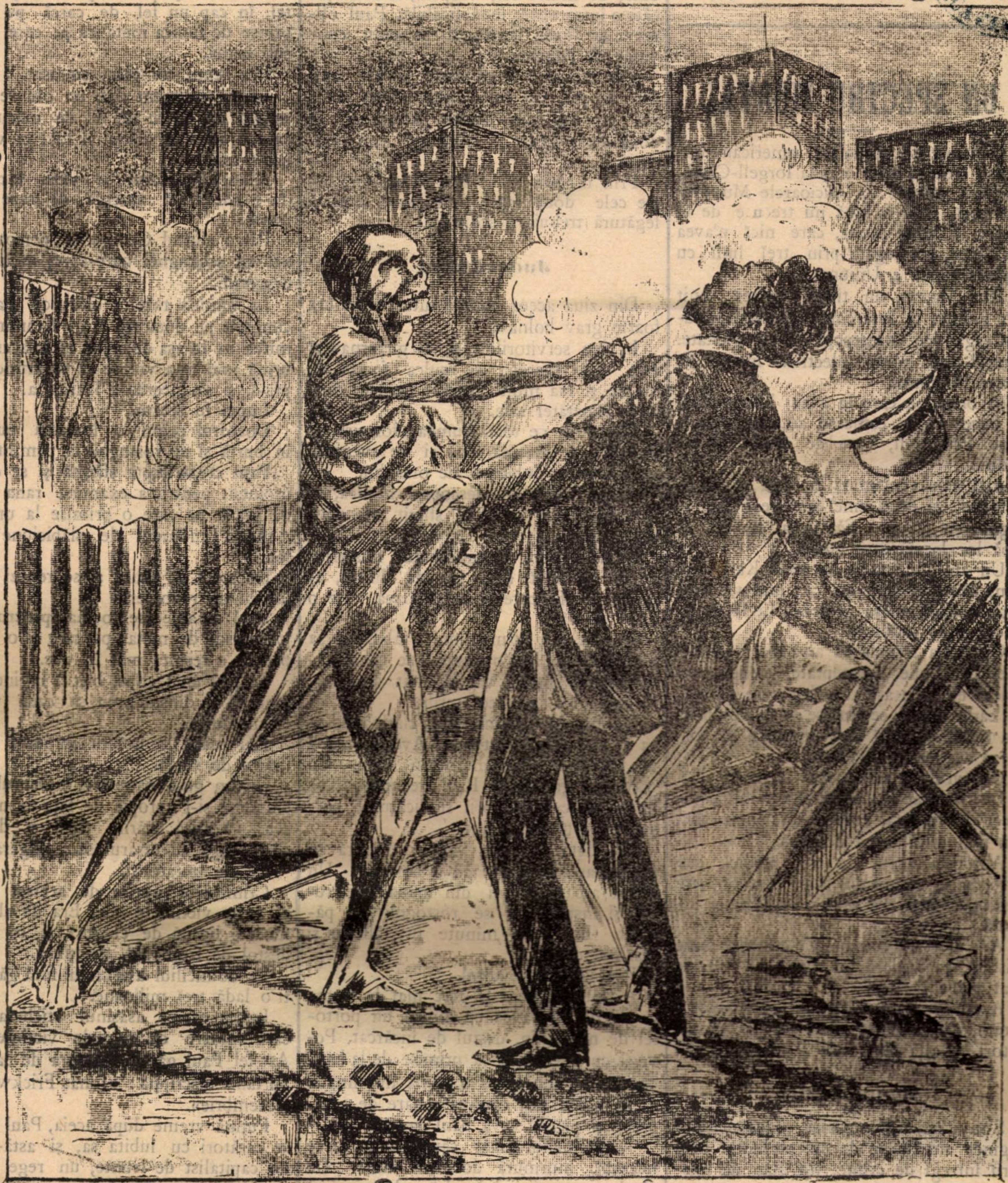
Anul IX. — No. 549. 10 Bani în toată ţara Mercurĭ, 14 Noembrie, 1907

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
SI AL INTÂMPLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5. — pe an în toată ţara
« 2.60 « 1/2 « « «

Redacţia şi Administraţia :
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĔTORIILOR
apare o dată pe săptĕmână
— MARTEA

UN SPECTRU MORTAL. — (Vezĭ pag. 2280)

UN SPECTRU MORTAL

O grupă de capitalişti americanĭ hotărâse crearea unuĭ oraş la Iorgell-Creek, în plină câmpie la picioarele Munţilor Stâncoşĭ. Nicĭ o lună nu trecu:e de la creare, şi noua cetate, care nicĭ n'avea încă case, era legată prin treĭ liniĭ cu reţeaua ferată a Uniuneĭ.

Paul Martin, un tînăr inginer venit din Franţa, fu însărcinat cu instalarea uneĭ gigantice construcţiĭ de electricitate. Oraşul avu lumină electrică înainte de a avea locuitorĭ.

In orele pe care le avea libere, Paul se ducea la un camarad american, inginerul Frickwell, care de douĭ anĭ era văduv.

Aicĭ făcu cunoştinţă cu fiica acestuia, Annabel, şi după cincĭ-spre-zece zile se logodi cu dânsa. Căsătoria trebuia să aibă loc la sfârşitul luneĭ.

Un amic al caseĭ, doctorul Karl Kranun, părea că nutreşte cea maĭ vie simpatie pentru tînăra pereche. Le făcea cadourĭ peste cadourĭ.

Căsătoria trebuia să aibă loc peste treĭ zile, când, pe neaşteptate, nenorocitul Frickwell fu asasinat. Crima se petrecu pe când dînsul se dusese la Bancă, pentru a ridica baniĭ carĭ trebuiaŭ să formeze zestrea copileĭ sale.

Cadavrul fu adus acasă în zoriĭ zileĭ.

Lucru bizar: cu toate că faţa era complect desfigurată, corpul nu purta nicĭ cea maĭ mică urmă de rană.

Autopsia făcută de treĭ medicĭ, sub preşedinţia doctoruluĭ Karl Kranun, nu descoperi nicĭ cea maĭ mică leziune internă.

Annabel era ruinată. Cu cea maĭ mare tristeţă, ea declară luĭ Paul că nu se maĭ putea căsători.

Acesta se retrase făcându-şĭ în tăcere jurământul, că nicĭ odată nu se va căsători cu altă femee de cât cu Annabel.

Necunoscutul

S'ar fi zis că moartea nenorocituluĭ inginer nu fusese de cât preludiul uneĭ serĭ întregĭ de crime, tot atât de misterioase.

Maĭ mulţĭ cetăţenĭ de vază fură ucişĭ şi prădaţĭ, fără ca criminalul să poată fi descoperit.

Paul Martin, care nu era de felul săŭ superstiţios, îşĭ zise că toate aceste crime trebuiaŭ să aibă un autor şi se hotărî să-l descopere.

Dar toate cercetările pe care le făcu, fură zadarnice; era aproape să renunţe la planul săŭ, când un lucrător electrician îĭ aduse la cunoştinţă o descoperire bizară.

Cu toate că maşinele funcţionaŭ foarte bine, de multe orĭ, noaptea, se întâmpla câte o întrerupere inexplicabilă. Paul observă şi dînsul faptul, şi se putu convinge de adevăr.

Dar dînsul maĭ observă şi alt fapt. Orĭ de câte orĭ în timpul nopţeĭ avea loc vre-una din aceste întreruperĭ, a doua zi se găsea în oraş un om asasinat.

Prin urmare era o strânsă legătură între cele două fapte. Eĭ bine, această legătură trebuia descoperită.

Judecătorul

Din ziua aceea anunţă tuturora că era foarte grav bolnav.

In faţa servitorilor şi a guvernanteĭ sale tuşea mereŭ; se culca foarte de vreme şi lua multe măsurĭ pentru căutarea sănătăţeĭ sale.

Dar după ce toată lumea adormise, se îmbrăca, se înarma bine şi se aventura prin locurile dubioase ale oraşuluĭ.

Multă vreme nu descoperi nimica; se întorcea acasă în zorĭ, sfîrşit de oboseală, furios.

Şi ca şi cum necunoscutul misterios ar fi voit să-şĭ bată joc de dînsul, aproape în fie-care zi se săvârşea câte o nouă crimă.

In cele din urmă însă, răbdarea sa fu răsplătită. Intr'o noapte, pe când stătea ascuns într'un vagon uitat pe şine, asistă la un spectacol teribil.

Un om înainta încetişor, clătinându-se ca şi cum ar fi fost beat. Avea în mână un portofoliu de marochin roşu. Cu oare-care greutate, Paul recunoscu pe unul dintre inspectoriĭ sindicatuluĭ, personaj foarte important.

De-odată, dintr'un colţ, o umbră se repezi, asemănătoare cu o fantomă. Un fulger albastru ţîşni din mâna spectruluĭ, şi inspectorul se rostogoli la pămînt. In două minute fu tâlhărit şi asasinul dispăru.

Paul înţelesese totul.

A doua zi veni la cerc maĭ de vreme ca de obiceĭ; avea cu dînsul un portofel de marochin, destul de încărcat. Povesti cu voce tare că primise de la bancherul săŭ din Paris o sumă însemnată. După aceea bău câte-va pahare de şampanie şi pierdu ceva banĭ la cărţĭ.

— Sărmanul tînăr caută să-şĭ înece necazul, murmură doctorul Karl. De când cu ruptura căsătorieĭ sale, nu maĭ este acelaş om.

Paul plecă de la cerc complect ameţit; se clătina pe picioare. Cum însă, în America, beţia este un viţiu aproape naţional, nimenĭ nu se gândi să se ofenseze.

Paul înaintă pe stradă, continuând să simuleze beţia.

Spre marea sa bucurie, băgă de seamă îndată că era urmărit.

Cu toate acestea, trecând printr'o stradă maĭ întunecoasă, inginerul putu să'şĭ facă o toaletă specială.

In mână îşĭ puse nişte mănuşĭ de metal, în cap un fel de cască pe care o prinse de tunica metalică pe care o avea sub haină.

Era acum complect cuirasat.

La un moment dat, un om se aruncă asupra luĭ, şi cu un fel de măciucă pe care o avea în mână, îl lovi cu violenţă peste umăr.

Atuncĭ inginerul se văzu înconjurat de o adevărată aureolă de raze luminoase.

Părea sfîntul George în persoană saŭ vre-un arhanghel oare-care, în luptă cu dragoniĭ.

La lumina razelor electrice Paul recunoscu pe doctorul Karl Kranun. Uimirea sa fu aşa de mare, încât acesta din urmă maĭ avu vreme să se arunce asupra-ĭ, şi să încerce a-l asasina.

Lupta fu scurtă.

Doctorul primi o lovitură puternică în burtă şi se rostogoli la pămînt.

Paul crezu lupta sfîrşită, şi se opri un moment pentru a examina rana destul de gravă pe care o primise la umăr.

Acest moment de slăbiciune îĭ fu fatal.

Doctorul se ridică şi se repezi asupra luĭ cu un revolver.

Paul se aplecase tocmaĭ pentru a lăsa jos masca de metal pe care şĭ-o scosese pentru a respira maĭ în voe.

Spaţiul uneĭ clipe, bietul inginer văzu bine că şi dînsul avea să cadă victima criminaluluĭ.

Dar mâna sa întâlni în iarbă un cilindru de sticlă.

Cu un gest instinctiv, inginerul apucă cilindrul şi-l apropie de faţa duşmanuluĭ săŭ. O mică licărire ţâşni şi doctorul căzu lângă adversarul săŭ, fulgerat.

Fusese izolatorul.

Criminalul murise de aceiaşĭ moarte ca toate victimele sale. Era de alt-fel, o moarte lipsită de chinurĭ, şi o moarte destul de frumoasă, ştiinţifică.

La domiciliul asasinuluĭ fură găsite într'o ladă treĭ milioane.

Lucru curios, asasinul etichetase fiecare valoare cu numele victimeĭ sale. Ast-fel Paul găsi o legătură de bancnote purtând inscripţia: «Ionas Frickwell, 17 Decembrie».

Puţină vreme după aceia, Paul Martin se căsători cu iubita sa, şi astă-zĭ este un capitalist de frunte, un rege al industrieĭ.

C. Arg.

CUM A FOST DESCOPERIT CEL MAI MARE DIAMANT DIN LUME

De curând a venit vestea că corpul legislativ al Coloniei din Transvaal a votat prin 42 voturi contra 19, cumpărarea de către tezaurul public a diamantului Cullinan, găsit acum doui ani în mina Premier, spre a fi dat regelui Eduard ca un gaj al loialismului poporului bur.

«Piatra»—declară generalul Botha, depunând moţiunea,— «este diamantul cel mai preţios din câte s'aŭ găsit. Se cuvine să fie cea mai frumoasă giuvaerica a Coroanei».

Spunând aceste cuvinte, fostul generalisim nu exagera nimic, spune «La Nature» în ultimul număr. De sigur că trebue să fim mai cu băgare de seamă de cât alţi cari preţuesc diamantul «Cullinan» până la 1 milion moneda ţărei, saŭ 25 milioane lei.

Să aşteptăm ca experţii să-şi spună cuvîntul. Să aşteptăm mai ales ca piatra să fie supusă la marea încercare a tăiatului.

Avem d'o camdată o cifră sigură: diamantul cântăreşte 3032 carate. Şi mai avem o altă bază pe care nu am putea să o lăsăm la o parte spre a ne forma o părere. După sir William Crooker care a putut să observe piatra vreme mai multă, ea e de o limpiditate absolută, fără cel mai mic defect. Ea este în felul diamantului cunoscut în Colonia Capului sub numele de «Glossy blue utile» şi are forma unui «oŭ mare de gâscă, prelung şi neregulat».

E vorba ca să fie botezat «diamantul Burilor» mai ales că e cel mai mare diamant din lume, faţă de cele-l'alte diamante istorice.

Iată câte-va date asupra descoperirei lui.

Şease luni după încheerea păcei în Africa de miază-zi, un irlandez din Colonia Capului a cumpărat un teren diamantifer pe 55 mii dolari. In curând d. Cullinan alcătui o companie cu un capital de 80.000 dolari şi afacerile se socotesc pe un milion de livre sterlin ge

In Septembrie 1904, un miner a dat de un diamant de 969 carate, care a fost botezat «Excelsior» ceea-ce a uimiş pe toţi.

Acum de curând, un bătrân miner, de vre-o 60 de ani, se gătea tocmai să plece din şantier şi să se ducă la «campound», locuinţa lucrătorilor, şi tocmai când îşi îmbrăca haina văzu strălucind în razele soarelui o lumină vie ce se părea că vine de sub o tufă de de-asupra drumului, pe o coastă aproape perpendiculară.

El se căţără pe stâncă şi slujindu-se de cuţit desgropă diamantul. Compania l'a răsplătit dându-i numai de cât 50 de mii lei.

Vestea aceasta a pus în mişcare pe toţi şi adevărate bande de hoţi internaţionali se alcătuiră spre a şterpeli preţioasa piatră. Compania nu le-a dat răgaz de aşa ceva, căci aŭ expediat numai de cât diamantul Cullinan, asigurându-l pe enorma sumă de 500 mii livre sterlinge şi trimiţându-l la Londra. Ostaşi armaţi îl păzesc pe bordul vaporului.

Regele Eduard a fost unul dintre cei d'întâiŭ cari l'aŭ admirat. Se povestesc, în această privinţă, cuvintele ce le-a spus Suveranul când i s'a adus piatra în palatul Buckingam:

«De sigur, iată un obiect tot atât de ciudat pe cât e de preţios. Dar trebue să vă mărturisesc că l'aş fi dat la o parte cu piciorul ca pe o bucată de sticlă, dacă l'aş fi găsit în drum!»

Savantul William Crookes crede că «Cullinan» e numai o parte dintr'un cristal octaedral şi că el e numai jumătate din diamantul original.

LA MASA CANIBALILOR

In Octombrie, 190..., micul vapor «Maero», pe bordul căruia se afla şi exploratorul Van Berk, ajunsese la gurile lui Amberno, unul dintre cele trei mari fluvii ale Nouei-Guinee. Satele papuaşe de pe coaste nu prezentaŭ un interes tocmai mare, de oare-ce locuitorii, în continue legături cu europenii, aŭ părăsit mare parte din obiceiurile lor barbare, civilizându-se încetul cu încetul.

Toată vremea cât am stat printre ei papuaşii ne priveaŭ de la distanţă, cu multă teamă. In zadar se încerca interpretul să'i convingă că nu voiam să le facem nici un răŭ, ei n'aveaŭ încredere.

Abia după ce ne-am îndepărtat, câţiva dintre ei aŭ îndrăznit să se apropie pentru a lua cadourile ce le lăsasem.

Ca şi cei de pe litoral şi papuaşii aceştia aveaŭ drept ori ce îmbrăcăminte o simplă cingătoare peste mijloc.

Trecând de insula Moriss, am ajuns în dreptul unui sat papuaş, compus din

Indigenii nu aŭ ca îmbrăcăminte de cât o mică cingătoare

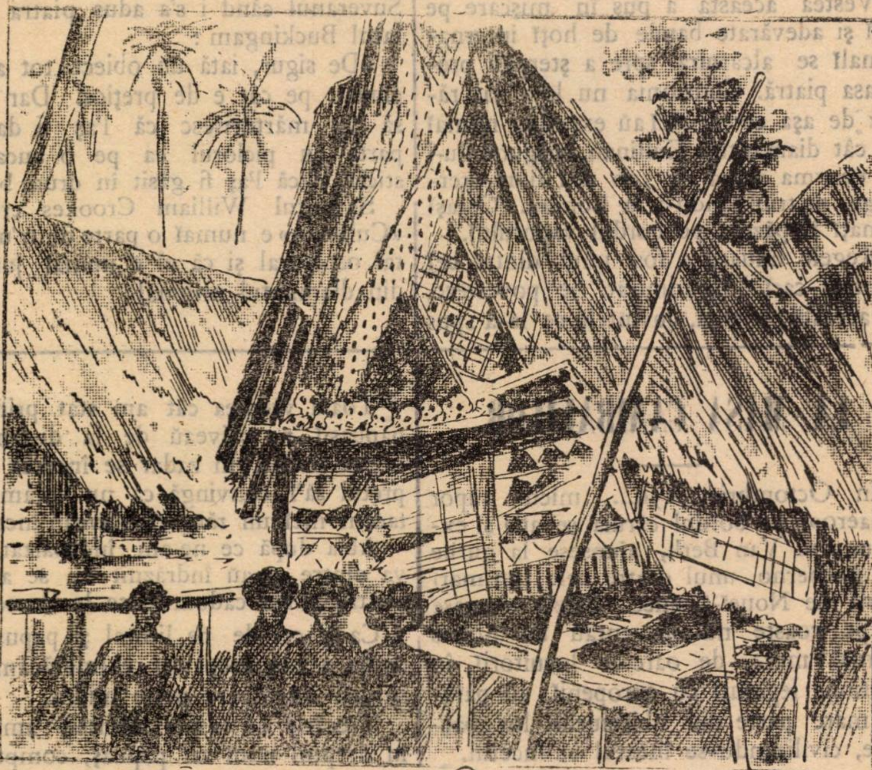
La oare-care distanţă de coastă, exploratorul întâlni o lagună mare, pe ţărmurile căreia eraŭ stabilite câte-va sate papuaşe.

Eraŭ acolo vre-o 2000 de suflete. Indigenii se arătară cât se poate de primitori; ei ne poftiră să le vizităm colibele. In jurul satului eraŭ foarte mulţi cocotieri! Pentru suma de trei lei poţi cumpăra câte-va sute de nuci de cocos.

vre-o trei-zeci de colibe. Cu toată dorinţa noastră de a intra în relaţiuni cu locuitorii, a trebuit să renunţăm, din pricină că papuaşii aveaŭ o atitudine foarte ostilă.

Din nenorocire, o şalupă care trecu mai pe urmă pe acolo în recunoaştere, fu atacată de indigeni cu o ploae de săgeţi.

Doui dintre mateloţi fură răniţi mortal.

Numeroase cranii eraŭ expuse la intrarea în colibă

Atuncĭ, din ordinul şefuluĭ expediţieĭ, vaporul se reîntoarse. Mateloţiĭ debarcară, apăraţĭ de un foc bine nutrit care pornea de pe vapor.

Papuaşiĭ îşĭ părăsiseră satul; dar pentru a pedepsi îndrăzneala lor, toate colibele fură arse.

Rezultatul acestuĭ act energic fu că maĭ departe toţĭ indigeniĭ se arătară dacă nu maĭ prietenoşĭ, cel puţin "foarte rezervaţĭ. Ca obiecte de schimb, sălbaticiĭ ne aduceaŭ în general lăncĭ cu vertebre omeneştĭ şi diferite vase de argilă. Noĭ le dădeam bucăţĭ de ştofă, sticle, cuţite, batiste. Am putut căpăta de asemenea, dar numaĭ cu foarte multă greutate, câte-va craniĭ omenestĭ. Craniile sunt nişte trofee de care papuaşul nu prea vrea să se despartă.

Peste două zile de drum, am ajuns la Ansoes, un trib care locueşte regiunea luĭ Amberne inferior.

Aceştia ne declarară fără înconjur că eĭ mâncaŭ trupurile duşmanilor ucişĭ. Eraŭ nişte antropofagĭ teribilĭ; ucideaŭ şi mâncaŭ cadavrele nu numaĭ din răzbunare saŭ împinşĭ de foame, dar chiar pentru a-şĭ satisface gusturile lor cinegetice, pentru glorie. Căcĭ este o glorie la dînşiĭ să ucidă şi să devoreze cine-va câţĭ maĭ mulţĭ oamenĭ.

Fie-care indigen păstrează cu religiositate craniile indigenilor ucişĭ de dînsul.

La intrarea uneĭ colibe am avut prilejul să vedem zece craniĭ aşezate în ordine. Proprietarul lor era foarte mândru şi cu nicĭ un preţ nu voi să se despartă de glorioasele-ĭ trofee.

MaĭI târziŭ vaporul suferi o deteriorare şi furăm siliţĭ să ne întoarcem. Acum indigeniĭ, convinşĭ că nu voiam să le facem nicĭ un răŭ, ne primiră cu maĭ multă prietenie. Ne aduseră în abundenţă nucĭ de cocos. Câţĭ-va indigenĭ aduseră şi maĭ multe femeĭ tinere, care fură oferite locotenentuluĭ I ang. Bine înţeles că acesta refuză frumosul cadoŭ...

Ne pregăteam să ridicăm ancora, când am zărit în depărtare o luntre de pe care ni se făceaŭ semne desperate. Eraŭ într'însa patru metişĭ, carĭ ne povestiră cu groază cum Arfakiĭ şi Ambaiĭ masacraseră întreaga familie a d-luĭ Turno, un comerciant englez stabilit în partea loculuĭ. Opt-spre-zece oamenĭ fuseseră ucişĭ şi poate că în momentele acelea eraŭ devoraţĭ.

Şefụl expediţieĭ hotărî să răzbune această masacrare. Apropiindu-ne de locul drameĭ, am putut constata că Arfakiĭ, găsiseră nişte băuturĭ în pivniţele comerciantuluĭ şi fiind sigurĭ că n'avea cine să'ĭ pedepsească, maĭ eraŭ pe acolo.

Aproape tot echipagiul, bine înarmat, se apropie.

Chiar pe ţărmul râuluĭ, alăturĭ de ruinele unor stabilimente înfloritoare, fumegânde încă, am dat peste urmele unuĭ ospăţ oribil.

La o mică distanţă în pădure, se auzeaŭ râsete zgomotoase.

Ne-am apropiat cu băgare de seamă şi plinĭ de oroare am putut contempla sfârşitul ospăţuluĭ canibalilor.

Parte din Arfakĭ stăteaŭ întinşĭ la pământ, tîmpiţĭ de alcool. Vre-o două-zecĭ dintre eĭ stăteaŭ înşiraţĭ în jurul unuĭ foc mare; pe nişte frunze de bananĭ eraŭ îngrămădite cărnurĭ fumegânde.

O bucurie sălbatică era întipărită pe feţile acestor brute greţoase, carĭ mâncaŭ cu amândouă mâinele carnea victimelor lor din dimineaţa aceea.

Un amănunt maĭ cu seamă era oribil. Chiar în faţa noastră, în plină lumină, stătea un şef bătrân, cu faţa zbârcită, care părea că nu prea are multă poftă de mâncare.

El ţinea cu amândouă mâinele un craniŭ şi rodea într'un mod savant carnea de pe oase.

Spectacolul acesta odios ne umplu de mânie. Şeful dădu un ordin şi împuşcăturile începură.

Numaĭ câţĭ-va putură scăpa fugind.

Victimele fuseseră tăiate toate în bucăţĭ; maĭ multe grămezĭ de carne stăteaŭ faţă pentru a fi aruncate pe jeratic.

Am plecat; dar şi astă-zĭ încă adeseorĭ mi se întâmplă, când mănânc carne friptă, să am sensaţia că ar fi carne de om.

P. W.

IN FUNDUL MĂREI

I

In noapte

O noapte neagră profundă. Pe cer nicĭ o stea. Pe imensitatea lucie a măreĭ, nicĭ un foc care să semnaleze prezenţa vre-unuĭ vas.

Se auzea numaĭ plescăitul monoton al valurilor, ca un murmur neîntrerupt, — voce bizară care părea că vine din adâncimele necunoscute ale oceanuluĭ, pentru a se stinge la suprafaţă, într'un vaet lung şi dureros.

Pretutindenĭ întuneric.

Şi cu toate acestea, pe marea aceea sub cerul acela întunecos, trăiaŭ fiinţe omeneştĭ.

Eraŭ treĭ, în fundul uneĭ bărcĭ, care alerga zguduită de valurĭ.

Nicĭ unul dintre eĭ nu maĭ ţinea urma.

Mergeaŭ la întâmplare, fără nicĭ o ţintă, pierduţĭ în întunericul care-ĭ înconjura, şi părea că apare asupra lor ca o masă de plumb topit.

Unul stătea maĭ îndărăt, rezemat de un poloboc mic de lemn. Capul îĭ atârna în jos, ca unuĭ om beat.

Omul acela dormea saŭ visa.

Din când în când un fior intens îl zguduia, ca şi cum 'ĭ-ar fi fost frig.

Cu toate acestea, temperatura era greoae, înăbuşitoare; aerul era încărcat, pre-

vestind apropierea uneĭ furtunĭ. Atmosfera era plină de electricitate.

Din când în când, din fundul luntreĭ, se auzea un zgomot bizar, sinistru, un fel de horcăit; acolo stătea întins al douilea dintre ceĭ treĭ nenorociţĭ, lipsit de forţă. Pumnul săŭ încleştat, lovea păreţiĭ bărceĭ, cu o mişcare maşinală.

Al treilea stătea în partea de dinainte a bărceĭ, întins pe burtă, cu ochiĭ închişĭ, cu mâinele bălăbănind în apă. Şi acesta gemea dureros.

Omul care stătea lângă poloboc, părea că nu-ĭ aude; gândul săŭ era departe.

Intunericul nopţeĭ nu-ĭ îngăduia să'şĭ vadă tovarăşiĭ, şi creerul săŭ era prea îngreuiat pentru ca să maĭ poată auzi plânsetele lor.

Cine eraŭ oameniĭ aceştia?

Ce căutaŭ dânşiĭ acolo, în imensitatea mărei, sub cerul acela de plumb, întunecos?

De unde veneaŭ?

Eraŭ oare treĭ naufragiaţĭ, perduţĭ de multă vreme pe întinderea măreĭ, saŭ poate eraŭ nişte evadaţĭ din colţul acela de la est, — azil al ocnaşilor pe care Franţa îĭ alungă departe de pământul săŭ?

Locul în care se aflaŭ părea că îndreptăţeşte această din urmă ipoteză.

Căcĭ întinderea de apă pe care plutea barca, era în adevăr oceanul Pacific. Şi pământul de unde fugiseră poate, era Noua Caledonie.

Pentru moment ceĭ treĭ nenorociţĭ eraŭ la egală distanţă între Australia şi coloniile franceze.

Ştiaŭ dînşiĭ lucrul acesta? Probabil că nu. Barca lor alerga la întâmplare pe valurĭ. Din când în când, prinsă între două curente, se oprea pe loc.

De cât timp, de câte zile eraŭ dînşiĭ ast-fel între cer şi apă?

Eĭ singurĭ ar fi putut s'o spue.

Dar pentru moment nu puteaŭ vorbi.

De odată omul care stătea lângă poloboc făcu o mişcare bruscă şi înălţându-şĭ capul, îşĭ înăbuşi un strigăt.

Ceva i se agăţase de genunchĭ şi'l zguduia cu putere.

Căută să pătrundă întunericul; întinse mâna şi întâlni o altă mână, zgârcită.

Cu o sforţare supremă, unul dintre tovarăşiĭ săĭ se trârâse pînă lângă dînsul.

Nu putu să se îndoiască despre lucrul acesta, căcĭ o şoaptă slabă ajunse pînă la urechile sale.

— De băut!.. Daţi-mĭ de băut!..

Dar omul de lângă poloboc se prefăcu că nu aude.

— De băut!.. De băut!..

De astă-dată vocea devenise maĭ rugătoare şi maĭ pronunţată.

Haida, de!.. Mauvert a înviat!

Şi căută să distingă figura omuluĭ care îĭ vorbise. Dar noaptea era prea adâncă; oamenĭ şi lucrurĭ se confundaŭ.

— Sunteţĭ nebunĭ? Ce vreţĭ să faceţĭ? Nu maĭ avem de cât treĭ litri de lichid; dacă vi l-aşĭ da, ar însemna să ne condamnăm singurĭ la moarte.

Omul acesta spunea adevărul. Nu maĭ aveaŭ de cât treĭ litri de lichid.

Dar ceĭ-l'alţĭ douĭ continuară să se roage:

— De băut!.. Dă-ne de băut!..

Era ceva sfâşietor.

— Treĭ litri!.. Maĭ avem numaĭ treĭ litri!.. Gândiţi-vă că mâine va fi o căldură înăbuşitoare şi că nu vom putea răbda.

Şi pe când vorbea ast-fel, bănuind că tovarăşiĭ săĭ aveaŭ să-l atace, se ridică în picioare.

Dar, contra aşteptărilor sale, se făcuse linişte.

Aşa dar câştigase partida?

Probabil, pentru că ceĭ-l'alţĭ nu se maĭ mişcaŭ.

— Să fim înţelepţĭ, Mauvert; puţin curaj, Piohan; cine ştie ce se va întâmpla mâine! Gândiţi-vă că suntem aproape de coaste; gândiţi-vă că după ce vom debarca, ne aşteaptă o viaţă uşoară, un viitor prosper.

N'avu timpul să sfârşească. O mână nervoasă îl apucă de gât şi îl răsturnă peste spate.

Lucrul de care se temea, se întâmplase.

Ceĭ-l'alţĭ douĭ voiaŭ să obţie prin violenţă ceea ce nu putuseră căpăta prin bună înţelegere.

Din nenorocire şi cel'alt găsise puţină energie şi se ridicase.

— Am pus mâna pe el, Piohan; acum polobocul este al nostru!.. Apa este a noastră!..

— Sunteţĭ nebunĭ! Sunteţĭ nebunĭ!.. maĭ încercă să se împotrivească cel'alt.

Dar Mauvert îl strângea cu atâta putere de gât, în cât simţea că se înăbuşe.

Slăbit de lungile suferinţe pe carĭ le îndurase, nu maĭ avea destulă putere ca să li se poată împotrivi.

Avea să moară gâtuit, asasinat de aceia carĭ voiaŭ să-ĭ salveze?

Instinctul conservăriĭ de sine fu maĭ puternic; cu o mişcare îndrăzneaţă îşĭ aruncă protivnicul la o parte.

Era liber. Respiră cu nesaţiŭ o gură largă de aer.

Dar acum furia îl cuprinsese. Fără să cugete ce făcea, fără să se gândească că pregătea propria sa peire, apucă polobocelul cu apă şi cu o mişcare repede îl aruncă în valurĭ.

— Apă vă trebue? zise dînsul, eĭ bine, iată, acum veţĭ avea apă!..

Mişcarea aceasta fusese aşa de repede, în cât ceĭ-l'alţĭ douĭ nicĭ n'avuseseră timpul a se încerca să-l oprească.

— Dar; dorul de răzbunare îĭ cuprinse şi o luptă în regulă se încinse între ceĭ treĭ.

Se băteaŭ ca nişte duşmanĭ vechĭ, gata să se gâtue, în umbră.

In umbră?

Nu!

De odată, o puternică rază luminoasă trecu pe de-asupra capetelor lor, iluminând câte-va secunde imensitatea măreĭ.

Apoĭ, tot aşa de repede, se făcu din noŭ noapte, şi întunericul, adânc, sinistru, se întinse din noŭ peste tot.

II

Ceĭ treĭ oamenĭ rămaseră ca împietriţĭ.

Era un vis oare? Era o halucinaţie?..

Nu! Toţĭ treĭ văzuseră bine.

Şi-acum, privirile lor avide căutaŭ să pătrundă întunericul adânc al nopţeĭ.

Căutaŭ să ghicească, să înţeleagă ce se întâmplase.

Iată că de odată, lumina apăru din noŭ, bruscă, orbitoare.

Lumina aceasta părea că porneşte dintr'un loc fix, răspândindu-se încet de-asupra valurilor.

Se ridica treptat, treptat până la cer pentru a se reîntoarce din noŭ pe mare, pe care o mângâia cu dulceaţă; barca era cuprinsă în zona eĭ strălucitoare, şi ceĭ treĭ oamenĭ stăteaŭ orbiţĭ, cu inima strânsă, cu creerul împărţit între două sentimente: frica şi speranţa.

Morţĭ de sete şi de foame, gata să se sfişie între eĭ ca nişte câinĭ, lumina aceasta necunoscută le adusese acum o speranţă de salvare, dar în acelaş timp îĭ şi înspăimîntase.

De altmintrerĭ, apariţia aceia bruscă, neaşteptată, avea de ce să-ĭ uimească.

Ce însemna lumina aceia? De unde venea?

Stăteaŭ unul lângă altul, tăcuţĭ, neîndrăznind să facă nicĭ o mişcare, nicĭ un gest.

Lumina aceia era pentru eĭ un semn că fuseseră descoperiţĭ, şi că acum cine-va îĭ pândea.

Duşmanul lor necunoscut le vedea bine toate mişcările, pe când dânşiĭ nu puteaŭ vedea nimic în afară de zona luminoasă.

— Poate că este un vapor, Tauvel?

— Nu, nu se poate să fie un vapor; l'am fi recunoscut de maĭ multă vreme, şi-apoĭ lumina sa n'ar putea să fie atât de fixă.

Vorbiaŭ încet, ca şi cum s'ar fi temut să nu-ĭ audă cine-va.

Urmă un moment de tăcere:

— Poate să fie un far? maĭ întrebă unul dintre eĭ.

Tauvel rămase o vreme gânditor; apoĭ, răspunse:

— Un far aicĭ? Eştĭ nebun, Piohan...

Nu, nu, nu poate să fie un far; şi cu toate acestea...

Nu îndrăznea să facă o afirmaţie.

Maĭ trecură câte-va momente. Eraŭ mereŭ în zona luminoasă.

— Miĭ de tunete!... murmură în cele din urmă Mauvert. Mi se pare că este destulă vreme de când stăm în poziţia aceasta idioată!... Fără îndoială că ne aflăm în cercul luminos al unuĭ proector electric.

— Faimos proector electric, adăugă Piohan. Pe mine m'a orbit.

— Prin urmare, răspunse Mauvert, trebue să fie şi nişte oamenĭ pe acolo, căcĭ proectorul nu poate manevra singur. Ne-aŭ examinat destul; acuma ar fi timpul să le facem cunoştinţa.

— Cu atât maĭ mult, întări Piohan, cu cât nicĭ nu maĭ putem resista. Mie îmĭ arde gâtlejul!

— Şi mie de asemenea!

Numaĭ Tauvel nu spunea nimica.

Stătea gânditor.

Iluminaţĭ cum eraŭ, ceĭ treĭ nenorociţĭ aveaŭ un aspect de plâns.

Palizĭ, cu feţele descompuse, cu buzele zgârcite, oamenii aceia păreaŭ că maĭ trăesc numaĭ printr'o adevărată minune.

Şi cu toate acestea toţĭ trebue să fi fost în vremea lor oamenĭ voinicĭ.

Mauvert maĭ cu seamă, judecând după umeriĭ şi după statura sa, era un fel de colos.

Tauvel, maĭ mic ca statură de cât dînsul, avea totuşĭ o muşchiulatură foarte puternică.

Dintre toţĭ Piohan era fără îndoială, cel maĭ slab dintre toţĭ.

In schimb însă trăsăturile feţeĭ sale îl arătaŭ de o rară agilitate de mişcărĭ.

Ca inteligenţă, Tauvel părea cel maĭ vioiŭ dintre toţĭ. Mauvert avea trăsăturile feţeĭ grosolane şi Piohan era tipul ţăranuluĭ şiret.

Pentru moment aceştĭ treĭ indivizĭ aveaŭ două lucrurĭ comune: înfăţişarea lor suferindă şi costumul lor.

Purtaŭ toţĭ treĭ acelaşĭ costum saŭ maĭ bine zis aceiaşĭ uniformă de infamie.

Aceia carĭ îĭ observaŭ de după proector, îşĭ dăduseră, fără îndoială, socoteală cu ce fel de oamenĭ aveaŭ a face.

Eraŭ în adevăr nişte ocnaşĭ evadaţĭ.

Tauvel, care îşĭ făcuse raţionamentul acesta, ridică din umerĭ şi murmură:

— Drace!.. la urma urmeĭ dînşiĭ tot aŭ aflat cine suntem!.. Intâmple-se ce s'o întâmpla!..

— Atuncĭ, exclamă Mauvert punând mâna pe lopeţĭ, mergem în spre eĭ?

— Da, răspunse Piohan supărat. Destul ne-aŭ privit!.. Să ne apropiem.

Cu toţiĭ păreaŭ că-şĭ recăpătaseră vechia energie. Lopeţile manevraŭ cu putere.

Tauvel îndreptă barca în direcţia razelor luminoase.

— Inainte!.. ordonă dînsul; înainte, băeţĭ!..

Barca lunecă repede pe valurĭ, mereŭ urmărită de lumină.

— Foarte bine, murmură Tauvel; cel puţin aşa ştim cu siguranţă unde mergem. «Domniĭ aceia par'că ne aşteaptă cu nerăbdare; să nu-ĭ necăjim prea mult!..

Dar în momentul următor se păru că «oameniĭ aceia» nu eraŭ de loc doritorĭ să le facă cunoştinţa, căcĭ pe neaşteptate lumina părăsi barca, se urcă spre cer şi se stinse, lăsând oceanul cufundat din noŭ într'un întuneric adânc.

Desperaţĭ, ceĭ treĭ nenorociţĭ începură să strige. Trecerea aceasta subită de la lumină la întuneric era o adevărată groază pentru eĭ.

Tauvel părăsise bara şi ridicase braţele, ca şi cum ar fi voit să reţie dunga de lumină care dispărea.

Mauvert şi Piohan lăsară lopeţile şi căzură pe băncile lor, furioşĭ, înebuniţĭ.

Fuseseră recunoscuţĭ; oameniĭ aceia ştiaŭ, fără îndoială, cine sunt, de unde veneaŭ şi nu voiaŭ să-ĭ primească, să le salveze viaţa.

Toţĭ treĭ avură acelaşĭ gând şi o groază fără de margenĭ îĭ împietrea.

Aşa dar spăimântătorul lor martiriŭ avea să reînceapă din noŭ!..

Şi nu maĭ aveaŭ nicĭ hrană, nicĭ apă!

Dacă oameniĭ din far refuzaŭ să-ĭ ajute, pînă a doua zi aveaŭ să fie fără îndoială morţĭ în nişte chinurĭ groaznice.

Odată cu desperarea, suferinţele păreaŭ că renasc.

Piohan maĭ cu seamă părea cuprins de nebunie.

— Inainte!.. urlă dînsul. Inainte, Mauvert, Tauvel!.. Voesc să beaŭ!.. Daţi-mĭ de băut!..

Strigătele acestea eraŭ pentru ceĭ-l'alţĭ douĭ ca nişte loviturĭ de biciŭ.

Eĭ de asemenea voiaŭ să trăiască. Eĭ de asemenea voiaŭ să scape de umbra aceea sinistră, apăsătoare care îĭ înconjura din toate părţile.

Valurile începeaŭ să mugească în jurul bărceĭ; furtuna era aproape.

Picăturĭ marĭ de ploae începuseră să cadă, răcorindu-le fruntea arzătoare.

— Inainte!.. Inainte!..

Mauvert şi Piohan apucară din noŭ lopeţile; Tauvel bara şi iată-ĭ despicând iarăşĭ întunericul.

Câte-va picăturĭ de ploae cu care îşĭ udară buzele, părură că le daŭ puterĭ nouĭ.

Vâsleaŭ cu putere. De odată se produse o zguduitură violentă, urmată de un strigăt.

Luntrea pe care o mânuia Mauvert se zdrobi de un corp solid.

Nenorocitul, cu pericolul de a cădea în mare, se aplecă înainte şi se prinse cu mâinele de un fel de inel metalic.

Barca se opri. După o clipă o fringhie fu legată de inel; eraŭ acum ancoraţĭ.

Mauvert se lăsă să cadă pe bancă şi-şĭ şterse cu mâna picăturile marĭ de sudoare carĭ îĭ inundaŭ fruntea.

III

Momente tragice

Din noŭ eraŭ în nemişcare. Par'că respiraŭ maĭ bine acum.

Abia după câte-va minute cugetarea începu să le funcţioneze în mod normal.

Se opuseră. Din ce pricină oare? De ce obiect le era legată barca!

Nu puteaŭ şti; cu toate acestea, siguranţa că acum eraŭ maĭ în afară de pericol, îĭ făcu să-şĭ recapete tot sângele rece.

De altminterĭ, ca un răspuns elocvent la întrebările pe care şi le puneaŭ, dunga luminoasă se aşternu din noŭ pe valurile mărei.

Ceĭ treĭ nenorociţĭ exclamară într'un glas:

Un far!

Eraŭ în adevăr legaţĭ de o coloană cilindrică şi metalică, cara avea o înălţime de vre-o două-zecĭ de picioare.

Din vîrful acestuĭ turn porneaŭ razele de lumină.

Un far!

Aşa dar nu, nu eraŭ în apropiere de uscat?

Nu!

Tauvel putu constata că marea se întindea de jur împrejur, cât puteaĭ cuprinde cu vederea.

Prin urmare?

Poate că un far izolat fusese construit de puţină vreme în plină mare; altminterĭ nu maĭ înţelegeaŭ.

— O scară! strigă de odată Mauvert.

In adevăr, nişte trepte de fer eraŭ săpate în peretele metalic.

— Să ne urcăm sus? strigă Tauvel, fără să'şĭ piardă timpul. De acolo vom putea vedea îndată ce se petrece.

Zise, şi dădu exemplu. Ceĭ-l'alţĭ douĭ îl urmară.

Se urcaŭ unul după altul, dar cu foarte multă încetineală, căcĭ eraŭ în adevăr zdrobiţĭ, lipsiţĭ de putere.

Eraŭ în umbră; lumina proectoruluĭ nu maĭ putea ajunge acuma până la dânşiĭ.

Mauvert îşĭ apucase cuţitul între dinţĭ.

— Ne caută, murmură dânsul, urmărind cu privirea razele luminoase. Dar orĭ-cine va fi acela care se va încerca să mă oprească în cale, va fi un om mort!

Ironie! Nenorocitul vorbea de omor, când celor de sus le-ar fi venit atât de lesne să-l arunce în mare!

Se urcaŭ mereŭ; două-zecĭ de picioare puteaŭ fi cu înlesnire escaladate de nişte oamenĭ sănătoşĭ. Dar pentru ceĭ treĭ nenorociţĭ, lucrul era cu mult maĭ greŭ.

Eraŭ zdrobiţĭ de suferinţă; cu toate acestea, încetul cu încetul aveaŭ să-şĭ ajungă ţinta.

Peste o clipă, lumina dispăru din noŭ, ca şi cum s'ar fi plictisit tot cercetând în zadar, luciul valurilor.

— Curaj! curaj! murmură Tauvel; ajungem. In adevăr, acuma eraŭ aproape de vîrf.

Eraŭ salvaţĭ.

De odată însă, un strigăt ajunse până la Tauvel, şi-l făcu să se oprească, înlemnit.

— Marea! Marea se urcă!

Piohan, care era cel din urmă, scoase strigătul acesta bizar.

Oare amicul devenise pe neaşteptate, nebun?

Neliniştiţi, ceĭ-l'alţĭ doui căutară să vadă ce se întâmpla; dar întunericul era prea adânc; nu putură să vadă nimic.

Piohan îşĭ repetă din noŭ strigătul:

— Marea! Marea se urcă! Apa mĭ-a ajuns până la genunchĭ! Suntem pierduţĭ!

In clipa aceia, cu toţiĭ simţiră o zguduitură puternică, o înfiorare lugubră.

Ce se maĭ petrecea oare?

— Apa se urcă! se urcă! strigă din noŭ Piohan, desperat.

Nenorocitul se înşela; ceea-ce se petrecea era şi maĭ teribil încă.

Nu apa se urca spre dânşiĭ, ci dânşiĭ se coboraŭ spre valurile oceanuluĭ. Nu marea tindea să ajungă spre vîrful turnuluĭ, ci turnul însuşĭ se scufunda. Era o mişcare înceată, dar sigură.

Acum înţeleseră cu toţiĭ ce se petrecea.

— Barca! Dezleagă repede barca, Piohan! strigă Tauvel.

Din nenorocire, ordinul acesta venea prea târziŭ.

Barca, legată de inelul turnuluĭ, se scufundase şi dânsa sub valurĭ.

Şi turnul se infunda mereŭ!

Ajunseră cu urcatul până la platforma circulară din vîrful turnuluĭ şi totuşĭ, nicĭ nivelul apeĭ nu era departe.

Plescăitul sinistru al valurilor ducea nenorociţilor vestea că turnul se cobora mereŭ.

Şi siguranţa aceasta avea ceva înebunitor.

Câte minute maĭ aveaŭ să fie încă în siguranţă?.. Câţĭ decimetri iĭ despărţeaŭ de valurile măreĭ?

Nicĭ unul nu maĭ vorbea.

Şi turnul se scufunda mereŭ.

Inclinaţĭ d'asupra balustradeĭ platformeĭ, ascultaŭ cu urechile aţintite plescăitul valurilor.

In depărtare tunetul mugea cu violenţă.

Fulgere în zig-zag tăiaŭ brazde de foc în desişul nourilor.

Cu o încetineală tragică, turnul îşĭ continua coborîrea.

In centrul platformeĭ pe care se aflaŭ se ridica o cutie metalică, sferică.

Era probabil camera proectoruluĭ.

Dar nicĭ o deschidere nu semnala intrarea acesteĭ cutiĭ.

In zadar îşĭ toci Mauvert pumniĭ; nimenĭ nu-ĭ răspunse din interior.

Nimenĭ?.. Ba da!.. Tauvel simţi sub degetele sale mişcarea unuĭ mecanism.

Fără să bănuiască, atinsese un rezort secret şi un fel de capac se dăduse în lăturĭ.

Tauvel nu stătu la îndoială. Deschiderea care se prezenta vederiĭ sale desperate, era foarte îngustă, dar totuşĭ destul de largă pentru ca un om să se poată strecura prin ea.

Turnul se scufunda mereŭ.

Tauvel îşĭ chemă tovarăşiĭ, le arătă descoperirea ce făcuse şi se coborîră unul după altul.

Unde se duceaŭ? N'ar fi putut s'o spue. Pentru moment principalul era să tragă capacul după eĭ. Valurile măreĭ ajunseseră acum la picioarele platformeĭ.

Tauvel căută să tragă capacul după dînsul, dar nu reuşi.

Valurile se urcaŭ mereŭ. Nenorociţiĭ începuseră să fie din noŭ desperaţĭ, când de odată capacul se închise cu bruscheţă şi mişcarea de coborîre a turnuluĭ păru că devine maĭ repede.

Cu fruntea înrourată de sudoare, ascultaŭ toţĭ treĭ zgomotul valurilor, carĭ se urcaŭ, se urcaŭ mereŭ, izbind cu furie pereţiĭ de metal aĭ închisoriĭ lor.

Iată însă că peste câte-va clipe mişcarea de coborîre încetă.

Dar nu!.. Turnul se cobora mereŭ; nu se maĭ auzea însă zgomotul valurilor.

Cât timp dură această situaţie?

Zece minute?.. O oră?..

Nicĭ unul nu era în stare să-şĭ dea seama.

(Va urma)

LUMEA PITOREASCA

Gondolele închisorilor din Veneţia

In Veneţia — oraşul gondolelor — pungaşiĭ sunt conduşĭ la închisoare, tot în gondole.

Sunt însă nişte gondole speciale, care ar putea fi numite gondole celulare.

Obiceiuri, credinţe, legende

Legenda florilor de «Nu mă uita»

Spun poveştile bătrâne că într'o zi de primăvară Abdar-del-Raman îşĭ luă rămas bun de la logodnica sa Hagia şi aruncându-se într'o luntre, se pierdu în depărtare pe apele luciĭ ale Bosforuluĭ.

Multă vreme l'a urmărit fata de pe mal şi i-a fluturat din batistă pînă când l'a pierdut de tot din vedere.

Apoĭ s'a întors în fugă acasă şi îngropându-şĭ faţa în palme, şi-a udat de lacrămĭ pînă jos feregeaua eĭ albă de virgină.

— Hagio, iĭ spusese Abdar plecând, tu ştiĭ cât de grele sunt legile ulamuluĭ nostru; dar dacă ţiĭ la mine şi aĭ încredere în Dumnezeŭ, dacă eştĭ în adevăr o fată care aĭ ştiut să te înalţĭ d'asupra tuturor celor-l'alte — după cum te cred eŭ — să mă aştepţĭ cu răbdare. Şi orĭ-ce s'ar întâmpla, să nu şovăeştĭ; eŭ merg în lume şi voiŭ învinge, pentru că nu daŭ lupta numaĭ în numele meŭ; trebue

să înving, pentru că voiŭ învinge pentru tine. Dumnezeŭ mă va ajuta.

— Du-te, iĭ răspunsese Hagia, voiŭ merge în toate diminețile în moschee și mă voiŭ ruga pentru tine. Dar vezĭ, să nu mă uițĭ; pentru că făre tine, Hagia ta ar muri de desperare.

Și Abdar plecase.

Primăvara trecu încet; ce dulcĭ eraŭ serile de primăvară, când mergea copila singurică pe malul apeĭ și privea cu înduioșare undele limpezĭ și albastre ale Bosforuluĭ. De câte orĭ nu tresărise dînsa, închipuindu-șĭ că vede aevea în depărtare o luntre și în luntre un bărbat mândru, cu brațul puternic. Dar serile trecură una după alta și portocaliĭ înfloriseră a doua oară... Avdar era departe.

... Intr'o zi Idiz-ben-Kamur îșĭ chemă copila și poftind-o să ia loc pe un scăunaș la picioarele luĭ, iĭ vorbi cu blândețe:

— Ascultă-mă, Hagia, iĭ zise dînsul, a sosit vremea să plecĭ din casa mea. Stăpânul nostru, profetul luĭ Dumnezeŭ, Sultanul tutulor drept-credincioșilor, te-a zărit aseară pe malul Bosforuluĭ și azĭ dimineață m'a întrebat să-ĭ spun cu cuget drept dacă tu eștĭ frumoasă.

— Stăpâne,—i-am răspuns,—dacă privirea ta ar fi putut să străbată prin vălul copileĭ mele, aĭ fi rămas încremenit pe malurile Bosforuluĭ.

«Aĭ văzut înmlădierea corpuluĭ eĭ fraged și mijlocul eĭ subțire și piciorul eĭ delicat și pasul eĭ de silfidă; dar dacă i-aĭ vedea fața, pe care crinul n'o întrece în albeață, și ochiĭ eĭ negri, în care se ascunde misterul a două-zecĭ de veacurĭ, și buzele eĭ fermecătoare și pasul eĭ, din care aĭ putea fabrica o fringhie pentru corăbiile tale, și privirea eĭ așa de blândă și de nevinovată,—atuncĭ, stăpâne...

— Idiz-ben-Kamur, mă întrerupse Sultanul, știŭ că tu n'aĭ mințit nicĭ odată... Ițĭ daŭ o mie de lire de aur pentru copila ta... Vreĭ să mi-o daĭ?..

«O clipă am rămas pe gândurĭ; îmĭ părea răŭ că nu mințisem...

«Dar Sultanul mă privea cu sprîncenile încruntate.

— Stăpâne, am răspuns înclinându-mă...

«Sultanul s'a îndepărtat zîmbind; mâine va trimete oameniĭ săĭ și veĭ fi condusă la palat».

Hagia ascultase tremurând.

— Știŭ ce aĭ vorbit cu Adar, continuă bătrânul; dar el însușĭ, dacă ar fi aicĭ, ar trebui să se încline... Saŭ dacă nu, o nenorocire grozavă s'ar abate asupra capetelor noastre... Vreĭ tu să fiĭ o fiică rea?.. Să-țĭ nenoroceștĭ părintele?.. Du-te acolo unde te chiamă destinul și fiĭ mândră că eștĭ aleasa Sultanuluĭ.

Și ridicându-se, plecă.

Hagia plânse îndelung cu lacrămĭ amare. După ce-șĭ maĭ răcori focul, se duse iarășĭ pe malul Bosforuluĭ, ca și cum ar fi voit să evoace amintirea celuĭ plecat în depărtărĭ.

Dar pe întinderea lină a valurilor albastre nicĭ o undă nu se vedea tresărind și semne prevestitoare de răŭ veniră să-ĭ spue că Abdar o uitase.

A doua zi oameniĭ Sultanuluĭ veniră s'o ia. Fu una dintre cele maĭ frumoase femeĭ ale haremuluĭ; adese-orĭ tovarășele sale o vedeaŭ cu ochiĭ înroșițĭ de lacrămĭ; dar dânsa le spunea tuturora că fusese bolnavă. Și nicĭ una nu-ĭ cunoștea secretul.

Trecu multă vreme. Intr'o zi de primăvară o luntre se opri la țărm și un bărbat se coborî.

Era Abdar.

Bătrânul Idiz murise și dînsul găsi casa deșartă.

Intrebă din om în om și i se spuse că Hagia era a doua femee din haremul Sultanuluĭ.

Un an întreg se căzni dînsul pînă să intre în garda seraiuluĭ, pentru ca să-șĭ poată vedea logodnica. Când o văzu trecând întâia oară prin fața luĭ, o privi îndelung și o văzu cu ochiĭ roșiĭ de plâns.

S'ar fi repezit s'o ucidă, dar un glas secret iĭ spuse că dînsa nu era atât de vinovată.

Plecă cu inima sfâșiată.

Toată noaptea stătu îngenuchiat și se rugă luĭ Dumnezeŭ. A doua zi în harem era vâlvă mare: Hagia dispăruse.

Dar într'un colț al grădineĭ crescuse un buchet de floricele albăstriĭ și orĭ-cine trecea pe-acolo auzea o voce duioasă șoptind: «Nu mă uita!.. Nu mă uita»!..

Abdar plecă din noŭ în lumea largă.

C.

UN POPOR DE LA POL

Cu prilejul uneĭ vînătorĭ, povestește suedezul Nordstein, am făcut pentru prima oară cunoștință cu tribul eschimoșilor Tadschut.

Intr'o dimineață, folosindu-ne de o ceață deasă, căutam să surprindem o trupă de capre sălbatice. Din nefericire ceața deveni în curând prea deasă și ne văzurăm încurcațĭ.

Atuncĭ am crezut că este cuminte să ne întoarcem.

Două ore trecură pînă să se maĭ împrăștie puțin ceața și să ne putem orienta.

Fără s'o bănuim, descrisesem un vast semicerc, care ne adusese pe țărmul măreĭ, la «Arsusk-Fiord». Eram la o distanță destul de mare de Avistok!..

Cu toate acestea, cum unul dintre noĭ se lăuda că cunoaște foarte bine drumul, am pornit înainte.

Mergeam abia de câte-va momente, când am zărit în fața noastră rouĭ urșĭ albĭ.

Animalele, surprinse, stătu un moment nehotărîte. Cât despre noĭ, ne hotărîserăm repede: oare nu eram plecațĭ la vânătoare?

Eram înarmațĭ cu carabine Colt, foarte potrivite pentru asemenea vânătoare. Urșiĭ fură ucișĭ fără nicĭ un incident supărător.

Eram prea departe de stabiliment pentru a ne gândi să târâm urșiĭ cu noĭ; de aceea am hotărît să-ĭ jupuim.

In urmă am aprins puțin foc pentru ca să ne îngăduim deliciul unuĭ jambon de urs!

Pe când mâncam, un zgomot suspect ajunse pînă la urechile noastre. In curând, de după niște stâncĭ, apărură treĭ eschimoșĭ. Le-am făcut semn că puteaŭ să se apropie; fuseseră atrașĭ de detunăturile armelor noastre.

Aflând că rătăciserăm, ne poftiră să ne petrecem noaptea în sat la eĭ; a doua zi aveaŭ să ne conducă la Ivistok cu o luntre.

Această coafură reprezintă pentru femeĭ ultimul cuvânt al eleganțeĭ

Era aproape să înopteze și am primit bucuroșĭ această propunere.

Satul eschimoșilor, compus din vre-o 12 familiĭ, era așezat în fundul uneĭ băĭ, foarte potrivită pentru viața de pescarĭ.

Colibele eraŭ construite din piatră și noroiŭ și acoperite cu pieĭ de animale. Ele aveaŭ numaĭ câte o singură intrare foarte îngustă.

Indigeniĭ pe cariĭ iĭ întâlnisem fiind bătrânul șef «Kotchi» și ceĭ douĭ fiĭ aĭ săĭ, ni se făcu o primire foarte frumoasă.

Bărbațiĭ aveaŭ coloarea fețeĭ închisă, figura încadrată de un păr care la cădea pe obrajĭ; corpul destul de musculos și robust.

Cu toate acestea și bărbațiĭ și femeile aveaŭ înfățișarea afemeiată. Numaĭ șefuluĭ iĭ crescuseră câte-va fire de păr în barbă, lucru de care era foarte mândru.

Femeile îșĭ tatuiază bărbia. Bărbațiĭ aŭ

buza inferioară străpunsă şi încrustată la colţurĭ cu nişte butonĭ micĭ de metal.

Câte-va femeĭ purtaŭ părul pe spate, despărţit în două bucle marĭ. Dar cea maĭ mare parte dintre ele poartă în vârful capuluĭ un coc bizar. Părul acestor femeĭ ia forma unuĭ fel de căştĭ pe carĭ le poartă soldaţiĭ germanĭ.

Dacă n'ar fi fost respingătorul miros de focă, pe care îl simţĭ de la o mare distanţă, te-aĭ fi simţit atras spre aceste femeĭ, altminterĭ destul de drăguţe.

Eschimoşiĭ îşĭ fabrică hainele din pielea tuturor animalelor care trăesc prin regiunile acelea. Poartă cisme fabricate din piele de focă saŭ de mors şi mănuşĭ de piele de căprioară.

Copiiĭ sunt în general îmbrăcaţĭ în pieĭ de vulpe; bărbaţiĭ şi femeile îşĭ compun toaleta cu multă îngrijire; tunica este făcută din piele de ren, de urs saŭ de veveriţă; căciula din piele de epure saŭ de lup.

In rezumat costumele sunt destul de originale şi une-orĭ nu sunt lipsite nicĭ chiar de bun gust.

Amazon.

Ultima expediţie a unuĭ aventurier

— Urmare —

— Cu ce drept, din al căruĭ ordin aĭ îndrăznit d-ta să pătrunzĭ pe teritoriul mexican?

— Prizonieriĭ carĭ eraŭ sub paza mea aŭ evadat şi am crezut...

— Prima d-tale grije ar fi fost să-ĭ supraveghezĭ maĭ bine, d-le; şi apoĭ n'ar fi trebuit să-ĭ cauţĭ de cât numaĭ pe teritoriul Statelor-Unite.

— Dar, d-le căpitan, prizonieriĭ sunt aicĭ, la o distanţă de douĭ paşĭ, în coliba aceasta.

— Şi d-ta n'aĭ dreptul să pătrunzĭ în această colibă, răspunse căpitanul.

Apoĭ întorcându-se spre sub-ofiţerĭ:

— Daţĭ armele d-voastră sub-ofiţerilor din excorta mea.

Ruşinaţĭ, furioşĭ maĭ cu seamă de faptul că fuseseră ast-fel umiliţĭ în faţa indianuluĭ, sergenţiĭ executară îndată ordinul.

— Cât despre d-ta, d-le locotenent, d. general m'a însărcinat să-ţĭ spun că înainte de a-ţĭ da demisia din armată, va trebui să facĭ 60 de zile închisoare.

— Şi-acum stânga 'mprejur, la dreapta şi în galop!

Culcat la intrarea colibeĭ, Trompet nu pierduse nicĭ un amănunt al acesteĭ emoţionante scene.

După un moment trupa întreagă dispăruse.

— Sunt şi printre americaniĭ aceştia oamenĭ de treabă, murmură Trompet. Aţĭ văzut ce-a păţit idiotul acela de sublocotenent!.. Tare aşĭ fi voit să fac cunoştinţa generaluluĭ care a dat un ordin aşa de înţelept!..

Toţĭ eraŭ veselĭ de întorsătura pe care o luaseră lucrurile.

— Spune-mĭ, frate, întrebă Gerald, întorcându-se spre indian, nu ştiĭ tu unde sunt franceziĭ?

— Sunt departe, foarte departe, răspunse indianul. Războinicĭĭ veniţĭ din ţara în care soarele nu licăreşte, aŭ pierdut o mare bătălie.

Amicĭĭ noştri, întristaţĭ foarte mult de această veste, văzură îndată cât de grea avea să le fie întreprinderea.

Tot învârtindu-se încoace şi încolo, Trompet dădu peste biletul pe care căpitanul îl avea de la general pentru şeful armatelor franceze, generalul Clairfontaine.

«Pentru interesul disciplineĭ, spunea biletul, trimet un ofiţer de ordonanţă pe urma câtor-va nebunĭ carĭ aŭ crezut că pot pătrunde pe teritoriul mexican.

«Rog pe generalul Clairfontaine să creadă în dorinţa mea sinceră de menţinere a ordineĭ şi să primească în acelaşĭ timp încredinţarea consideraţieĭ mele».

Urma semnătura generaluluĭ.

— Foarte bine, cugetă Trompet; mi se pare că înţeleg. Câte-va cuvinte de ordine date căpitanuluĭ... Nu e nevoe să maĭ vorbesc mititeluluĭ despre acest lucru... Maĭ bine să ţin lucrul secret.

Şi băgă biletul în buzunar.

Pe la amiază, după ce toate hainele fură uscate, cinară în grabă, cu câte un peşte afumat. Apoĭ, doctorul şi fostul colonel se urcară în luntrea indianuluĭ; ceĭlalţĭ înaintară pe jos, de-a lungul râuluĭ; luntrea era prea mică pentru ca să'ĭ poată cuprindă pe toţĭ.

După două ore de drum, satul indienilor Scandi apăru la orizont.

Scandiĭ, contrar obiceiuluĭ celor-lalte triburĭ indiene, nu-şĭ schimbă domiciliile; dar şi dînşiĭ ţin mereŭ sentinele de pază, la extremităţile satuluĭ.

Şeful fu înştiinţat repede despre apropierea miceĭ grupe, şi'ĭ eşi înainte.

— Fiĭ meĭ sunt oaspeţiĭ Ursuluĭ Alb; o colibă le va fi preparată.

Nu le făcu nicĭ o întrebare. Noiĭ sosiţĭ purtaŭ la gât «capul de şearpe», semn cunoscut de toţĭ indieniĭ carĭ trăesc pe frontiera mexicană. Şi atâta îĭ era de ajuns.

Nas de crocodil scoase coada de peşte pe care i-o dăduse Ochiul de jaguar, şi o prezentă şefuluĭ.

— Părintele meŭ, Ursul-Alb, care comandă scandilor, bine voeşte să privească?

Bătrânul se înfioră, şi o lacrimă îĭ umeziĭ ochiĭ. Dar pe figura sa nu se putu ceti nicĭ cea maĭ mică urmă de emoţie.

— Ochiul de jaguar a murit? întrebă dînsul, cu vocea liniştită. Fiul meŭ ia văzut cadavrul?

— Părintele meŭ se înşală, răspunse Nas de crocodil. Ochiul de jaguar trăeşte mereŭ.

— Aştept ca fiul meŭ să se explice, în timp ce o uşoară încreţire a frunţiĭ îţĭ putea arăta ca locotenentul săŭ călcase insemnele de comandă.

— Fratele meŭ, războinicul alb, va spune ce s'a întâmplat, reluă celalt, întorcându-se spre Gerald.

Tânărul povesti toate aventurile din ultimul timp, fără să ascundă nimica.

Când ajunse la sfârşit, faţa şefuluĭ se înseninase.

— Ochiul de jaguar a lucrat înţelepţeşte, zise dînsul; Ursul Alb vă va ajuta, cum a făcut şi prietenul săŭ, Vulturul Negru.

Sunteţĭ prea numeroşĭ pentru a călători fără să fiţĭ observaţĭ de duşmanĭ. Fraţiĭ meĭ, carĭ caută osemintele celora carĭ nu maĭ văd, nu maĭ sunt răsboinicĭ; dânşiĭ vor rămânea împreună cu Ursul alb şi vor vedea animalele de lemn pe carĭ străbuniĭ Scandilor le duceaŭ cu dânşiĭ. Cel maĭ tânăr dintre fiiĭ meĭ, va pleca împreună cu ceĭ douĭ fraţĭ aĭ săĭ; Ursul alb îĭ va da arme şi după ce va fi regăsit pe marele războinic care comandă în ţara unde soarele este rece, se va reîntoarce.

— Şeful are dreptate, zise Trompet; ceĭ douĭ bătrânĭ maĭ mult ne încurcă, de cât ne ajută.

— Suntem şi noĭ de aceiaşĭ părere, exclamară într'o voce doctorul şi fostul colonel, încântaţĭ de acest popas neaşteptat care li se oferea. Afară de asta, eĭ maĭ vedeaŭ confirmându-se şi legenda pe care le-o povestise Regina Nopţilor.

Lucrurile fiind aranjate ast-fel, spre mulţumirea tuturora, ceĭ treĭ albĭ îşĭ pregătiră toate cele trebuincioase pentru drum, şi-şĭ luară rămas bun de la Ursul alb, de la ceĭ douĭ savanţĭ şi de la credincioşiĭ Apaşĭ.

— Fraţiĭ meĭ să aibă în vedere maĭ cu seamă, le recomandă şeful, că nu trebue să pătrundă nicĭ o dată în pădure. Mexicaniĭ aŭ aşezat pe acolo numeroase curse, în care cad şi oamenĭ şi animale. Războinicĭĭ lor, carĭ veghează la distanţe micĭ, aleargă şi masacrează pe toţĭ ceĭ prinşĭ în curse.

De aceia, fraţiĭ meĭ să urmeze maĭ bine numaĭ drumul câmpieĭ, saŭ al munţilor.

— De altmintrelea, Blanblanc vă va călăuzi.

— Blanblanc?

Şeful le arătă cu mâna un Scandi, care încălecase şi era gata de drum.

— Suntem gata, d-nii mei, le zise acesta, în cea mai curată franţuzească.

— Un indian francez! un francez! exclamară toţi trei, întinzând mâinile noului sosit.

— Nu; e numai un indian care vorbeşte limba franceză, răspunse şeful. Lăsaţi-vă conduşi de dânsul, pentru că cunoaşte foarte bine drumul.

— Ne-am înţeles, zise Gerald. Până la alte dispoziţii, Trompet îşi va lepăda galoanele sale de locotenent, şi eŭ, titlul meŭ de căpitan.

— Asta este prea mult! exclamă Trompet, care nu se mai putea domiri; un indian care vorbeşte franţuzeşte ca şi noi!.. Puteţi spune ce poftiţi; dar eŭ sunt sigur că casa aceasta nu mai are mult de trăit.

Şi răŭ îmi pare. Sunt nişte oameni foarte cum se cade, şi nişte ţintaşi cum nu prea întâlneşti!...

— Haidem! îi strigă Chapardo.

— Acum! lasă-mă mai întâiŭ să recomand bunului meŭ stăpân că e bine să bea în fie-care seară, înainte de culcare, câte un grog cald. Aici, pe lângă râurile acestea, temperatura este cam ne sănătoasă, şi la vârsta d-tale....

— Mulţămesc Trompet, răspunse doctorul, mişcat de devotamentul bunului săŭ tovarăş.

«Imbrăţişază pe fratele meŭ din partе-mi.

— Nu voi uita, domnule Hilarius!... La revedere!...

Şi dând pinteni cailor, se apropie de tovarăşii săi, murmurând:

— Cine ştie dacă ne vom mai revedea!

CAP. V

Un curier militar.—Exploratorii.— Mexicanii călătoresc spre Nord.— Ordinul generalului Grobedo — Neliniştea lui Bianblanc. — Patriotizm.—Diplomaţie.—Teribilul Gutierez.—Moarte francezilor!

Mergând numai ziua pentru a înlătura ori-ce cursă; culcându-se noaptea prin sate saŭ prin hanuri izolate, prietenii noştri putuseră, de o săptămână de când eraŭ plecaţi din satul Scandilor, să se strecoare neobservaţi prin mijlocul micilor detaşamente de soldaţi liberali, cari circulaŭ în toate direcţiile.

Mulţumită lui Blanblanc, care cunoştea foarte bine ţinutul, şi care era el însuşi cunoscut în toate părţile,— ca unul ce servise în nenumărate rânduri ca intermediar între tribul săŭ şi străini — ei fură luaţi, când drept nişte bogaţi «hacenderos» (proprietari de pământuri) cari mergeaŭ spre sud, când drept nişte curieri cari întovărăşiseră un convoiŭ de alimente pentru vre-o garnizoană mexicană.

Une-ori, indianul îi recomandase alcadului, ca fiind nişte ofiţeri americani, cari se duceaŭ spre cartierul general al lui Juarez. Atunci li se făcuseră primiri entuziaste.

De mai multe ori, Trompet se revoltase, neputând înţelege o asemenea purtare.

Dar Blanblanc îi răspundea în tot-d'auna.

— Când se află cine-va în tovărăşia pisicilor trebue să miaune ca ele.

— Pentru că a venit vorba de pisici, observă Chapardo, priviţi colo un cavaler, care aleargă ca un tigru.

Şi arată spre stânga un cavaler, care sosia în adevăr, într'un galop vertiginos.

— Fără îndoială că omul acesta vine spre noi, zise Gerald, să-l aşteptăm.

Dar Blanblanc găsi că era bine să facă şi mai mult. Dădu pinteni calului şi porni întru întâmpinarea cavalerului.

Amicii săi îl urmară îndată.

După două minute de galop, eraŭ aproape.

După costumul săŭ, jumătate civil, jumătate militar, necunoscutul părea să fie un curier.

— «Exploradores»? întrebă dînsul, fără nici o introducere, şi fără a saluta.

— Exploradores, răspunse Blanblanc, fără nici un moment de îndoială.

— Mergeţi spre stânga şi arătaţi aceastâ telegramă tutulor şefilor pe care-i veţi întâlni.

Ordinul generalului Excobedo!..

Şi scoţând din buzunar patru bucăţi de frânghie, le întinse lui Blanblanc.

— Navem nici un moment de perdut; Francezii sosesc.

Şi o luă spre dreapta, pe când cei patru exploradores improvizaţi, galopaŭ în direcţia opusă.

— Aşa dar, murmură Trompet, iată-ne acuma în serviciul unui general mexican.

— Da, răspunse Blanbanc.

— Ei bine!.. ce spuneţi voi despre aceasta? continuă fostul zuav, adresându-se celor-lalţi doui tovarăşi.

Drept ori-ce răspuns, amândoui dădură pinteni cailor, pentru a se putea ţinea de Blanblanc, care galopa nebuneşte, strigând cât îl ţinea gura: «Viva Juarez!»

— Dar voi nu vedeţi nimica?. Nu pricepeţi că telegramele acestea ale d-lor sunt nişte semnale, pentru a aduna trupele mexicane şi a le îndrepta contra Francezilor.

Aceeaşi tăcere.

— Domnule Gerald!.. domnule Gerald!..

— Ai de gând să taci o dată, dobitocule!.. Vei vorbi mai pe urmă.

Blanblanc intrase într'o pădurice.

— Descălecaţi repede! ordonă dînsul, oprindu şi calul.

Şi le arătă frînghiile pe care le avea de la curier.

Frânghiile acestea eraŭ înodate cu nişte cerculeţe de diferite colori.

— Ştiţi d-tră ce înseamnă acestea? întrebă Blanblanc.

— A!.. exclamă Gerald, sunt nişte «quipos». Am mai văzut aşa ceva şi la indienii din Peru; e un fel de corespondenţă secretă.

— Eŭ, adăugă Chapardo, ştiŭ de asemenea că nodurile acestea formează un fel de alfabet recent, cunoscut numai de către cei interesaţi.

— Eŭ vă spun, exclamă Trompet, că sunt nişte semnale pentru a aduna armata mexicană. Trebue să le distingem!.

— Aveţi dreptate cu toţii, răspunse Blanblanc.

Frînghiile acestea sunt un mijloc de corespondenţă. Numai că trebue să cunoşti cheia alfabetului.

Colorile pe care le vedeţi corespund punctelor cardinale.

Pe scurt, generalul mexican voeşte să dea ordinul ca oamenii săi să se îndrepte spre răsărit, de oare-ce trupele franceze aŭ fost semnalate în acea direcţiune.

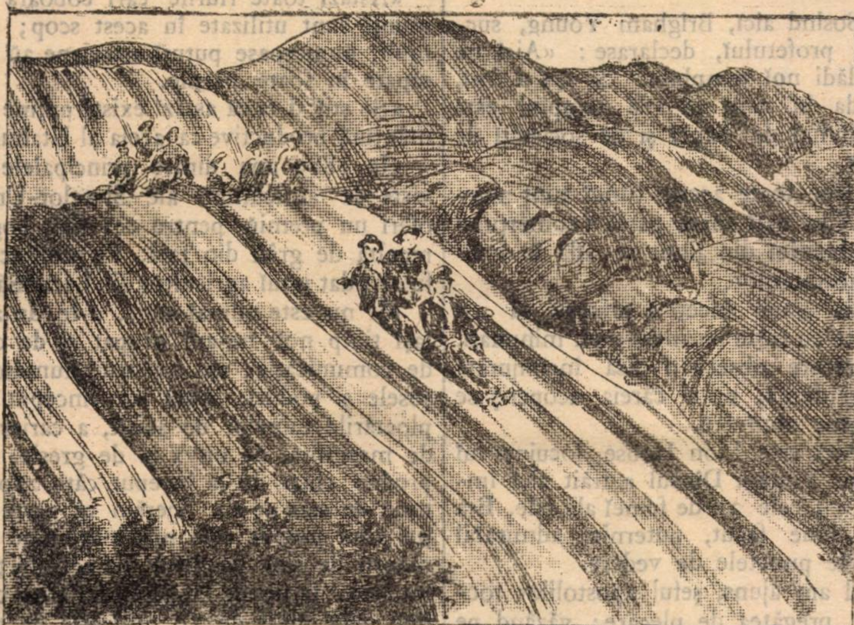
(Va urma)

DIVERSE

Dragostea şi automobilismul.— Evenimentul s'a petrecut la New-York, America vrând să ţină mereŭ recordul excentricităţii. Sunt numai vre-o câte-va zile de când un bogat negustor din New-York, anume Ludovic Meyer, părăsind pe soţia lui legitimă Ada Meyer, răpi pe o prietenă a aceleia, pe d-na Caterina Harkness. Răpirea se făcu cu automobilul, cum e mai firesc la începutul veacului în care trăim. Dar zeul protector al soţiilor legitime nu vru să lase fapta nepedepsită, şi automobilul isbindu-se de un obstacol, se sfărâmă. D. Meyer fu ridicat grav rănit şi dus la un hotel din New-York, pe când pe de altă parte d-na Harkness era şi ea dusă la domiciliul ei, nu fără să nu fi fost puţin schilodită.

D-na Meyer, femee robustă şi la corp şi la caracter, alergă îndată lângă soţul ei pe jumătate mort şi îl puse să semneze un angajament pentru publicat imediat în ziare, prin care soţul îşi exprimă căinţa lui adâncă, hotărârea lui de a nu mai vedea nici o dată pe d-na Harkness şi de a trăi ca soţ de treabă lângă soţia lui legitimă, cu condiţia însă dacă Ada Meyer îl va găsi demn de a mai fi soţul ei, după o perioadă de încercare de trei luni. Printr'o ultimă clauză a acestui angajament, d-na Meyer adaugă un spor la suma pe care i-o dă bărbatul ei pentru cheltuelile casei.

Toate acestea sunt publicate de ziarele americane în lung şi în lat împreună cu portretele celor trei personagii. Şi în vremea asta d. L. Meyer pluteşte între viaţă şi moarte!

Alunecă cu uşurinţă pe stâncă

RODADERO

La o mică distanţă de Cuzco, vechia capitală a Incaşilor din Peru, călătorul are prilejul să admire nişte monumente gigantice, urme admirabile ale civilizaţieĭ dispărute.

Atenţia îţĭ este atrasă maĭ cu seamă de o colină, înaltă de două sute de metri, care domină Cuzco la nord.

Pe această colină se află nişte fortificaţiĭ teribile, în faţa cărora rămîĭ înmărmurit. Te întrebĭ ce mijloace aŭ întrebuinţat artiştiĭ incaşĭ spre a manevra nişte pietre aşa de colosale. Unele stîncĭ ale zidurilor au înălţimea de câte 6 şi 7 metri.

Pe o înălţime a aceşteĭ coline, se află celebrul Rodadero, grămadă continuă de stâncĭ, în formă de trepte, lustruite de natură sau de mâna omuluĭ.

Stâncile acestea sunt aşa de netede, în cât cineva poate luneca de sus până jos, cu repeziciune; este un fel de Tobogan.

In anumite zile ale anuluĭ, lumea vine să se distreze aicĭ, dându-se pe «Rodadero»!..

Vetor

VIAŢA IN AMERICA
AŞA CUM ESTE

— Urmare —

Prin această lege se prevedea închisoare până la şease lunĭ pentru orĭ-cine ar fi îndrăznit măcar să se declare adept al ideilor poligame.

Mormoniĭ protestară cu înverşunare. Delegaţia fu trimisă preşedinteluĭ republiceĭ, care pledă cu ardoare cauza secteĭ.

Eĭ arătară regularitatea, sobrietatea moravurilor lor, viaţa regulată şi bogăţia care dominaŭ în Utah.

— Dacă d-tră voiţĭ, continuară dânşiĭ, să urmărițĭ în noĭ viţiul, în noĭ, carĭ suntem modele de virtute casnică şi socială, aveţĭ curajul de a o spune cu voce tare şi de a fi logicĭ. Urmărițĭ şi d-tră, odată cu noĭ, imoralitatea care se întinde pretutindenĭ de la sud la nord şi de la vest la est, urmărițĭ concubinajul şi adulterul pline de ipocrizie, pedepsiţĭ desordinele şi viţiurile din toate oraşele.

D. Cleveland le făgădui să aplice cu un spirit de perfectă dreptate legea. Dar măsurile luate fură menţinute.

Recensământul făcut în urmă dovedi că din 180 miĭ de oamenĭ, treĭ miĭ de bărbaţĭ şi nouă miĭ de femeĭ practicaŭ poligamia.

Prin urmare după cum se vede, este o medie de 3 femeĭ pentru un bărbat. Pentru a încuraja femeile bărbaţilor poligamĭ, pentru a le face să-şĭ părăsească domiciliile, guvernul Statelor-Unite înfiinţă în oraşul Laculuĭ-Sărat un loc de refugiŭ (Industrial House). Toată lumea se aştepta ca în puţine zile să vadă localul acesta prea mic pentru mulţimea femeilor carĭ aveaŭ să se îngrămădească în el; dar aşteptările generale fură înşelate.

Mormoniĭ încercară totuşĭ să ascundă aparenţele, silindu-se să nu maĭ proclame în gura mare legăturile lor poligame. Dar în 1887 o nouă lege promulgată după stăruinţele înverşunate ale luĭ Edmund Tucher ordona Curţeĭ supreme să confisce fără apel averile tuturor mormonilor carĭ s'ar fi făcut vinovaţĭ de vre-unul din delictele prohibite de cele două legĭ anterioare.

Am întrerupt povestirea mormonuluĭ.

— De ce numiţĭ voĭ poligamia un principiŭ sfînt?

— Pentru că este bine-făcător omenireĭ, căcĭ dacă poligamia ar fi generală, n'ar maĭ fi nicĭ o prostituţie posibilă.

— Voeştĭ să spuĭ că poligamia înlocueşte prostituţia?

— Voesc să spun că ar împiedeca-o.

— Şi cum s'aŭ sfârşit toate acestea?

Am apelat la Curtea supremă. Şi Curtea supremă a hotărît că guvernul avea dreptul să legifereze în materie de căsătorie şi că toate legile decretate în materie de poligamie, eraŭ constituţionale.

Mormoniĭ nu maĭ aveaŭ alt-ceva de făcut de cât să se închine. Era vorba de confiscarea tuturor bunurilor, şi lucrul nu maĭ era de glumă.

Cu toate acestea trebuia să se găsească un mijloc pentru a explica noua situaţie drept-credincioşilor. Căcĭ ceĭ 300 de miĭ drept-credincioşĭ aĭ ultimelor zile, aveaŭ să ceară o explicaţie şefuluĭ apostolilor.

Se răspândi atuncĭ zvonul că pe viitor poligamia era oprită de Dumnezeŭ.

Poporul îşĭ făcuse datoria, ascultând cuvîntul luĭ D-zeŭ; dar mormoniĭ suferiseră prea mult; acum puteaŭ să se retragă.

Cât de simplu era!

Un manifest fu tipărit în ziua de 24 Septembrie 1891. Şi fu primit în ziua de 6 Octombrie de adunarea generală a sfinţilor.

Aşa dar, de acum înainte poligamia n'avea să maĭ existe la mormonĭ?

Am rămas cu impresia că multă vreme încă mormoniĭ aveaŭ să fie poligamĭ; lucrurile se fac astă-zĭ pe ascuns, dar se fac.

Am petrecut câte-va ore plăcute cu un episcop poligam, cu şeful apostolilor, nepotul fundatoruluĭ mormonizmuluĭ, şi cu cele şeapte soţiĭ ale sale, femeĭ din înalta societate mormonă.

Şeful apostolilor mormonĭ

Nu ştiŭ bine de ce, mă aşteptam să văd preoţiĭ aceşteĭ bizare religiĭ, îmbrăcaţĭ în flanele albe saŭ violete, purtând bonete bizare. De aceea, când am intrat în biuroul d-luĭ Cutler, unul dintre ceĭ maĭ importanţĭ episcopĭ din Salt Lake City, am rămas un moment surprins.

Era un mic biuroŭ de afacerĭ, mobilat

cu o masă, cu câte-va scaune şi tablouri şi cu un telefon. Mă aflam în faţa unuia dintre cei mai mari fabricanţi de zahăr din Utah.

Un om cu barba căruntă ascuţită, cu ochii pătrunzători, cu surîsul plin de amabilitate. Pe figura lui era răspândită reveria unor gânduri mai ideale; se vedea bine că nu era numai un om de afaceri. Vorbia numai limba engleză.

Episcopul meŭ, în afară de comerţul săŭ de zahăr, se ocupa de multe alte lucruri; nici un soi de speculaţie nu-i era străină.

Titlul săŭ de episcop, cu totul onorific, îi dădea o autoritate erarchică; dar, cum cultul la mormoni nu mai are acum nici confesiune, nici împărtăşanie şi cum singurele ceremonii cari se mai fac sunt conferinţele săptămânale, botezurile şi căsătoriile, ocupaţia sa de episcop nu îi răpea tocmai multă vreme.

I-am spus care era scopul vizitei mele şi dânsul s'a oferit să-mi răspundă la toate întrebările.

Am aflat că dânsul avusese saŭ avea cinci soţii şi 19 copii, dintre cari 15 trăiaŭ şi se ocupaŭ de afaceri în cele patru colţuri ale lumei, în Australia, în China, în India, în Europa.

— Toţi sunt nişte buni mormoni, îmi zise dânsul.

După părerea episcopului, Adam era un om sfânt care trăise pe o altă planetă şi pe care D-zeŭ îl adusese pe pământ pentru a 'l face părintele rasei omeneşti; aceasta drept răsplată pentru bine-facerile sale.

Pentru ca să devie cine-va un bun mormon, trebue să înceapă prin a crede necondiţionat în învăţăturile lui Iosef Smith. Cartea mormonilor, biblia occidentală, are aceiaşi autenticitate ca şi biblia orientală.

— E adevărat, întrebaiŭ eŭ, că toţi mormonii plătesc bisericei a zecea parte din veniturile lor?

— E foarte adevărat, îmi răspunse dânsul şi adăugă:

Şi nu este oare drept? Poporul dreptcredincios trebue să nutrească pe aceia cari răspândesc cuvântul lui D-zeŭ.

Tot el îmi spuse că primii mormoni, cei mai zeloşi, fură danezi şi suedezi.

Aŭ venit după aceia francezii, atraşi de poligamie; dar majoritatea credincioşilor o forma tot elementul germanic.

L'am întrebat dacă puteam să vorbesc cu şeful apostolilor, preşedintele bisericei mormone. Dânsul se oferi să mă conducă...

— Preşedintele T. Smith este de asemenea şi preşedinte al societăţei «Sion Cooperative Mercantile Association»; de asemenea mai este şi preşedintele altor bănci. E, în rezumat, un om foarte ocupat; cu toate acestea sper că vom putea obţine câte-va momente de convorbire. Ştii poate că este un descendent direct al lui Iosef Smith?

Am plecat. Era foarte frig. O zăpadă deasă acoperea solul. Pe când treceam prin faţa mareluĭ templu, episcopul îmi zise:

— Sosind aici, Brigham Young, succesorul profetului, declarase: «Aici ne vom clădi noi templul». Şi aşa a fost.

Strada în care se află templul este plină numai de bănci şi de societăţi de trusturi.

Aproape toate aceste bănci sunt mormone. Cea mai mare parte a comerţului şi a industriei din ţinut se află în mâinele mormonilor.

D'abia acum încep a pricepe că am de-a face cu nişte buziness-men minunaţi.

In trecere observ o casă înconjurată de o grădiniţă, pe al căreia acoperiş se află statua unui leŭ.

— Aici este Lion House, locuinţa lui Brigham Young. Dînsul a trăit aici împreună cu cele 21 de femei ale sale. Era un om bine făcut, puternic, admirabil din toate punctele de vedere.

Când am ajuns, şeful apostolilor tocmai se pregătea de plecare; văzând pe Cutler se opri şi se apropie de dînsul. Episcopul îi şopti câte-va cuvinte la ureche şi preşedintele înaintă spre mine.

E un om înalt, cu barba lungă, cu părul dat pe spate; o figură bine-voitoare, privirea sinceră, deschisă.

Dar, în dosul lunetelor sale de aur, ochii săi aveaŭ ceva care te nelinişteа. Ţi se părea că te afli în faţa unui spion saŭ în faţa unui duşman deghizat.

Purta o redingotă lungă, neagră, cravata albă.

I-am spus de la început de ce sentimente împins venisem la lacul Sărat. Dinsul m'a ascultat surîzând.

Am ajuns şi la capitolul bogăţiilor mormonilor.

— E adevărat că suntem bogaţi, răspunse dînsul; dar nu este mai puţin adevărat că am fost şi economi, sobri şi muncitori.

«Şi mai cu seamă am luptat cu credinţă. Când mormonii aŭ sosit aici, în Iulie, 1847, s'aŭ văzut în mijlocul unui deşert imens, singuri, departe de ori-ce ajutor omenesc, fără nici o altă hrană de cât rădăcinele sălbatice ale pământului.

«Un alt popor fără credinţa noastră, s'ar fi desperat şi ar fi căzut pradă indienilor şi fiarelor sălbatice saŭ ar fi căzut în anarhie.

«In zadar s'aŭ încercat unii să convingă pe Brigham Young că trebuia să'şi aleagă alt loc, apostolul a rămas neînduplecat.

«Un aventurier, James Bridger, care vizitase lacul Sărat şi cunoştea bine ţinutul Utahului, sfătui pe mormoni să renunţe la planurile lor. Văzându-i însă încăpăţânaţi în hotărîrea pe care o luaseră, oferi un premiŭ de o mie de dolari aceluia care îi va aduce un znop de grâŭ recoltat pe pământul ţinutului.

«Şi în adevăr Utahul ar fi rămas mereŭ un deşert dezolat dacă mormonii n'ar fi întrebuinţat peste tot bine-făcătorul mijloc al irigaţiei.

«Astăzi toate rîurile cari coboară din munţi sunt utilizate în acest scop; mai mult, numeroase puţuri arteziene aŭ fost săpate în toate părţile.

«Şi ştii d-ta că astăzi există puţine pământuri productive ca acela al Utahului?

«In 1889 una dintre principalele reviste de agricultură ale Statelor-Unite, oferi un premiŭ pentru cea mai bogată recoltă de grâŭ din ţară. Premiul acesta fu acordat unui agricultor din Lacul Sărat.

«Şi nu este numai atâta, d-le. In acelaşi timp noi ne-am ocupat şi de căile de comunicaţie; am construit numeroase şosele şi poduri. Apoi am început exploatările minelor de asfalt, a carierelor de marmoră, de onyx şi de gresie. Am produs chiar de la început câte 250000 tone de sare pe an. Sperăm că peste puţin vom poseda cele mai însemnate turnătorii de şine de drum de fier din ţară; muntele de fier de lângă Cedar City conţine mai mult de 50 milioane de tone mineraiŭ de fier.

«Afară de asta, suntem foarte bogaţi în mine de aur, argint, aramă şi plumb.

«Produsul total al minelor noastre, cari nu sunt încă complect exploatate, se urca în 1900 la 234.703.580 dolari, ceea ce însemnă 1 miliard 174 milioane.

«Dividentele plătite în 1901 fură de 22 milioane.

— Mi s'a spus, l'am întrerupt eŭ, că religia d-tră vă împiedică de a exploata minele?

Cei doui şefi ai bisericei mormone se priviră surîzînd:

— Nu, răspunse şeful Apostolilor, cu o uşoară ironie, religia noastră nu conţine asemenea precepte.

«Eŭ însumi posed numeroase acţiuni.

«Pe lângă cele pe care ţi le-am înşirat, mai avem în Utah 40 societăţi de petrol.

«Ţi-am vorbit despre grâŭ şi despre zahăr, dar nu ţi-am spus nimica despre manufacturile de lână, despre uzinile electrice, despre turnătoriile noastre.

«Activitatea poporului nostru s'a desfăşurat pe toate căile cu o perseverenţă de necrezut; şi în toate părţile am căpătat rezultate mulţumitoare.

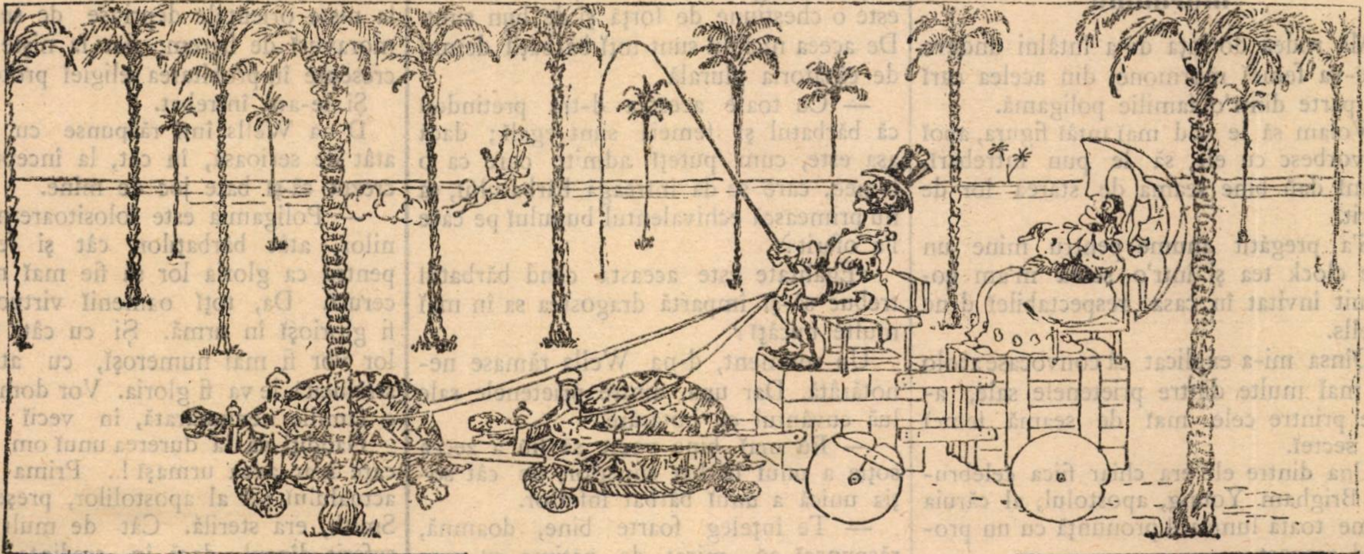
«Marea societate înfiinţată de Brigham Young pentru apărarea comerţului şi a industriei naţionale, a dat chiar de la început dividente de câte 12 la 100 pe an acţionarilor săi.

«Un fapt caracteristic: la noi nu vei întâlni nici odată cerşetori.

Din cei 250.000 de locuitori ai Utahului, mai mult de 75 la 100 posedă propria lor locuinţă. Nu sunt bogaţi cu toţii, dar cea mai mare parte trăesc în belşug; săracii sunt întreţinuţi de biserică, care are fonduri destul de mari.

— A.... tocmai voiam să vă cer câte-va lămuriri în privinţa organizărei bisericei d-tră.

Vederi exotice

Principesa Nucina-de-Cocos pornind la şosea

— Tot teritoriul ocupat de mormonĭ, îmĭ răspunse înaltul prelat, adică nu numaĭ Utahul, dar chiar o parte din Idaho, din Wioming şi din Arizona, este împărţit în districte eclesiastice, presidate fie-care de câte un episcop. Acesta este ajutat de doui consilierĭ şi aŭ datoria de a se ocupa de prosperitatea temporală şi spirituală a supuşilor săĭ. El judecă micele neînţelegerĭ ivite între drept credincioşĭ; el primeşte şi administrează dijma datorită bisericeĭ precum şi darurile făcute şi are datoria să se îngrijască de săracĭ. Episcopul n'are salariŭ fix; este plătit după trebuinţele pe carĭ le are saŭ după timpul pe care-l consacră bisericeĭ.

«Trebue să-ţĭ maĭ spun că biserica trimete în fie-care an numeroşĭ misionarĭ în toate părţile lumeĭ pentru a predica Evanghelia. Aceştĭ misionarĭ nu primesc nicĭ o leafă; însărcinarea lor durează douĭ saŭ treĭ anĭ, după care timp sunt înlocuiţĭ.

— Şi cum recrutaţĭ d-voastră misionariĭ aceştia?

— Cea maĭ mare parte dintre aceştĭ misionarĭ sunt tinerĭ de 20 de anĭ, fără educaţie universitară, fără experienţă, dar semănând foarte mult cu apostoliĭ luĭ Crist, plinĭ de elocvenţă, predicând evanghelia primitivă în toată curăţenia eĭ.

Şcoalele noastre sunt pline, căutaţĭ un mic vagabond în tot ţinutul, şi vă asigur că nu veţĭ găsi; institutoriĭ şi institutoarele sunt relativ destul de bine plătiţĭ.

Şcoalele de Duminecă sunt foarte răspândite la mormonĭ, bibliotecele sunt foarte numeroase şi foarte mult cercetate.

Cred că nu maĭ este nevoe să-ţĭ spun că votul universal există şi la noĭ, ca în toate părţile Statelor-Unite; dar la noĭ, votează şi femeile, bucurându-se perfect de aceleaşĭ drepturĭ civile ca şi bărbaţiĭ.

— De vreme ce opera d-tră era atât de bine făcătoare, cum vă explicaţĭ toate persecuţiile pe care a trebuit să le înduraţĭ?

— Invidia era cauza. Când în 1849, s'aŭ descoperit minele de aur de la vest, eram deplinĭ proprietarĭ pe tot deşertul laculuĭ Sărat.

Şi când aurul a fost descoperit şi în deşert, o ură nebună s'a pornit în contra noastră?

— Aşa dar, nu religia d-tră era cauza urmăririlor?

— Nu. Religia noastră este foarte morală; ba chiar prea severă. Adevăraţiĭ mormonĭ nu beaŭ nicĭ o dată alcool şi nicĭ alte excitante.

Asta nu ne împiedică de a iubi şi noĭ arta, teatrul, dansul, fără ca să trecem însă vre-o dată marginele buneĭ cuviinţe.

— Ştiŭ că mormoniĭ căsătoriţĭ înainte de 1890 şi-aŭ păstrat soţiile.

Dar astăzĭ, când legea opreşte formal poligamia, oare ea nu maĭ există?

Şeful apostolilor îşĭ lăsă ochiĭ în jos şi'mĭ răspunse:

— Sfinţiĭ ultimelor zile pot avea maĭ multe surorĭ spirituale, carĭ i-aŭ ales de soţĭ.

Şi tăcu. Am înţeles că nu trebuia să maĭ prelungesc convorbirea pe tema aceasta.

Maĭ târziŭ am putut afla că preşedintele bisericeĭ mormone se căsătorise el însuşĭ de şease orĭ. De foarte tânăr încă, se căsătorise cu vara sa, Levira A. Smith. Fură ferice ţĭ până în ziua în care Iosef Smith anunţă soţieĭ sale intenţia de a se căsători şi cu o altă femee, pentru a urma preceptele luĭ Brigham Young. Levira Smith nu voi să împărtăşească asemenea sentimente şi-l părăsi. Preşedintele Smith îşĭ luă atuncĭ două soţiĭ: pe surorile Edna şi Julina Laniton. Maĭ târziŭ, se căsători cu o văduvă, Alisa Kimbal Rich. Mari Sarataw fu o altă soţie şi cea din urmă fu d-na E. Richard Smith. Toate trăesc şi aŭ împreună 42 de copiĭ; toate apără cu energie poligamia.

«Sunt mândră de a fi soţia unuĭ poligam, declară Mrs. Edna Lamson Smith; cred în poligamie. Sunt fericită şi am fost în tot-d'auna. Suntem toate fericite, şi senatul n'are nevoe să se ocupe de afacerile noastre particulare.

Cele cincĭ soţiĭ locuesc toate în Salt Lake City, unde d. Smith le-a construit locuinţe bogate. Treĭ dintre ele, Alisa, Sarah şi Edna, locuesc chiar în acelaşĭ cartier. Locuinţa Mary-eĭ, care actualmente este «favorită», este «reşedinţa oficială». La No. 333 din West-First North Street, locueşte Iulina, pe care Smith o consideră drept soţia sa legală. Cu dînsa are 11 copiĭ. Pentru a putea suporta nişte cheltuelĭ atât de vaste, d. Smith are veniturĭ maĭ marĭ de cât chiar acelea ale preşedinteluĭ republiceĭ.

Numeroase instituţiĭ comerciale îl aŭ ca membru saŭ ca preşedinte, plătindu-ĭ salariĭ considerabile.

Preşedintele Smith a recunoscut toate acestea, declarând de asemenea că episcopiĭ Taylor, Merrill, Grant şi Conlett sunt poligamĭ, dar că, de la 1890 încoace, nimenĭ n'a maĭ contractat vre-o căsătorie plurală.

D. Merill are opt soţiĭ şi patru-zecĭ

şi cincĭ de copiĭ carĭ, la rîndul lor, i-aŭ dat până acuma cincĭ-zecĭ de nepoţĭ.

O convorbire cu şapte femeĭ mormone

Mă rodea dorinţa de a întâlni undeva câte-va femeĭ mormone, din acelea carĭ fac parte dintr'o familie poligamă.

Voiam să le văd maĭ întâĭ figura, apoĭ să vorbesc cu ele, să le pun întrebărĭ, să-mĭ daŭ bine seama de starea lor de spirit.

S'a pregătit anume pentru mine un five clock tea şi într'o seară m'am pomenit invitat în casa respectabileĭ d-ne Wells.

Dînsa mi-a explicat că convocase acolo pe maĭ multe dintre prietenele sale, alese printre cele maĭ de seamă femeĭ ale secteĭ.

Una dintre ele era chiar fiica celebruluĭ Brigham Young, apostolul, al căruia nume toată lumea îl pronunţă cu un profund respect.

Omul acesta lăsase o impresie neştearsă în memoria tuturor acelora carĭ îl cunoscuseră.

— Era înalt, puternic, frumos; toată lumea îl asculta, ca pe un rege, ca pe un D-zeŭ.

Avea 21 de soţiĭ.

Femeile mormone sosiră una câte una, cerându'şĭ ertare că întârziaseră cu câte-va minute.

Eraŭ şapte. Le-am privit cu curiozitate.

La prima vedere nu observaiŭ nimic deosebit; îţĭ atrăgea atenţia numaĭ simplicitatea delicată a îmbrăcămintеĭ şi a gesturilor lor.

Dar apoĭ, ascultându-le, puteaĭ să-ţĭ daĭ seamă cu uşurinţă de exaltarea cugetăriĭ lor, de misticizmul arzător, de credinţa energică care le însufleţea.

Când am început să le explic motivul curiozităţeĭ mele, am văzut că la rândul meŭ, deveneam pentru ele un fenomen. Mă priveaŭ cu curiozitate, surâzându-mĭ bine-voitoare, întocmaĭ cum am surâde noĭ de mirarea unor papuaşĭ uimiţĭ de minunăţiile civilizaţieĭ noastre.

Am mărturisit de la început toată ignoranţa mea, şi le-am rugat să mă erte, dacă cum-va întrebările mele vor fi uneorĭ indiscrete, saŭ naive, saŭ chiar brutale.

D-na Wells mă asigură că nu trebuia să fiŭ de loc încurcat; eram încântat.

Atuncĭ le-am explicat cu câtă greutate femeile din occidentul Europeĭ ar înţelege şi maĭ cu seamă ar admite să împartă cu altele un bărbat pe care l'ar iubi.

— Femeile mormone, mi se răspunse, se iubesc toate între ele şi nu se consideră ca rivale. In principiŭ, două femeĭ carĭ iubesc acelaş bărbat, trebue să aibă simpatie una pentru alta.

— In principiŭ se prea poate, întâmpinaĭ eŭ. Dar de fapt simpatia acestora nu încetează oare îndată ce una răpeşte amorul bărbatuluĭ la care cea-l'altă crede că ar avea drept?

— Nicĭ de cum, dacă bărbatul ştie să împartă dragostea sa cu dreptate. Aceasta este o chestiune de forţă şi de bun simţ. De aceea nicĭ nu sunt toţĭ bărbaţiĭ demnĭ de căsătoria plurală.

— Cu toate acestea d-tră pretindeţĭ că bărbatul şi femeia sunt egalĭ; dacă aşa este, cum puteţĭ admite oare ca o femee, care se dă întreagă bărbatuluĭ, să nu primească echivalentul bunuluĭ pe care l'a oferit?

«Egalitate este aceasta când bărbatul trebue să-şĭ împartă dragostea sa în maĭ multe bucăţĭ?

Un moment, d-na Wells rămase nehotărâtă. Dar una dintre prietenele sale luă cuvântul cu hotărâre.

— Eŭ maĭ bine voesc să fiŭ a zecea soţie a unuĭ bărbat superior, de cât soţia unică a unuĭ bărbat inferior.

— Te înţeleg foarte bine, doamnă, răspunseĭ eŭ, mirat de patima cu care fuseseră pronunţate aceste cuvinte, dar eŭ aşĭ voi să ştiŭ dacă d-tale nu ţi-ar părea maĭ bine să fiĭ soţia unică a unuĭ om superior?

— Fără îndoială, răspunse dânsa. Dar este un fapt pe care trebue să-l cunoştĭ şi d-ta. In toate familiile în carĭ sunt maĭ mulţĭ copiĭ, de obiceĭ fetele sunt superioare băeţilor. Şi de vreme ce sunt maĭ multe femeĭ superioare de cât bărbaţiĭ, femeile n'aŭ ce face şi trebue să-şĭ împartă între ele bărbaţiĭ superiorĭ.

Nu mă aşteptam la un asemenea răspuns, pe care de alt-fel nicĭ nu-l puteam controla, şi am rămas încurcat.

— Ar trebui să dovediţĭ că calculul d-tră este exact, încercaĭ să obiectez.

— Dar lucrul acesta îl ştie toată lumea, exclamară toate de-o dată.

— Cu toate acestea, eŭ cred că dacă o femee îşĭ iubeşte mult soţul, nu poate rămânea indiferentă. Pe la noĭ, nicĭ nu putem pricepe alt-fel lucrurile.

D-na Wells, care rămăsese gânditoare, repetă:

— Bărbatul trebue să ştie a-şĭ împărţi dragostea într'un mod egal.

— Prin urmare sentimentul gelozieĭ vă este cu totul necunoscut?

Una dintre doamne, care până atuncĭ rămăsese tăcută, îndrăzni să-mĭ răspundă:

— Şi dacă suferim, suferim în tăcere. Nu trebue să ne arătăm durerea.

— Dar dacă se întâmplă ca suferinţa aceasta să fie prea violentă?.. Este o chestiune de senzibilitate.

— E o chestiune de disciplină, domnul meŭ.

Am clătinat din cap cu neîncredere. Aş fi putut să le arăt că n'aŭ dreptate, dar am priceput că nicĭ una nu mă va înţelege. Era zadarnic să-mĭ maĭ pierd timpul cu fiinţele acelea, care fuseseră destul de naive, pentru a se lăsa înşelate de fabula copilărească a religieĭ mormone.

Am trecut la altă ordine de ideĭ. Aş fi voit să ştiŭ prin ce fenomen, femeile acelea care maĭ toate primiseră o educaţie aleasă, putuseră primi ideia poligamieĭ. Aş fi putut înţelege lucrul acesta la nişte orientale deprinse de secole cu moravurĭ de harem; dar la nişte femeĭ crescute în probitatea religieĭ protestante.

Şi le-am întrebat.

D na Wells îmĭ răspunse cu o voce atât de serioasă, în cât, la început, am crezut că-şĭ bate joc de mine.

— Poligamia este folositoare mormonilor, atât bărbaţilor, cât şi femeilor, pentru ca gloria lor să fie maĭ mare în cerurĭ. Da, toţĭ oameniĭ virtuoşĭ vor fi glorioşĭ în urmă. Şi cu cât urmaşiĭ lor vor fi maĭ numeroşĭ, cu atât maĭ strălucită le va fi gloria. Vor domni peste o familie nenumărată, în veciĭ vecilor.

Gândiţi-vă la durerea unuĭ om virtuos, care n'ar avea urmaşĭ!.. Prima soţie a actualuluĭ şef al apostolilor, preşedintele Smith, era sterilă. Cât de mult n'ar fi suferit dînsul, dacă în credinţa noastră n'ar fi fost şi poligamia?

Nu puteam să-mĭ cred urechilor.

— Şi numaĭ pentru această idee primiţĭ dar să vă împărţiţĭ bărbaţiĭ?

— Oare nu e de ajuns atâta? răspunse dînsa cu cea maĭ mare dulceaţă. Gloria în viaţa eternă, nu merită ea un serviciŭ atât de mic? Ce înseamnă viaţa pământească faţă de fericirea imensă pe care ne-o poate da ascultarea cuvîntuluĭ luĭ D-zeŭ?

— Aşa dar, D-zeŭ este acela care a ordonat mormonilor poligamia?

— Fără îndoială. De alt-fel, nu ştiĭ d-ta oare că vechiĭ patriarchĭ...

— Da, da, ştiŭ, întrerupseĭ eŭ, mirat de o atât de mare naivitate; şi îmĭ continuaĭ întrebările:

— Aş voi să ştiŭ cum era viaţa casnică pe timpul când poligamia era autorizată?

Cum se înţelegeaŭ soţiile între ele?. Ce se făceaŭ copiiĭ?

O femee drăguţă, cu ochiĭ negriĭ, de vre-o-trei-zecĭ şi douĭ de anĭ, luă cuvîntul:

— Eŭ pot să-ţĭ răspund foarte bine la întrebările acestea, pentru că sunt una din cele 46 de fete ale luĭ Brigham Young. Mama mea a murit când eram în vrîstă de treĭ anĭ, şi toate celelalte mame mă iubiaŭ ca cum aş fi fost în adevăr copila lor. Locuiam cu toatele în aceiaşĭ casă, şi nicĭ o dată nu mi s'a întâmplat să aud ceartă, saŭ măcar neînţelegere. Tatăl meŭ venia în toate serile acasă, la orele şease. După ce recita câte-va rugăciunĭ, îşĭ îmbrăţişa toţĭ copiiĭ, şi cina împreună cu mamele mele. După aceia, nu-l maĭ vedeam până a doua zi, la aceiaşĭ oră. Mamele mele trăiaŭ împreună, ca nişte prietene bune. Toate admiraŭ geniul tatăluĭ meŭ, puterea, inteligenţa şi bunătatea sa. Tatăl meŭ a avut în totul două-zecĭ şi una de soţiĭ.

Ascultam cu o curiozitate crescândă;

lucrurile acestea eraŭ cu totul noui pentru mine.

— Trebue să mai notezĭ, întrerupse d-na Wells, că în familiile poligame nu sunt nicĭ o dată infirmĭ.

Lucrul acesta are multă importanţă.

— Aşa dar, d-tră nu invidiaţĭ soarta femeilor din Europa?

— Nicĭ nu este de invidiat. Bărbaţiĭ lor le înşeală şi dânsele saŭ sunt naive, saŭ sufer şi sunt nesuferite. De ce n'am recunoaşte maĭ bine, cu sinceritate, că bărbatul este poligam?

O alta adăugă:

— Femeile poligamilor sunt maĭ fericite de cât cele-lalte.

Ele n'aŭ a se ocupa neîntrerupt de soţiĭ lor şi găsesc maĭ multă vreme pentru a se cultiva şi a deveni superioare. Şi-apoĭ, rara întâlnire e maĭ cu iubire; amorul nu devine nicĭ o dată banal.

Eram satisfăcut.

Inainte de plecare, d-na Wells îmĭ dădu un număr al ziaruluĭ pe care-l conduce dînsa, un ziar pentru revendicarea drepturilor feminine. Imĭ maĭ dădu şi o carte, intitulată «Reverii»; nişte impresiĭ pline de credinţă şi de naivitate:

Imĭ şoptia cuvinte dulcĭ, câmpia adormită
Orĭ când mi-i drag s'ascult ruga eĭ smerită;
Atuncĭ îmĭ zboară gândul spre vorba celuĭ sfânt
Şi uit că sunt femee, şi umblu pe pământ.
In şoapta valuluĭ din lanurĭ aud o mistică chemare:
A ceruluĭ câmpie e fără de limanurĭ,
Şi D-zeŭ e-aproape, şi D-zeŭ e mare!

. . . .

Bizar amestec de credinţă, entuziasm şi banalitate, care te face să nu ştiĭ de trebue să plângĭ, să admirĭ saŭ să surâzĭ.

XIV

Câte-va note

Infăţişarea hotelurilor este foarte curioasă Sâmbăta.

La ora dejunuluĭ, între 12 şi unu, toate sălile restaurantelor sunt pline. Domneşte o însufleţire, o veselie extraordinară. Orchestrele intonează ariĭ populare.

Biurourile fiind închise, bărbaţiĭ iaŭ masa împreună cu soţiile lor. Din împrejurimile oraşuluĭ, sosesc grupurĭ de oamenĭ, pentru a asista la conferinţe, orĭ a se duce la teatru saŭ la vizite. Fete tinere, singure saŭ în grupe, vin şi ele la restaurant. Toată lumea este îmbrăcată în haine de sărbătoare, şi fiecare caută să fie cât se poate maĭ elegant.

Americaniĭ aŭ mult gust; une-orĭ însă, cam exagerează şi aceasta este, poate, singura lor greşeală.

M'am preumblat de maĭ multe orĭ prin mijlocul acesteĭ mulţimĭ. Un fapt curios: toată lumea bea apă. Cum se face că în ţara aceasta, vestită prin alcoolizm, lumea să nu bea vin saŭ bere la masă? Oare nu cum-va americaniĭ beaŭ pe ascuns? Şi ipocrizia aceasta nu este cum-va un început de virtute?

Cu toate acestea, aperitivile înainte de masă sunt la modă, chiar şi fetele beaŭ «cocktail».

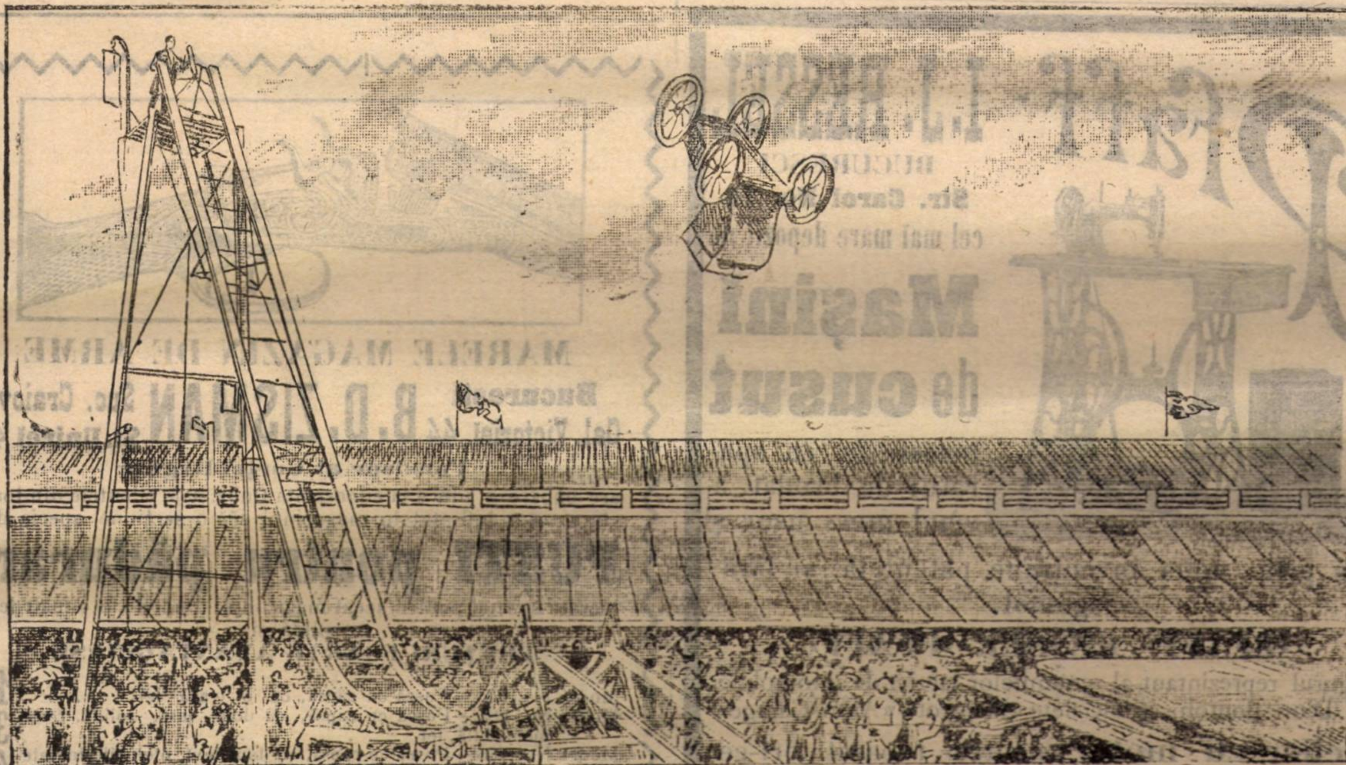
* * *

Se pare că în America, dictonul: «haina face pe om», nu maĭ este adevărat. Toată lumea s'a deprins să nu maĭ dea prea multă importanţă, nicĭ hainelor, nicĭ aceluĭ complex naiv de regule, care formează codul manierelor elegante.

Nu ştiŭ dacă am văzut o persoană din o sută, ducându-şĭ mâna la gură când cască.

In hotelurile de primul rang, unde se plăteşte câte 100 de leĭ pe zi, atât bărbaţiĭ cât şi femeile aŭ la masă o ţinută împotriva tuturor regulelor de politeţă.

(Va urma)

Saltul mortal în automobil

Saltul mortal în automobil

Cea maĭ nouă senzaţie

Cursa morţiĭ cu bicicleta, «Leooping the loop», de multă vreme nu maĭ e aşa de periculoasă, pentru ca să mulţămească nerviĭ slăbiţĭ aĭ vizitatorilor varieteurilor, doritorĭ de senzaţional. Le plac priveliştile şi maĭ îndrăzneţe şi mişcătoare, pe care doar cea maĭ nouă producţie, saltul mortal în automobil, le maĭ poate oferi. Automobilul cu o d-nă ca chauffeură se coboară pe o pantă foarte dreaptă, care se sfârşeşte printr'o curbă, aşa că automobilul e svârlit în aer cu o putere foarte mare şi cade apoĭ pe o saltea, de unde îşĭ urmează drumul.

Către cititorĭ

Anunțăm pe cititoriĭ noștri că vom publica bucuros orĭ-ce articole interesante privitoare la călĕtoriĭ saŭ vînătorĭ, în țară saŭ străinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate redacțiuneĭ «Ziaruluĭ Călĕtoriilor», str. Brezoianu 11, Bucureștĭ.

Anul IX. — No. 550. 10 Bani în toată țara Mercurĭ, 21 Noembrie, 1907

ZIARUL CĂLĂTORILOR

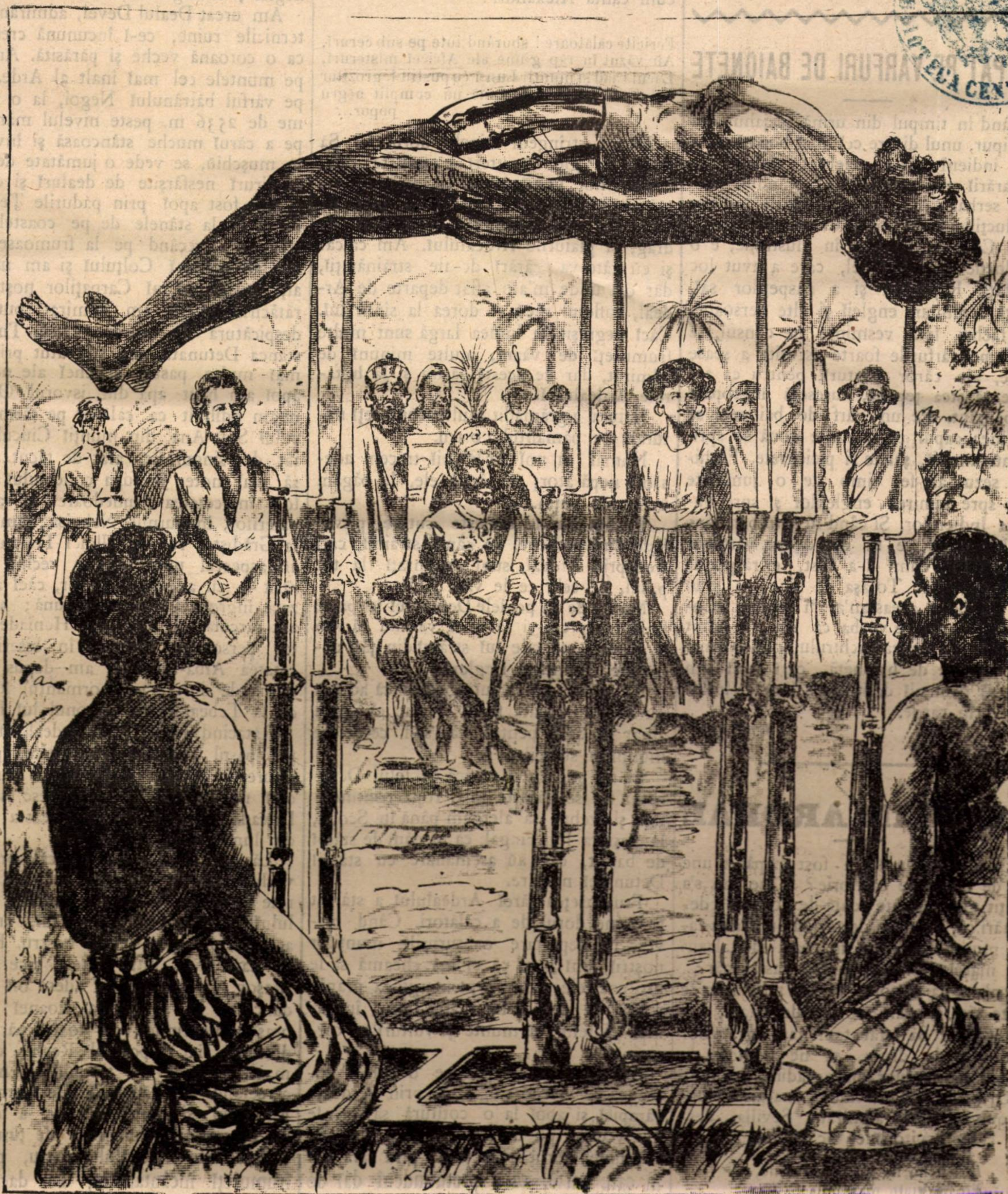
SI AL INTÂMPLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5 — pe an în toată țara
« 2.60 « 1/2 « «

Redacția și Administrația :
No. 11. Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĔTORILOR
apare o dată pe săptămână
— MARȚEA

Un pat pe vârfuri de baionete. — (Vezi pag. 2296)

UN PAT PE VÂRFURI DE BAIONETE

Când în timpul din urmă Rajahul din Manipur, unul dintre ceĭ maĭ bogaţĭ principĭ indienĭ, 'şĭ-a celebrat sărbătoarea declarăriĭ majoratuluĭ, s'aŭ orânduit mărețe serbărĭ. La toate serbările indiene producţiile fachirilor joacă un rol însemnat. Ceea ce vedem în ilustraţie, e o producţie de acest fel, care a avut loc în faţa Rajahuluĭ şi a oaspeţilor săĭ, înalţĭ demnitarĭ englejĭ şi alte persoane. Un fachir, fără vesminte pe dânsul, se aşeză pe vârfurile foarte ascuţite a şease arme, ale căror straturĭ, pentru ca armele să stea ţepene, fuseseră îngropate în pământ. Pe un vârf de baionetă se sprijinea capul, pe câte alte două se sprijineaŭ umeriĭ, şalele şi picioarele. Fachirul şezu ast-fel timp de o jumătate ceas spre uimirea englejilor şi spre bucuria Indienilor. Şi când tu întrebat, bine înţeles după ce fu dat de pe vârfurile baionetelor, cum 'ĭ-a fost, el răspunde cu sânge rece: Totaşa de bine ca şi în pat. Eĭ bine, aceastan'ar fi tocmaĭ fenomenal. Numaĭ, e vorba că nu s'a putut observa pe pielea fachiruluĭ nicĭ o urmă de vârfurile de baionetă, carĭ unuĭ om ca toţĭ oameniĭ desigur că 'ĭ-ar fi intrat adânc în carne.

C. Arg.

DE PRIN ARDEAL

Care dintre noĭ n'a fost stăpânit une orĭ de dorul de călătorie? Cine nu s'a simţit cuprins câte odată de nostalgia depărtărilor, ce ne-o deşteaptă în suflet zarea munţilor perduţĭ în ceaţă saŭ talazurile măreĭ nesfârşite şi fără astâmpăr?... Ce n'am da uneorĭ, ca să putem trece peste ţărĭ şi mărĭ, pe căĭ depărtate, necunoscute? Să străbatem ţara granzilor şi obosiţĭ de drum, să ne odihnim la umbra palmierilor din «grădina Spanieĭ» la Orihuela, saŭ rătăcind pe malurile Guadalquiviruluĭ, să admirăm Sevilla, despre care locuitoriĭ eĭ zic cu mândrie:

Quien no ha visto a Sevilla,
No ha visto maravilla *)

Saŭ nu ne sboară câte odată sufletul pe aripĭ nevăzute în mândra Italie, unde sub bolta azură a ceruluĭ, ţinuturile par a fi asemenea unor grădinĭ fermecătoare, iar graiul omenesc este un cântec dulce, armonios? Şi cine n'ar dori să vază minunile orientale, Cornul de aur, pagodele Indieĭ, orĭ fiordurile norduluĭ, liniştite şi pline de tăcere saŭ apoĭ misterele Africeĭ, cu pustiurile arinoase, pe carĭ le străbat în sbor pasările călătoare, cum cântă Alexandri:

Fericite călătoare! sburând iute pe sub cerurĭ,
Aŭ văzut în răpgiune ale Africeĭ misterurĭ,
Lacul Ciad şi munţiĭ Luniĭ cu pustiu îngrozitor
Nilul alb căruĭ se'nchină un cumplit negru popor...

Dar să strîngem aripele doruluĭ... Să lăsăm pe globe-trotterĭ a străbate căile depărtărilor nemăsurate, iar noĭ să ne mărginim paşiĭ de călătorĭ la plaiurile unuĭ mic colţ al lumiĭ, nouă atât de drag, la plaiurile Ardealuluĭ. Am călcat şi eŭ câte-va cărărĭ de-ale străinătăţiĭ, dar orĭ unde m'am aflat departe de Ardeal, sufletul meŭ se dorea la sînul luĭ. Căcĭ negreşit în lumea largă sunt multe frumuseţĭ de văzut, multe minunĭ de admirat, dar de aceste găsim şi la hotarele Ardealuluĭ.

Natura a grămădit multe frumuseţĭ naturale pe pământul nostru.

Numaĭ că noĭ Ardeleniĭ trecem adeseorĭ nepăsătorĭ pe lângă ele, le băgăm în seamă puţin.

Pe noĭ nu ne uimeşte cutare privelişte fără pereche, pe când străiniĭ, carĭ trec prin Ardeal, sunt încântaţĭ la tot pasul, de cele ce le văd ochiĭ.

Moţul de la poalele Detunateĭ îşĭ paşte liniştit caprele şi să miră văzând că vin să admire stâncile luĭ străinĭ din ţărĭ depărtate, Nemţĭ şi Englezĭ.

Ba în naivitatea luĭ socotea că aceştia nu sunt în toată firea, de fac eĭ atâta amar de cale, pentru ca să-ĭ cerceteze munţiĭ şi stâncile luĭ.

El nu ştie că o stâncă de felul Detunateĭ nu se găseşte în Europa continentală şi trebue să alergăm până în Scoţia, la peştera luĭ Fingal, ca să dăm de stâlpĭ de basalt, carĭ aŭ asemănare cu stâlpiĭ Detunateĭ noastre.

Frumuseţea ţăreĭ Ardealuluĭ a stârnit în mine dorul de a călători. Când privesc în depărtare conturile munţilor noştriĭ, îmĭ pare că eĭ mă cheamă să le urc coastele, să trec pe marginea prăpăstiilor, să străbat în o altă lume, în lumea ciutelor de munte şi vulturilor carpatinĭ.

Saŭ când privesc de pe o culme şoseaua, ce şerpueşte albă prin verdeaţa câmpieĭ şi apoĭ la o cotitură să pierde din vedere, un dor, un tainic dor mă cuprinde, dorul de a pleca prin ţară, orĭ în care parte, căcĭ pretutindenĭ daĭ de frumuseţĭ şi rarităţĭ naturale de care rămâĭ satisfăcut şi mulţumit.

Dorul de călătorie... Acest dor mi-a dat adese-orĭ în mână toiagul de călător, de care însoţit am cercetat cele maĭ multe ţinuturĭ ale Ardealuluĭ. Cu el în mână am urcat coastele Tîmpeĭ de la Braşov şi de pe culmea eĭ m'am desfătat în frumuseţile Ţăreĭ-Bârseĭ şi a coroaneĭ de munţĭ, ce o înconjoară. Am fost în căscioara din creştetul cetăţeĭ Cohalmuluĭ şi am admirat zidurile ce aŭ alcătuit această cetate şi carĭ se par a fi crescute din stâncă, atât de mult le-a negrit şi mucigăit trecutul vremurilor.

Am urcat Dealul Deveĭ, admirând puternicile ruine, ce-ĭ încunună creştetul, ca o coroană veche şi părăsită. Am fost pe muntele cel maĭ înalt al Ardealuluĭ, pe vârful bătrânuluĭ Negoi, la o înălţime de 2536 m. peste nivelul măreĭ, de pe a căruĭ muche stâncoasă şi învăluită în muşchiŭ, se vede o jumătate de ţară, cu şirurĭ nesfârşite de dealurĭ şi coline.

Am fost apoĭ prin pădurile Ţebleşuluĭ şi pe la stânele de pe coastele Retezatuluĭ, trecând pe la frumoasele ruine ale cetăţeĭ Colţuluĭ şi am urcat şi alţĭ uriaşĭ de aĭ Carpaţilor noştri. În rătăcirile mele am admirat puternica despicătură de munte, Cheia Turziĭ şi stânca Detunata, am străbătut prin cele maĭ multe pasurĭ şi cheĭ ale noastre, apoĭ am băut apă din isvorul Oltuluĭ, m'am odihnit ca călător pe ţărmul laculuĭ Sînt-Ana din munţiĭ Ciucuīuĭ, atât de singuratic, atât de tăcut... şi ce să maĭ notez în fuga condeiuluĭ? Am fost în cetatea Hunedoareĭ în sala cavalerilor, în turnul Neboisa; am văzut la Grădiştea ruinele Ulpieĭ-Traiane, carĭ aŭ aspectul unuĭ cimitir vechiŭ şi părăsit — cu adevărat cimitir, căcĭ aicĭ ne zace îngropată gloria străbună; am văzut sarcofagiul luĭ Ioan Huniade şi altor personage istorice, în biserica din cetatea Alba-Iulieĭ şi am depus o lacrimă de durere pe mormântul luĭ Iancu la Ţebea, lângă goronul luĭ Horia...

Rătăcind ast-fel prin Ardeal, aflăm la tot pasul regiuneĭ romantice, peisage pitoreştĭ, rarităţĭ naturale şi frumuseţĭ carĭ ne încântă şi ne robesc sufletul. Dovadă ne daŭ despre aceasta streiniĭ din lumea mare.

Lăsând la o parte pe călătoriĭ maĭ vechĭ, carĭ în scrierile lor fac adevărate imne de laudă şi admiraţie Ardealuluĭ pentru frumuseţile luĭ, amintesc aci pe doĭ din timpul nostru. Bergner în cartea sa între altele zice despre Braşov, că sufletul luĭ adese orĭ «se adânceşte în admirarea icoaneĭ acestuĭ oraş, împrejmuit de toate părţile cu dealurĭ», iar reposatul Reclus, cel maĭ mare geograf al timpurilor noastre, cercetând — călăuzit de De Gerando — Retezatul şi văile Jiurilor, a fost răpit de vederile romantice ale ţinutuluĭ.

Aşa este Ardealul nostru, plin de frumuseţĭ încântătoare, dar dacă vom căuta prin întinsul luĭ opere de artă, vom rămânea decepţionaţĭ, căcĭ de aceste abia vom găsi câte-va, foarte pu-

*) Cine nu a văzut Sevilla, nu a văzut o minune.

ţine. Nicĭ muzee, cu colecţiunĭ bogate, nu avem.

Singurul muzeŭ, dar muzeŭ provincial, care nu poate rivaliza cu muzeele din occidentul Europeĭ, este cel al luĭ Bruckenthal din Sibiŭ, apoĭ câte-va începuturĭ de colecţiĭ, maĭ cu seamă de antichităţĭ, şi vre-o 3—4 bibliotecĭ (Sibiŭ, Cluj, Oşorheiŭ şi Alba-Iulia) maĭ de valoare. Atât ce avem. Chiar şi antichităţile romane, în carĭ a fost bogată ţara noastră, aŭ fost duse cele maĭ multe din Ardeal şi astăzĭ fac podoaba muzeelor din ţările străine.

Monumente architectonice găsim prin Ardeal, dar de valoare artistică puţine. Ast-fel este cetatea luĭ Huniade de la Hunedoara, cu impunătoarea sală a cavalerilor. Ea a fost plăzmuită de maeştri aduşĭ din sudul Franţeĭ. Sunt apoĭ de remarcat câte-va bisericĭ, între carĭ amintesc biserica catedrală din Alba-Iulia cetate. Aceasta a fost restaurată în stil gotic de Huniade, iar turnul e plăsmuit în stil renaissance italian, cu acoperiş lătăreţ. Maĭ avem biserica luterană săsească din Sibiŭ, zidită în stil gotic, în care între altele se află d'asupra intrăriĭ în sanctuar, tabloul : Răstignirea luĭ Christos, făcut de pictorul sas Ioan de Rîşnov (Johannes de Rosenau), la 1445. Maĭ sunt câte-va bisericĭ săseştĭ, între carĭ cu deosebire biserica catolică din piaţa Glujuluĭ şi dintre ale noastre biserica Sf. Nicolae din Braşov (Scheiu) şi catedrala Blajuluĭ. Zidirĭ monumentale private avem şi maĭ puţine, abia 3—4, sunt casa familieĭ patriciane săseştĭ Pempflinger din Sibiu, în care se află acum primăria oraşuluĭ, apoĭ palatul luĭ Bruckenthal din Sibiŭ şi palatul Banffy din piaţa Clujuluĭ, în stil barock.

Am amintit aproape tot, ce avem în acest gen. Dacă însă cutreerăm Ardealul, ne va cuprinde mirarea de câte ruine de cetăţĭ, de castelurĭ, şanţurĭ întărite, valurĭ şi alte fortificaţiĭ vom da. In săsime, cum ştim, şi bisericile eraŭ înconjurate cu zidurĭ, formând aşa numitele castele bisericeştĭ, iar în multe locurĭ găsim ziduite şi puse în stare de apărare chiar şi peşterile şi intrarea cheilor.

Ce înseamnă aceasta ?

Răspunsul ne va scoate la iveală cauza, pentru care la noĭ nu s'aŭ putut sălăşlui artele şi ştiinţele.

Ruinele vechilor întăriturĭ ne spun în graiul lor tăcut că multe şi marĭ vijeliĭ şi potopeniĭ aŭ trecut peste aceste plaiurĭ. Pe când pe la sfârşitul secoluluĭ al IX-lea năvălirile de popoare pentru partea cea maĭ mare a Europeĭ occidentale aŭ încetat, în Ardeal şi ţările române megieşe ele aŭ ţinut maĭ departe, până în timpurile maĭ noui. Numaĭ năvălitoriĭ s'aŭ schimbat. In locul Goţilor şi Hunilor ne-aŭ năpădit Turciĭ şi Tătariĭ, apoĭ oştĭ «creştine», soldaţĭ de-aĭ generalilor austriacĭ şi adunăturĭ de haiducĭ, năimiţĭ de uniĭ principĭ ardelenĭ. Iar de pe unde străbăteaŭ aceştia, pustiŭ şi sărăcie rămânea în urma lor. In deosebĭ eraŭ prădalnicĭ haiduciĭ (hajdu), despre carĭ contimporanul Szamoskozi (secl. XVII) scrie că trăiaŭ numaĭ din furat şi hoţiĭ şi eraŭ aplicaţĭ a comite orĭ-ce fărădelegĭ. Jelerĭ din Ungaria, fără patrie şi fără căpătâiŭ, haiduciĭ stăteaŭ aşa departe de omenime, în cât afară de figura de om, nu aflaĭ nimic omenesc la el— scrie maĭ departe Szamoskozi. Cetind aceste, ţi se pare că aĭ înaintea ochilor descrierea luĭ Iornaudes despre Hunĭ, atât de asemănătorĭ sunt la fire barbariĭ vechĭ şi cu ceĭ maĭ noĭ.

Năvălirile, războaele neîntrerupte şi prădalnice aŭ adus poporul Ardelean la sapă de lemn. Lipsa şi sărăcia se lăţise ca pecingenea şi oameniĭ une orĭ n'aveaŭ ce mânca şi ce îmbrăca. S'ar părea că aceasta e o fabulă sau exageraţie de necrezut, dar, durere, e tristul adevăr. Date îndoelnice îl verifică. Voĭ cita aci o singură dată caracteristică pentru mizeria ce domnea pe la sfârşitul secoluluĭ XVI-lea în Ardeal. In o consemnare de spese a biserica catolice din Cluj, din 29 Decembrie 1596; este însemnată următoarea erogaţiune a comunităţiĭ bisericeştĭ : «Văzind (comunitatea) viaţa mizeră a mulţimeĭ de oamenĭ goĭ şi fără haine, a cumpărat pe seama lor un vig (bucată) de pănură cu 8 fl. şi iarăşĭ o jumătate de vig cu 3 fl şi 90 banĭ».

Şi aceleaşĭ stărĭ şi aceiaş mizerie dăinuiaŭ şi maĭ târziŭ, prin secolul al XVII. Nestabilitatea şi nesiguranţa era perpetuă şi frica să înrădăcinase atât de mult la popor, în cât şi maĭ târziŭ, în vremurĭ maĭ pacînice, oameniĭ căutaŭ a se refugia prin codri şi peşterĭ, îndată ce aburea vre-o veste despre năvălitorĭ.

Iată un exemplu în privinţa aceasta :

Când împăratul Iosif II în alianţă cu ţarina Rusieĭ, Caterina II, avea răsboiŭ cu Turciĭ, prin Ardeal se lăţi ştirea că Turciĭ vor să năvălească la noĭ din Muntenia. Ardeleniĭ se îngroziră şi între alţiĭ SecuiĭI de pe valea Homoroduluĭ îşĭ aleseră ca adăpost peşterea cea mare de la Almaş (Homorod). In ea voiaŭ să se refugieze sate întregĭ de urgia păgânilor. De astă dată n'a fost lipsă de fugă, căcĭ cu Turciĭ s'a făcut pace, dar cazul e caracteristic, arătându-ne că chiar şi acum un secol şi ceva, bieţiĭ oamenĭ se gândeaŭ a-şĭ părăsi casele şi avutul, ca să scape abia cu viaţă.

Intre ast-fel de împrejurărĭ vitrege, este natural că în cultivarea artelor şi ştiinţelor Ardealul a rămas îndărăt şi abia în timpul maĭ noŭ, cu deosebire de la 1848 încoace, am făcut începuturile pe aceste terene.

Natura ne-a dăruit cu frumuseţĭ admirabile, dar soarta ne-a luat posibilitatea de a putea copia aceste frumuseţĭ în forme artistice şi a crea ast-fel monumente şi opere de artă de valoare.

Silvestru Moldovan

Duminecă, 2 Decembrie, la orele 10 dimineaţa, se va face în biuroul administraţieĭ «Universul» tragerea premiilor ce acordăm gratuit abonaţilor «Ziaruluĭ Călătoriilor», editat de «Universul».

Vor participa la aceste premiĭ toate abonamentele carĭ ne vor sosi până în seara de 1 Decembrie.

Premiile sunt următoarele :

I) **Un gramofon american**, cu 6 plăcĭ, renumita marcă «The Star», din marele magazin de muzică Jean Feder, calea Victorieĭ, 54.

II) **Un fonograf Duplex**, cu 6 cântece, de la magazinul general de muzică «La Harpa», strada Colţeĭ, 5.

III) **Una puşcă de vânătoare** cu două ţevĭ, cal. 12, cu triplu zăvor de siguranţă Greener, ţeava stângă choke-bore, etc.

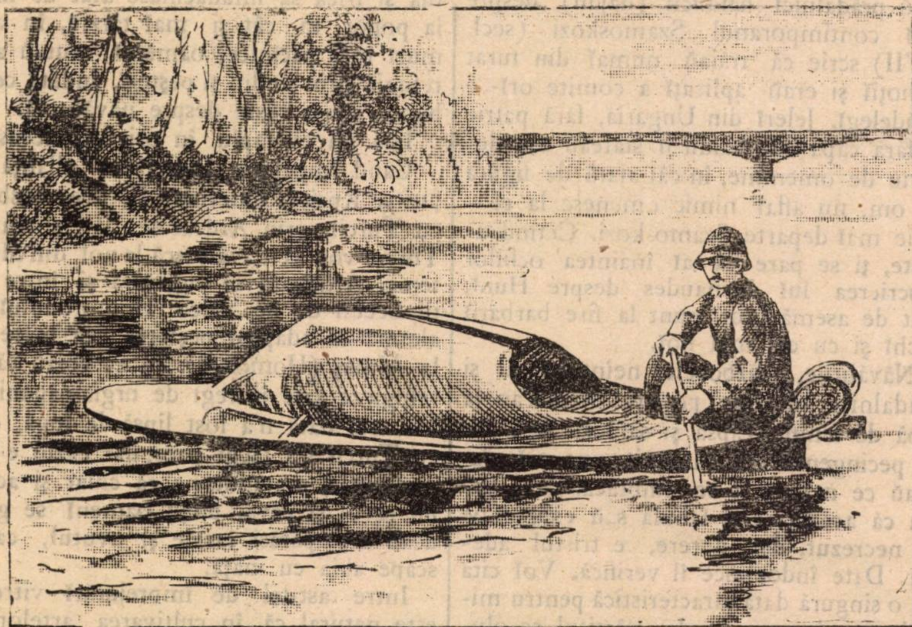
IV) **Una carabină Flaubert**, sistem Warmont, calibru 9 mm. pentru glonţ şi alice. Ambele din marele magazin de arme B. D. Zisman, calea Victorieĭ, 44.

V) **Una maşină de cusut de mână**, sistem perfecţionat, din magazinul L. Ressel, strada Carol, 14.

«Ziarul Călătoriilor» conţinând prea frumoase ilustraţiunĭ şi 16 paginĭ text, pe hârtie velină, nu costă de cât 5 leĭ pe an.

O altă favoare :

Cine face un abonament pe un an la «Universul», primeşte «Ziarul Călătoriilor», tot pe acelaşĭ timp, cu preţul jumătate.

Experienţele cu hidroplanul «Ricochetti»

Un hidroplan care face 62 km. pe oră

De-acum zece anĭ, de când a fost înfiinţată, luntea-automobil face pe fie-care zi progrese considerabile. Din an în an îşĭ măreşte viteza şi a ajuns acum la repeziciunea crucişetoarelor şi a torpiloarelor.

Dar toate luntrile de pînă acum aŭ fost eclipsate de hidroplanul «Ricochet Antoinette» al d-luĭ Le Las. Intr'o încercare care a fost făcută săptămâna trecută pe Sena, între podurile Neuilly şi d'Asnières, hidroplanul d-luĭ Le Las a atins viteza fantastică de 62 klm. pe oră saŭ în termenĭ maritimĭ 24 nodurĭ, bătând ast-fel recordul lumeĭ.

Această experienţă, cronometrată de d-niĭ Archdeacon, Tissandier, Pierron şi Dickins, s'a făcut în prezenţa uneĭ numeroase asistenţe, printre care s'a remarcat Santos-Dumont, Levasseur, contele d'Agoult, etc.

E de notat că hidroplanul luĭ Le Las este prevăzut cu motorul Antoinette, cu care acum vre-o 15 zile d. Henry Farman a bătut un alt record al lumeĭ, străbătând 771 metri în aeroplan.

Ultima expediţie a unuĭ aventurier

— Urmare —

— Ce vă spuneam eŭ!.. tună Trompet. Distrugeţĭ frânghiile acestea blestemate!..

Dar indianul răspunse cu cea maĭ mare linişte:

— Amicul Chapardo a avut dreptate odinioară. Trompet este un dobitoc.

Fostul zuav rămase cu gura căscată.

— Când are cine-va un asemenea secret în mânele sale, nu-l distinge, ci caută să servească de el.

Şi zicând acestea, desfăcu cu repeziciune nodurile frânghiilor, făcându-le apoĭ în alt mod.

— Acuma, continuă dînsul, orĭ-ce şef mexican care va vedea vre-una din aceste «quipos», se va îndrepta imediat spre nord-vest, lăsând liberă calea spre sud est. Sper că până peste treĭ zile, —dacă Marea-Wacondah va voi-o —să ne întâlnim cu armatele franceze.

— Aĭ înţeles Trompet?

— Miĭ de tunete!.. Ce dobitoc sunt!.. Şi se lovi cu palma peste frunte. Ce dobitoc sunt!

— Şi acum, repede pe caĭ! ordonă Blanblanc. Vom eşi în calea tuturor detaşamentelor pe care le vom întâlni.

«Nu uitaţĭ cuvîntul de ordine. Arătaţĭ fie-care «quipo», pe care-l veţĭ ţine legat de şea, şi nu spuneţĭ nimic, de cât:

— Ordinul generaluluĭ Escobedo!..

— Dar salutul militar? întrebă fostul zuav.

— Nu este nevoe; noĭ suntem nişte simpli auxiliarĭ aĭ atmateĭ, întrebuinţaţĭ numaĭ pe vreme de războĭ.

Toţĭ patru încălecară. Peste puţin, o trupă de infanterie apăru în depărtare. Blanblanc se îndreptă spre ea.

Trompet o luă în spre sud, direcţie în care zărise un detaşament de cavalerie.

— Aşteptaţĭ puţin!.. mormăi dînsul, şi se îndepărtă, repetând mereŭ:

— Ordinul generaluluĭ Escobedo.

Trupele mexicane, îndată ce primiră acest ordin; se îndreptaŭ spre nord, fară nicĭ o discuţie.

De două-zecĭ de orĭ, aceeaşĭ manevră fu repetată.

In cele din urmă, caiĭ fiind zdrobiţĭ de oboseală, se opriră pe malul unuĭ riŭ.

Dar abia descălecaseră, şi o nouă trupă de cavalerie apăru la orizont.

Trompet sări cel dintâĭ pe cal.

— Nu e nevoe, îĭ zise Blanblanc; americaniĭ vin spre noĭ.

Când trupa ajunse la o mică distanţă, Trompet îĭ eşi în cale.

— Ordinul generaluluĭ Grosbedo! zise dînsul întinzând frânghiuţele şefuluĭ coloaneĭ.

— Cum aĭ spus? întrebă cel-lalt.

— Ordinul generaluluĭ Grosbedo, d-le căpitan!

Şi Trompet salută milităreşte.

Blanblanc, care ghicise cam ce trebuia să se întâmple, alergă îndată.

— Imbecilul acesta este sub ordinele d-tale? întrebă ofiţerul.

— Da, domnule căpitan.

— Ce tot îmĭ trăncăneşte dînsul cu generalul Grosbedo?.. Să mă lase în pace, cu salutul săŭ militar, cu tot.

— Generalul Escobedo, dobitocule! exclamă Blanblanc, întorcându-se spre Trompet.

Şi apoĭ, căpitanuluĭ:

— Trebue să-l ertaţĭ, este un nenorocit de dezertor, şi nu e în serviciul meŭ de cât de două zile. De alt-fel a maĭ prevenit până acum cincĭ saŭ şease detaşamente; dar de astă dată memoria i-a lipsit.

— Un dezertor.

— Heĭ!.. bună ziua dragul meŭ, îĭ strigă o voce din rîndurile soldaţilor, în limba franceză; mi se pare că şi tu te săturaseşĭ?

Trompet rămase pe loc, cu chipiul în mână, înlemnit.

Americaniĭ întorseseră caiĭ, şi se îndepărtaŭ în galop.

— Aĭ auzit, Blanblanc? Era cine-va acolo, care mă cunoştea.

— Un dezertor!.. Oameniĭ aceştia aŭ devenit de o bucată de vreme aşa de numeroşĭ!

— Dezertor!.. dezertor!. De ce naiba ţi-a venit să spuĭ că şi eŭ sunt dezertor?

— Trebuiă să-ţĭ explic purtarea. Şi când mă gândesc că tu aveaĭ de gând să protestezĭ, dacă nu te intrerupea tovarăşul. Fără acest mic incident, poate că în momentul de faţă am fi fost amândoĭ împuşcaţĭ.

— Cred şi eŭ!.. Recunosc că nu este tocmaĭ plăcută să primească cine-va două-

spre-zece gloanțe în burtă. Dar ce vreĭ?.. N'am putut înghiți cuvântul dezertor.....

Trebue să iaŭ un mic răcoritor. Să primească cine-va într'o singură jumătate de zi, de treĭ orĭ în șir epitetul de imbecil...

Și ridicând plosca pe care o avea legată de șea, o duse la gură și bău pe nerăsuflate.

— S'o ștergem, zise Blanblanc, care observa cu atenție orizontul în spre nord.

Pe la amiază, amiciĭ noștri ajunseră la un «pueblo» și se instalară în sigura «fonda» care se găsia acolo.

— Să aducĭ «tortilas» pentru noĭ și grăunțe pentru caĭ, comandă Blanblanc.

— Heĭ!.. fondero!.. să nu uițĭ și ceva rachiŭ!

Hangiul începu să'șĭ examineze cu curiositate oaspeții. Dînsul știa bine că soldațiĭ mexicanĭ merg zile întregĭ fără să bea alt ceva de cât apă. De aceea tăcerea luĭ Trompet îl mira.

— Cavaleriĭ sunt?... întrebă dînsul bănuitor.

— Esploradores, pentru moment în serviciul luĭ Escobedo... Suntem purtătorĭ...

Cu un gest scurt, arătă prețiosul mesagiŭ.

Cât despre bețiv, ghicește bine de unde trebue să vie. Dar în afară de acest defect, este un cavaler în care poțĭ avea deplină încredere.

In acelaș timp Blanblanc dădu luĭ Trompet o lovitură puternică cu piciorul.

— Am înțeles, zise hangiul, aruncând un surîs disprețuitor fostuluĭ zuav.

Tortilera aduse o farfurie cu turte, pe care o puse pe masă.

Amiciĭ noștri mâncară ca niște lupĭ. Numaĭ Trompet nu voia să mănânce.

— Ție nu ți-e foame? întrebă Gerald.

— Ba da, d-le Gerald, răspunse cel-l'alt, după ce se asigurase că nimenĭ nu'l ascultă; dar simt că bucățile astea mi s'ar opri în gât...

«Dezertor, eŭ, care mi-așĭ vărsa sângele pentru patrie...

— Curaj, amicul meŭ, curaj; trebuia!

— Bine, bine, zise Trompet, consolat puțin de încurajerile tovarășilor săĭ. Dar maĭ bine mi-ar fi părut să mă văd singur, singurel în fața uneĭ duzinĭ întregĭ de mexicanĭ.

Lucrul acesta se va întâmpla maĭ curând de cât cum îțĭ închipuĭ tu. Dar pentru moment tă bine și mănâncă; aĭ putea să ne trădezĭ fără să vreĭ...

In momentul acela intră din noŭ hangiul.

— Cavaleriĭ nu iaŭ nimic ca proviziunĭ? întrebă dînsul plin de politeță acum.

— Patru duzinĭ de tortilas, opt livre de bucau, saciĭ cailor plinĭ și ploștile cu rachiŭ de asemenea. Ne veĭ maĭ da și patru pachete de tabac, răspunse Blanblanc.

Hangiul luă ploștile și după câte-va momente se întoarse cu ele pline și le puse pe masă dinaintea amicilor noștri. In fața luĭ Trompet puse una maĭ mare.

— Nu este aceasta plosca mea, observă fosul zuav.

— Ți-am dat una maĭ mare pentru ca să maĭ capețĭ puțin curaj, răspunse hangiul. Fără băuturĭ spirtoase, franceziĭ sunt niște lașĭ.

De astă-dată era prea mult.

Maĭ înainte ca Gerald și Chapardo,— care de alt-fel eraŭ și dînșiĭ destul de indignațĭ, — să-l fi putut împiedica, zuavul se repezi la hangiŭ și trântindu ĭ un pumn drept în față, îl rostogoli la pământ.

— Ajutor! urlă nenorocitul; ajutor!..

Un peon, care tocmaĭ atuncĭ intra cu proviziunile, alergă repede, strigând:

— Ne asasinează stăpânul!..

Zece peonĭ, cu cuțitele în mână, pătrunseră îndată în sală.

Amiciĭ noștri îĭ așteptaŭ cu puștile pe umăr, gata să tragă.

— Jos cuțitele! comandă Blanblanc. Saŭ dacă nu, o jur în numele luĭ Simon Gutierez, șeful meŭ, că vețĭ fi cu toțiĭ spânzurațĭ pînă peste treĭ zile.

Auzind numele luĭ Gutierez, celebrul partizan al liberalilor, care din simplu servitor al uneĭ haciende din Cuizillo se înălțase el însușĭ la rangul de colonel și fusese recunoscut ca atare de guvernul luĭ Juarez, servitoriĭ se dădură îndărăt ca prin farmec.

Hangiul auzise și dînsul numele teribiluluĭ șef. Și într'o singură clipă avu viziunea hanuluĭ săŭ dărâmat, a recoltelor sale arse, a femeeĭ și copiilor săĭ ucișĭ.

Se ridică și ducându-se drept spre Trompet, îĭ zise plângând:

— Iartă-mă, cabalero, n'am știut ce zic.

— Nu știaĭ, animale, cât valorează pumnul unuĭ francez! Eĭ bine, acum aĭ aflat!..

Nenorocitul hangiŭ căzu la picioarele luĭ Blanblanc.

— Ertare, șefule!.. Să nu spuĭ nimic generaluluĭ Gutierez!..

— Haide, scoală-te și pregătește-ne maĭ repede caiĭ, ordonă Blaublanc.

— Mă duc eŭ însumĭ, căpitane.

— Nu; veĭ chema pe unul dintre servitoriĭ tăĭ. Aceasta e treaba lor.

Și după ce peonul chemat eșise să execute ordinele primite, Blanblanc continuă:

— Știĭ ce idee mi-a venit, amigó?

— Ce idee? întrebă cel-alt, împins din noŭ de neliniște.

— Că tu eștĭ dușmanul liberalilor.

— Eu?.. exclamă hangiul ridicând mâinele spre cer; dar îțĭ jur că așĭ fi în stare să fac orĭ-ce pentru a-mĭ dovedi devotamentul!..

— Jurămintele sunt ca mantalele cu două fețe: și de ploae și de praf. Nouă ne trebuesc fapte.

— Căpitane, cere-mĭ orĭ-ce veĭ voi.

— Bine, amigo, vom vedea.

Și destupând ploștile, îl pofti să guste pe rând din toate. După aceea îl puse să mănânce o tortila și o bucată de carne.

— Vă temețĭ ca proviziunile să nu fie otrăvite? întrebă hangiul, neînțelegând.

— Acum, amigo, continuă Blanblanc, veĭ fi așa de bun să ne daĭ tot praful de pușcă și toate gloanțele pe carĭ le aĭ? Ne lipsesc munițiunile.

O strâmbătură ușoară încreți figura hangiuluĭ. Dar, cum nu se încăpea nicĭ o replică, dădu ordin unuĭ servitor să aducă cele treĭ cutiĭ de praf și sacul de gloanțe pe care îl avea în han.

Blanblanc părea că nicĭ nu vede:

— Am zis toate proviziunile, repetă dînsul, jucându-se cu cuțitul.

Gestul acesta era prea elocuent pentru ca hangiul să maĭ stea la îndoială.

Repede fură aduse încă două cutiĭ de praf și un sac de gloanțe.

In momentul acela intră și un alt peon.

— Caiĭ cavalerilor sunt gata, zise dînsul, aruncând o privire furișe stăpânuluĭ săŭ.

— Ce-am de plată aicĭ? întrebă Blanblanc.

— Două onciĭ, răspunse hangiul, fără să stea la îndoială.

— Războiniciĭ luĭ Simon Gutierez plătesc după ce aŭ verificat calitatea mărfeĭ, răspunse indianul, aruncându-ĭ o privire teribilă.

Cel-l'alt se înclină tremurând.

După ce examinară cu atenție caiĭ, prieteniĭ noștri încălecară și Blanblanc dădu semnalul de plecare.

— Canaliilor! bandiților! asasinilor!.. urlă hangiul când fu sigur că nu maĭ era auzit. Ah, bănuiam eŭ!.. Sunteți discipoliĭ demnĭ aĭ mizerabiluluĭ de Gutierez, aĭ aceluĭ...

— Ce-aĭ spus? întrebă o voce tunătoare.

Un om intrase în fonda.

Inspăimântat, hangiul se întoarse și rămase cu gura căscată în fața nouluĭ personagiŭ.

Era partizanul cu renume sinistru, omul care făcuse niște ispravĭ și maĭ sinistre încă.

Diplomat, hangiul îșĭ regăsi repede toată prezența de spirit.

(Va urma)

Proverbele poporuluĭ Hova

Printre diferitele limbĭ vorbite de sălbaticĭ, una dintre cele maĭ dulcĭ și maĭ bogate este fără îndoială și limba poporuluĭ Hova (pronunțațĭ Huv).

Hova, care se bucură de o pronunție aproape muzicală, este foarte bogată în proverbe și maxime.

Morala și filosofia unuĭ popor pot fi deduse foarte bine din proverbele sale.

Nu voiŭ cita aicĭ jocurile de cuvinte, carĭ îșĭ pierd tot rostul fiind traduse. Dar

voiŭ alege câte-va din proverbele limbeĭ hova, pentru ca cititorul să-şĭ poată face o idee despre caracterul adânc observator al malgaşuluĭ.

Iată câte-va care arată mult simţ practic:

— Maĭ bine e să moară un leneş, de cât să stricĭ un vas la intrarea unuĭ deşert.

«La ce bun să-şĭ scuipe cine-va în palme când se pregăteşte să înoate?

«Maĭ bine este să facă cine va întrebărĭ cât de naive, de cât să lucreze fără ştiinţă».

Sancho Pansa însuşĭ n'ar fi despreţuit următoarele cugetărĭ înţelepte:

«Maĭ bine este să nu fie cine-va iubit de soţia sa, de cât să fie urît de rudele eĭ.

«Calităţile sufletuluĭ fac podoaba femeeĭ.

«Cu un singur deget nu poţĭ prinde un purice.

Nu fiţĭ nicĭ odată autoriĭ proprieĭ voastre descurajărĭ, ca leproşiĭ carĭ se privesc în oglindă.

«Când un sclav se ascunde sub o umbrelă, se lipseşte de singura părticică de soare care este în adevăr a luĭ.

«Foamea este o lipsă de greutate... grea de suportat».

Malgaşul pune pe seama europenilor toată responsabilitatea nenorocirilor ce li s'ar putea întâmpla.

«Când albiĭ sunt ucişĭ cu focurĭ de puşcă, eĭ sunt victimele propriilor lor fapte.

«Dacă europeniĭ ar fi judecat maĭ bine lucrurile, astă-zĭ n'am avea la orizont chesiunea pericoluluĭ galben».

Lista aceasta ar putea să fie prelungită la infinit. Voiŭ maĭ cita numaĭ câte-va proverbe pline de bun simţ:

«O picătură de apă murdară, e îndestulătoare pentru a murdări o cratiţă de apă curată.

«Nu e drept să pretindă cine-va recoltă, când a fost leneş la plantare.

Când este cine va între două fricĭ, e ca şi când spelĭ o stofă delicată: dacă spelĭ prea tare, te temĭ să n'o rupĭ, dacă daĭ prea încet, te temĭ să n'o laşĭ murdară».

Muncitor, bun, blând, practic şi fin observator, ast-fel este malgaşul sub enorma sa pălărie de pae.

TIP DE CREOLĂ
din
ŢARA REGINEI RANAVALO

Cine ar putea crede că se găsesc femeĭ frumoase chiar şi în ţara regineĭ Ranavalo?..

Şi cu toate acestea privițĭ figura creoleĭ ce vă dăm în ilustraţie şi spuneţi ne dacă nu vă prinde un fel de nostalgie de a pleca în ţara regineĭ Ranavalo pentru a admira... frumuseţea.

De alt fel e uşor de explicat ca în Madagascar să fie tipurĭ de creole cât de frumoase, de şi rasa indigenă este cu totul departe de gusturile noastre estetice.

Dar în mijlocul aceleĭ naturĭ puternice, supra-producătoare, frumuseţea prinde şi

Tip de creolă

se desvoltă cu multă înlesnire şi repeziciune.

Frumosul nu diminuiază nicĭ odată din pricina condiţiilor atmosferice; doĭ ochĭ frumoşĭ, sub licărirea cotropitoare a unuĭ soare arzător, nu-şĭ pierd nicĭ odată intensitatea. Din potrivă.

Numaĭ culoarea pieleĭ lasă de dorit; albeaţa se prinde cu greŭ în Madagascar... Altminterĭ am avea nişte creole!..

Zed.

OMUL ŞI NATURA

Un efect al electricităţeĭ.— Se pare că, chiar fără fir, curentul electric poate avea oare-care efecte fiziologice, destul de importante. Un funcţionar al staţieĭ radio telegrafice din Charlerton, lângă Boston, fiind zguduit de o undă electrică puternică, a rămas mut.

Altminterĭ, e cât se poate de sănătos, dar nu maĭ poate pronunţa nicĭ o vorbă.

* * *

Cum foarte multă lume se duce în Elveţia pentru a face cură de altitudine, e interesant de ştiut, anume la ce altitudinĭ se pot găsi hotelurĭ.

Intr'o recentă lucrare, publicată de societatea centrală a hotelierilor elveţienĭ, se spune că 626 hotelurĭ sunt situate la o înălţime de 500 metri şi 394 între 600 şi 800 de metri. O sută opt-zecĭ de hotelurĭ sunt situate între 800 şi 1000 metri şi tot atâtea între 1000 şi 1200 metri.

Până la 1400 metri se maĭ găsesc vre-o sută de hotelurĭ, iar de la această înălţime până la 1800 metri, sunt maĭ bine de două sute. De la 2000 de metri în sus, numărul lor scade, şi numaĭ un singur hotel se află situat la o înălţime maĭ mare de 3000 metri.

* * *

Gusturĭ de bogat. — Când nu maĭ ştiŭ ce să facă, miliardariĭ sunt cuprinşĭ de gusturĭ bizare.

Iată ce s'a petrecut la Haidelberg, acum cât-va timp. Un milionar american făgădui câte-va piese de aur aceluia care va consuma în faţa sa o porţie... (pardon de expresie) de baligă de cal. S'aŭ găsit doĭ tinerĭ care să satisfacă această fantazie curioasă. Pentru înalta lor faptă aŭ primit amândoĭ câte 50 de mărcĭ.

Desgustătorul spectacol al celor doĭ indivizĭ nutrindu-se ast-fel, a provocat o îngrămădire teribilă în stradă. Justiţia a trebuit să intervie. Americanul a fost condamnat la cincĭ zile de închisoare, şi îndată ce şĭ-a făcut pedeapsa, a fost expulzat. De asemenea aŭ fost pedepsiţĭ şi ceĭ-l'alţĭ doĭ.

* * *

Pedagogie uimitoare. — La Geiskminnde, un oraş german de pe ţărmurile Balticeĭ, a izbucnit o grevă, în care fraternizează în acelaş timp şi şcolariĭ şi profesoriĭ, şi care are o cauză în adevăr comică.

Un architect însărcinat cu construirea unuĭ noŭ local de şcoală, a găsit de cuviinţă să aşeze în vârful clădireĭ o giruetă, ast-fel întocmită în cât reprezenta un profesor, care explica câte-va loviturĭ de biciŭ unuĭ elev neascultător.

Profesoriĭ sunt indignaţĭ, declarând că dânşiĭ n'aŭ întrebuinţat nicĭ odată asemenea procedee barbare; eleviĭ de asemenea se simt umiliţĭ, declarând că dânşiĭ aŭ ştiut în totdeauna să'şĭ facă datoria, şi fără să fie bătuţĭ. S'a făcut cerere ministruluĭ de instrucţie publică, pentru ca girueta să fie schimbată. E de regretat că greviştiĭ n'aŭ adăogat în cererea lor, ca să fie pus architectul în locul giruetеĭ... Ar fi fost o răzbunare dreaptă!

* * *

In faţa obiectivuluĭ.—Ştiţĭ d-voastră care este omul cel maĭ mult fotografiat din lumea întreagă? Nu vă maĭ chinuiţĭ mintea în zadar, pentru că nu veţĭ putea ghici.

Este generalul Booth, din armata de salvare a Statelor-Unite.

Orĭ unde se arată omul acesta şi în orĭ-ce ţară, este imediat instantaneizat. Acum de curând a făcut o călătorie cu automobilul prin Anglia; a fost fotografiat în timpul acesta de maĭ bine de 4000 de orĭ fără să se maĭ socotească numeroasele fotografiărĭ intime.

Un ofiţer de ordonanţă al generaluluĭ Booth, ne asigură că şeful săŭ este fotografiat cel puţin de două sute de orĭ pe zi.

Frumos lucru maĭ este şi gloria!

* * *

Teoria uraganelor. — Va trebui oare să ne schimbăm de jos până sus ideile noastre despre lume? Doctorul Gustav Le Bon ne invită s'o facem, şi aceasta, în numele ştiinţeĭ celeĭ maĭ recente. Dacă nu mă credeţĭ, cetiţĭ ultimul număr din «Revista Ideilor».

După spusa acestuĭ savant, totul în această lume n'ar fi de cât un mic uragan. O foaie de hârtie, un creion cu un singur cuvânt, orĭ-ce obiect material, poate fi comparat cu un «sistem solar», în miniatură. Căcĭ toate aceste obiecte sunt formate din elemente eterate, gravitând unele în jurul altora cu o viteză imensă, şi nu-şĭ datoresc stabilitatea şi consistenţa, de cât tocmaĭ acesteĭ viteze.

Această materie furtunoasă, ar fi obiectul uneĭ energiĭ nebănuite! Dacă ar putea cine-va să libereze energia aceasta ar intra în stăpânirea uneĭ forţe, pe lângă care toată huila de pe lumea asta, ar însemna puţin lucru.

Aşa de exemplu, dacă ar putea cine-va să disocieze materia care formează o piesă de nichel de 10 banĭ, ar deveni stăpânul uneĭ cantităţĭ de energie îndestulătoare, pentru a mâna un tren de marfă de patru orĭ în jurul circonferenţeĭ globuluĭ!

* * *

Războĭ fructelor. — După ostracizmul fragilor, care ar fi cauza apendiciteĭ regeluĭ Eduard, iată că acum un doctor bine cunoscut, d. Metchnicof, se încearcă să hulească şi struguriĭ, declarând că dînşiĭ ar fi cauza multor boale.

Cu toate acestea multă lume susţine că tocmaĭ în ţinuturile unde se consumă maĭ mulţĭ strugurĭ, bolile sunt maĭ puţin numeroase.

Maĭ ales, se revoltă lumea împotriva prescriereĭ doctoruluĭ de a mânca strugurĭ, numaĭ copţĭ. Cine nu ştie că un fruct proaspăt este întotdeauna maĭ sănătos?

In adevăr, microbiĭ, — saŭ maĭ bine zis, microbiologiştiĭ! — aŭ început să ne facă viaţa amară!

* * *

Comerţul african. — Comerţul continentuluĭ negru a început să devie din ce în ce maĭ prosper.

Maĭ cu seamă exportul a căpătat multă importanţă.

Se maĭ notează că unele produse africane aŭ căpătat o valoare îndoită pe pieţele europene; cum sunt de exemplu: cauciucul, ivoriul, cozolul şi altele.

Belgia este ţara care face comerţul cel maĭ întins cu continentul african; ea ţine aproape un sfert din cifrele importuluĭ şi a exportuluĭ.

Aşa dar, nu trebue să desperăm în privinţa mareluĭ continent de dincolo de Mediterană. Negriĭ aŭ început să se deştepte. După primejdia asiatică, după primejdia americană, vom avea şi primejdia africană...

Biata Europă!

X. Y. Z.

VIAŢA IN AMERICA

AŞA CUM ESTE

— Urmare —

Bărbaţiĭ îşĭ aruncă pălăriile pe mesele vecine, staŭ cu coatele pe masă, iaŭ scaune fără să ceară voe, şi fac o mulţime de alte micĭ mojiciĭ, care trec neobservate.

In Colorado, am văzut oamenĭ cu poziţiĭ sociale destul de frumoase, ştergându-şĭ nasul cu mâna.

Şi alăturĭ de această neglijenţă, vezĭ vînzătorĭ de ziare îmbrăcaţĭ după ultimul ziar al modeĭ, cu pardesiurĭ-cloche, cu pălăriĭ de fetru, cu ghete de lac; corecţĭ şi politicoşĭ ca nişte gentlemanĭ.

* * *

Americaniĭ cultivă satira cu destul succes.

Maĭ cu seamă ilustraţiile unuĭ desemnator, în care se ridiculizează nobleţa exagerată a francezilor, fac mult zgomot. Revista care publică aceste ilustraţiĭ are un tiraj colosal.

In privinţa acestuĭ lucru am convorbit cu maĭ mulţĭ americanĭ inteligenţĭ. Toţĭ aŭ fost de acord să recunoască faptul că Americaniĭ trebuesc împărţiţĭ în două marĭ categoriĭ: Americanul bine crescut, care a călătorit, şi americanul care acum zece anĭ era un simplu lucrător, şi care îmbogăţit repede, îşĭ poate îngădui astă zĭ luxul de a-şĭ cheltui baniĭ îmbrăcat în haine negre.

* * *

Pe aicĭ, toată lumea are obiceiul să-şĭ lustruiască ghetele, de două saŭ chiar de treĭ orĭ pe zi. Preţul este uniform în toată ţara: 50 de banĭ.

Am văzut lucrătorĭ, eşind de la muncă, murdarĭ, rupţĭ, cu părul în dezordine, cu barba mare, oprindu-se pentru a-şĭ lustrui cizmele lor grosolane.

E un omagiŭ adus curăţenieĭ.

* * *

Unul dintre confraţiĭ meĭ de la «New-York Journal» îmĭ povesteşte cazul unuĭ senator de la vest, care în timpul uneĭ sesiunĭ de vară a congresuluĭ din Washington, simţind prea mare căldură la picioare, îşĭ desbrăcă ghetele şi începu săşĭ facă vînt cu o revistă.

Preşedintele Senatuluĭ îĭ trimese vorbă că trebuia să'şĭ îmbrace ghetele, saŭ cel puţin să nu 'şĭ maĭ facă vînt.

Nu prea îmĭ vine să cred povestea aceasta. D-tră ?.. Şi totuşĭ, toată lumea o declară autentică.

* * *

Am maĭ vorbit unde-va despre fraternitatea care există între călătorĭ şi funcţionariĭ de la drumurile de fer.

Funcţionarul îşĭ face datoria cu cea maĭ mare blândeţă. Mi s'a întâmplat să văd câte un călător, care voind să doarmă, îşĭ prindea biletul de pălărie, pentru ca conductorul să nu-l maĭ deştepte. Acesta scotea biletul, îl perfora şi-l punea la loc cu băgare de seamă.

Toate acestea cu simplicitate, fără nicĭ un surîs, fără mândrie, ca şi cum ar fi fost lucrurile cele maĭ naturale din lume.

Unele exemple, în aparenţă fără nicĭ o importanţă, îţĭ pot da o idee lămurită despre media educaţieĭ americane.

In restaurante ca Waldorf, seara la masă, gentlemanĭ în haine de ceremonie, citesc jurnalul mâncând, în faţa soţiilor lor, în toaletă de seară. Şi nu sunt de loc oamenĭ care voesc să se tachineze: la fie-care cincĭ momente, dînsa îĭ spune câte două, treĭ cuvinte, şi bărbatul răspunde prin câte un da saŭ nu, liniştit.

* * *

Am asistat adese-orĭ la recomandărĭ. Un gentleman corect este prezentat uneĭ doamne. Gentlemanul înclină uşor din cap, şi rămâne cu amândouă mâinele în buzunare, pronunţând totuşĭ câte va cuvinte de politeţă.

* * *

La San-Francisco, am văzut o femee eşind dintr'un restaurant; şi pe când trecea prin faţa chelneruluĭ care-ĭ deschisese uşa, se înclină în faţa luĭ, murmurând: «good bye».

* * *

Individualizm puternic.

Fraţiĭ, surorile, aŭ prietenĭ cu totul necunoscuţĭ uniĭ altora. Chiar un tînăr poate fi primit de o fată acasă la dînsa, fără ca maĭ întâĭ să fi fost presentat părinţilor. Dacă din întâmplare părinţiĭ se află pe acolo, fata li-l recomandă. Dar mama se grăbeşte să părăsească repede salonul, şi tineriĭ rămân singurĭ. Pleacă

împreună în oraş, se duc la restaurant, între prieteni.

* * *

Despre formele pe care le îmbracă libertatea în America

In maĭ multe state de la est, nu este îngăduit să se vîndă vin, saŭ orĭ-ce alte băuturĭ spirtoase, la o distanţă maĭ mică de cât o sută de metri de biserici saŭ şcoale.

Şi chiar dacă eştĭ în limitele prevăzute de lege, băutura se vinde cu cea maĭ mare greutate.

O femee care vine singură la restaurant, n'are voe să bea de cât apă.

După ora 11 noaptea, nu se maĭ servesc băuturĭ spirtoase în nicĭ un local public; şi supravegherea este foarte riguroasă.

In Pensilvania nu este îngăduit să se vândă băuturĭ spirtoase în zilele de alegerĭ, şi vă asigur că alegerile acestea sunt destul de numeroase.

Cum naiba se maĭ poate îmbăta cine-va în ţara aceasta intolerantă?

* * *

Fumatul nu este îngăduit în tramvae; de asemenea nu se fumează în sălile gărilor, nicĭ pe peroane. Aceasta în statele de la est. La Vest se poate fuma în tramvaele descoperite, dar numaĭ în ultimele băncĭ.

* * *

Un scriitor american, care merită tot crezămîntul, mĭ-a povestit că în America poate fi cine-va arestat, chiar ca victimă saŭ ca martor. Ţi se fură de exemplu un ceas, şi provocĭ arestarea tâlharuluĭ. Acesta plăteşte o cauţiune, şi este pus în libertate. Se întâmplă ca d-ta, păgubaşul, să fiĭ om sărac şi să n'aĭ de unde plăti o cauţiune; eĭ bine, dacă poliţia are cea maĭ mică bănuială că aĭ voi să părăseştĭ oraşul, eştĭ arestat imediat şi ţinut ast-fel până după judecarea procesuluĭ.

Hoţul se plimbă şi păgubaşul stă arestat. Tot aşa păţesc şi uniĭ martorĭ propuşĭ de părţĭ.

Credeţĭ dacă puteţĭ! Dar acesta e un fapt hotărât; am cetit în urmă legile americane.

* * *

Americaniĭ nu ştiŭ să mănânce; bine înţeles că lucrul acesta este adevărat numaĭ pentru aceia care n'aŭ călătorit nicĭ odată prin Europa.

Iată modul în care sunt serviţĭ clienţiĭ maĭ în toate restaurantele:

Chelnerul aduce o tavă imensă, pe care sunt aşezate vre-o zece farfuriĭ cu mâncare. Felurile nu sunt tocmaĭ variate, omleta de ouă, viţel, friptură, salată, compot. Clientul pipărează şi sărează totul din abundenţă; apoĭ, ia rînd pe rînd din toate farfuriile, la întâmplare!

In timp de opt lunĭ nu mi s'a întâmplat nicĭ o dată să aud un american plângându-se că mâncarea era proastă; şi numaĭ D-zeŭ ştie ce proastă era une orĭ!

* * *

E bizar modul în care fac şcoală frizeriĭ.

Incep dintr'o dată lucrul, cum ar face de exemplu un văcsuitor de ghete.

Vaĭ de capul celuia care a intrat pe mâna unuĭ bărbier.

Intr'o zi m'am dus anume, şi iată ce am suferit:

Tăiatul păruluĭ . . .	1 fr. 25 b.
Rasul	1 » 25 »
Sufocarea feţeĭ . . .	gratis
Shampoonig . . .	2 fr. 50 »
Fricţiune cu Bay-rum .	1 » 25 «
Masagiul feţeĭ cu electricitate. . . . . . Şervete calde . . .	2 » 25 »
Increţitul păruluĭ . . .	2 » 75 »
Uscatul păruluĭ . . .	gratis
Pieptănatul	»
Pudră, brilantină, etc. .	»
Total	10 fr. 50 b.

In timpul acesta, un negru îmĭ lustruia ghetele, şi un manucure îmĭ tăia unghiile. Impreună cu bacşişul, cheltuisem 15 francĭ, şi perdusem o oră şi jumătate. Şi se maĭ spune că americaniĭ sunt oamenĭ grăbiţĭ!

O şcoală a Pieilor-Roşiĭ

O noapte de drum cu trenul, şi iatăne eşiţĭ din Utah pentru a intra în Colorado.

Am lăsat în urma noastră înaltele platourĭ, şi acum suntem numaĭ la 1200 metri înălţime deasupra niveluluĭ măreĭ.

Suntem pe la sfârşitul luĭ Aprilie, şi cu toate acestea, la orele şease dimineaţa când m'am coborît la Grand function, era destul de rece încă. Trebuia să mă duc la minele de aur şi argint de la Ouray.

Ce puteam face în ţinutul acela perdut, cele patru ore pe care trebuia să le aştept pînă la plecarea nouluĭ tren?

După ce am mâncat cu cea maĭ mare încetineală posibilă, am cercetat cam ce lucru maĭ interesant aşĭ putea găsi prin împrejurime.

Mi s'a spus că la o mică distanţă de acolo era o şcoală pentru indienĭ, pusă sub protecţia statuluĭ. Eram servit de minune.

Am plecat. Lăsând la o parte toate reflectările pe carĭ le am făcut în timpul drumuluĭ, să vă arăt maĭ bine, în închipuire, şcoala indienilor, clădită în mijlocul uneĭ câmpiĭ deşerte, la marginile căreia ondulează înălţimile Munţilor Stâncoşĭ.

Nu se vede nimica viŭ, de cât şcoala şi dependinţele sale. Nişte construcţiĭ fără nicĭ o importanţă. Nicĭ un copac, nicĭ un râŭ. Tristeţe desăvârşită.

Cu toate acestea, directorul şcoaleĭ este un om foarte vesel: râde cu voe bună, lucru foarte rar în America. Directorul acesta se laudă că el este acela care a rămas cea maĭ multă vreme în acelaş post.

— Treĭ-spre-zece anĭ, domnule, îmĭ spunea dînsul, cu un accent de mândrie pronunţată.

I-am răspuns că cunoşteam institutorĭ carĭ aŭ rămas maĭ mult de cincĭ zecĭ de anĭ la aceiaşĭ şcoală.

Dânsul a crezut că vreaŭ să glumesc şi mĭ-a răspuns, râzând:

— Atuncĭ, şi profesorul şi şcoala trebuie să fi fost în ruină, nu-ĭ aşa?

In America, când se întâmplă ca un lucru să dureze cincĭ-zecĭ de anĭ, devine istoric. Un institutor care ar putea să se laude cu un asemenea trecut, ar fi expus, fără îndoială, într'o vitrină.

Directorul îmĭ explică că avea sub direcţia sa 160 de elevĭ; una sută de băeţĭ şi şease-zecĭ fete.

— Şi ce învaţă copiiĭ aceştia?

— De toate. Maĭ întâĭ limba engleză. Apoĭ învaţă a ceti şi a scrie. Pe urmă noţiunĭ de agricultură, de irigaţie. Meseriile nu sunt uitate.

Am vizitat clasele; era întocmaĭ ca într'o şcoală primară. Pe table se puteaŭ vedea urmele unor studiĭ de aritmetică şi de geografie, cu totul elementare.

Băeţiĭ aveaŭ o înfăţişare foarte serioasă, aproape sălbatecă. Privirea lor fixă, mişcările lor repezĭ, neprevăzute, eraŭ acelea ale unor animale sălbatece, prinse în cuşcă.

Părul lor, de o coloare neagră ca cerneala, figura lor osoasă, cu umeriĭ obrajilor eşiţĭ în afară, culoarea feţeĭ, forma ochilor, totul te face să recunoştĭ în eĭ nişte descendenţĭ saŭ nişte fraţĭ aĭ Mongolilor.

Am văzut în oraşul chinez din San-Francisco, părinţiĭ copiilor acestora. Nu maĭ încape nicĭ o îndoială.

Nu ştiŭ ce gândeşte ştiinţa etnografică în această privinţă; dar pentru mine este cert că dacă nu face o apropiere între Peile Roşiĭ şi Mexicanĭ, şi între aceştia ia un loc şi Chinezĭ, greşeşte.

E destul să vadă cineva tipurile pentru ca să se poată convinge.

Fetele aŭ înfăţişarea maĭ blândă. Dar de multe orĭ un ochiŭ neexercitat, nu poate deosebi un sex de altul. Din fericire, pe aicĭ, costumele sunt deosebite.

— E mare deosebire şi la scheletul oaselor, observă directorul.

Am văzut că avea dreptate.

Bărbaţiĭ aŭ şira spinăriĭ foarte dezvoltată; acolo rezidă toată forţa lor.

— Aşa dar am în faţa mea o bandă de adevăraţĭ apaşĭ? întrebaiŭ eŭ, după o pauză.

Fără îndoială, d-ta îţĭ închipuiaĭ poate că sunt nişte Indienĭ de comandă?..

Atât în clase cât şi în ateliere, indieniĭ aveaŭ o mutră atât de plictisită, atât de tristă şi de evident resemnată, în

cât mai curând i-aĭ fi luat drept nişte prizonierĭ de cât nişte elevĭ liberĭ.

— Mi se pare că băeţilor acestora le-ar părea maĭ bine să fie lăsaţĭ la vânătorile lor de urşĭ, ziseĭ eŭ întorcându-mă spre director.

— Lucrul acesta mĭ-ar plăcea şi mie! exclamă dânsul râzând.

Am intrat în o clasă în timpul lecţieĭ de geografie.

Adresându-se claseĭ întregĭ, directorul întrebă:

— Domnul vine de la Paris. Unde este oraşul acesta?

Nimenĭ nu răspunse.

— Unde este Parisul? repetă directorul.

Aceiaşĭ tăcere.

Atuncĭ, puse întrebarea în alt mod:

— Care este capitala Franţeĭ?

— In zadar.

Tăcerea devine supărătoare, maĭ ales pentru domnul director.

Dânsul, în loc să roşească, se întoarse spre mine, ridicând din umerĭ.

Copiiĭ aceştia sunt cu totul lipsiţĭ de memorie...

Lucrul părea ciudat.

Am fost după aceia prin bucătăriĭ, prin dormitoare; totul era ţinut într'o ordine perfectă.

— De unde vă recrutaţĭ d-tră eleviĭ? întrebaĭ în cele din urmă.

— A! lucrul acesta nu este de loc uşor! Şi-mĭ explică cum trebue să se ducă el însuşĭ prin rezerve să le plătească drumul, îmbrăcămintea, să-ĭ înveţe gratuit şi să le asigur reîntoarcerea.

— Şi chiar aşa, nu-mĭ pot găsi eleviĭ decât cu mare greutate.

— Cum asta?

— Foarte simplu. Eleviĭ voesc maĭ bine să continue viaţa sălbatecă pe care o duc de cât să vie cu mine a se cultiva.

— Vor să rămâe mereŭ inferiorĭ negrilor! exclamă dânsul, în cele din urmă, cu oare-care ciudă.

— Aşa dar, d-ta nu crezĭ că Pieile Roşiĭ sunt superiorĭ negrilor?

— Oh! nu!... asta nu!... Negriĭ sunt cu mult maĭ înaintaţĭ.

— Ce calităţĭ vezĭ d-ta la negri?

— O forţă de aplicare, de imitare, enormă. Pe Indienĭ n'am reuşit să-ĭ fac să se intereseze cu patimă, de cât de un singur lucru: armele de foc. Dar e foarte primejdios să laşĭ pe mâna lor asemenea arme.

Fetele sunt maĭ ascultătoare, maĭ docile; le cucereştĭ uşor prin cochetărie.

Priveşte-le pe acestea. Şi îmĭ arătă câte-va tinere indiene, carĭ treceaŭ în spre lăptărie. Toate aveaŭ florĭ frumoase în păr.

— Cu câte-va florĭ, cu câte-va ace de cap, pot căpăta de la ele orĭ-ce aşĭ voi.

Am plecat de la şcoala indienilor, şi nicĭ astă-zĭ nu ştiŭ bine ce trebue să cred despre ea.

XX

Căutătoriĭ de aur

Trecând prin Colorado, trebuia neapărat să vizitez câte-va mine de aur şi de argint.

In Europa, unde monumentele istorice şi capo d'operile de architectură abundă, nu prea avem asemenea cripte... Numele lor are pentru toţĭ un farmec deosebit şi nu ştiŭ care ar fi omul destul de dezinteresat şi de nepăsător, pentru a nŭ se emoţiona, aflând că un unchiŭ al săŭ mort în America, îĭ lăsase moştenire o mină de aur saŭ de argint.

Pe aicĭ, prin oraşe, prin hotelurĭ, prin gărĭ, prin trenurĭ, nu se vorbeşte de cât despre mine.

E un fel de preocupare continuă, care te chinueşte şi în somn.

Nişte chelnerĭ de la un hotel francez din Los Angeles, îmĭ vorbiră despre o mină de aur, ca şi cum ar fi fost vorba despre un proect pe care aveaŭ să-l realizeze în curând.

Cu economiile pe care le aveaŭ, trebuia să plece în curând; în caz de neizbândă, aveaŭ s'o reînceapă peste douĭ anĭ....

Micul orăşel Ouray, unde m'am oprit, este tipul centrelor miniere americane. O stradă principală, nepavată, cu trotuarele de lemn; magaziile micĭ, cu un singur etaj. Localurĭ de dans unde se joacă ruleta, şi unde fetele vin de mănâncă baniĭ minierilor. Zăpadă pretutindenĭ, căcĭ suntem la o atitudine de 2500 metri.

In întregul luĭ, orăşelul seamănă cu un sat elveţian. Pe la vitrinile magaziilor vezĭ eşantiloane din toate minerarurile ce se găsesc în minele din Colorado.

Nu există nicĭ un lucrător miner, venit din fundul Croaţieĭ saŭ din centrul Transilvanieĭ, care să n'aibă în cap ideia bolnavă că va descoperi într'un colţ de stîncă filonul preţios.

Munceşte timp de lunĭ întregĭ, anĭ chiar, în minele ce se exploatează, şi după ce a strîns câte-va sute de dolarĭ, îl vezĭ plecând cu tîrnăcopul pe umăr. Une orĭ pleacă cu un amic, alte orĭ singur; se duce să înfrunte oboselĭ, lipsurĭ, durerĭ, nutrindu-se maĭ mult cu speranţa.

După săptămânĭ întregĭ de cercetărĭ zadarnice, de muncă titanică, se întoarce descurajat. Câte o dată se întâmplă să aducă cu dînsul câte-va pietre preţioase.

In cazul acesta, prima grijă a mineruluĭ este să alerge la chimist, pentru a constata calitatea, valoarea pietrelor aduse.

Vă puteţĭ închipui bucuria acelora carĭ a descoperit o mină de aur saŭ de argint; dar de-abia acuma încep greutăţile.

Visul minieruluĭ ar fi ca el singur să exploateze mina descoperită; pentru aceasta însă, se cer capitalurĭ însemnate. Acum intră în scenă mijlocitoriĭ şi capitaliştiĭ. Se fac nişte târgurĭ neruşinate.

Aşa se explică faptul că aproape nicĭ o dată, descoperitoriĭ minelor nu se îmbogăţesc.

Iată pasul capitalistuluĭ:

— A descoperi aurul, nu înseamnă nimic, saŭ aproape nimic. Trebue să ştim maĭ întâĭ ce cantitate de metal conţine mineraiul, dacă filonul este adânc şi întins şi dacă voĭ găsi acest filon!.. Pentru aceasta trebue să facem sondagiĭ, să săpăm galeriĭ, să cheltuim sume importante. Aĭ d-ta sumele acestea?

— Nu.

— Le veĭ avea până peste cincĭ anĭ?

— Nu.

— Atuncĭ să ne înţelegem. Iţĭ ofer atâta şi atâta, pentru «clemul» d-tale?

— Voĭ avea şi eŭ vre-un procent din veniturile mineĭ? întreabă omul cu timiditate.

— Nu, dragul meŭ. In cazul acesta va trebui să găseştĭ d-ta însuţĭ filonul, şi după aceea să stăm de vorbă.

Prospectorul n'are mijloacele necesare pentru a începe exploatarea mineĭ, şi în cele din urmă este nevoit să primească propunerile bancherilor.

Şi pe când amicul meŭ, P. Beaton, cu care mă întâlnisem din întâmplare pe acolo, îmĭ dădea toate aceste amănunte, ne apropiam de Bachlor-Mine. Pe drum ne-am întâlnit cu maĭ mulţĭ oamenĭ călărĭ.

— Sunt minerĭ, îmĭ zise tovarăşul meŭ; pe aicĭ, mulţĭ lucrătorĭ îşĭ aŭ calul lor.

Peste puţin, am ajuns în faţa unor colibe făcute din lemn de brad.

— Să ne oprim, zise tovarăşul meŭ, sărind din trăsură.

Colibele eraŭ acoperite de zăpadă; în vale curgea un torent. Pe o colină văzuĭ o grămadă enormă de cutiĭ de conserve şi de oase.

S'ar fi zis că o armată întreagă îşĭ avusese campamentul acolo.

In una dintre baracele de lemn era un restaurant; în alta era biuroul şefuluĭ de lucrărĭ. Se aflaŭ acolo numeroase probe de mineraĭ argintifer, precem şi un telefon. In cele-lalte colibe, locuiaŭ câţĭ-va minerĭ căsătoriţĭ.

O tăcere neliniştitoare domnia peste tot; numaĭ sgomotul torentuluĭ răsuna, sinistru.

Peste puţin, un lucrător, ducând o roabă cu mineraĭ apăru de după o cotitură. Văzându-ne, se opri şi ne salută.

— Este un francez! zise d. Beaton. Avem noroc; dînsul ne va da toate amănuntele.

Din nefericire, ideile pe care le avea lucrătorul acesta, eraŭ destul de vagĭ. De la primele cuvinte, am aflat că câştiga treĭ dolarĭ pe zi şi că nu făcea alt-

ceva nimic, de cât că transportă mineraiul de la mină la moară.

Ne-a spus unde ne putem întâlni cu şeful lucrărilor şi ne-am îndreptat într'acolo.

Pe un zid un afiş scris de mână mi-a atras atenţia. Un lucrător se adresa camarazilor săĭ, cu aceste cuvinte:

«Nu maĭ am de lucru.

«Voesc să plec.

«Voesc să vând:

«Un pat de fer;

«Un biuroŭ cu secret;

«O haină de lână tricotată;

«Două felinare;

«Cleşte, ciocane, târnăcoape;

«Un foarfece pentru tunsul cailor.

— Acesta este inventarul aproape complect al unuĭ căutător de aur, îmĭ zise d. Beaton.

Am vizitat după aceia mina, cu de-amănuntul. Dar cum a doua zi trebuia să vizitez cea maĭ importantă mină de aur din Colorado, şi cum minele de argint sunt aproape la fel cu cele de aur, nu m'am oprit tocmaĭ mult acolo. Imĭ păstram timpul pentru minele de aur; eraŭ maĭ atrăgătoare.

Mina de aur

Aurul se găseşte tot-d'a-una în vârful munţilor, şi maĭ cu seamă în Colorado, unde drumurile sunt foarte rare, exploatarea devine dificilă.

Am făcut treĭ ore cu trăsura, pentru a ajunge de la Uray la Camp Brid. Ce frig! De jur împrejur, nu zăream nimic alt-ceva de cât numaĭ şi numaĭ zăpadă. Dar braziĭ îşĭ înalţaŭ în aer ramurile lor simetrice încărcate de zăpadă.

Timp de treĭ ore am urcat mereŭ, fără a întâlni o singură fiinţă omenească, fără a zări măcar o casă.

Mergeam spre aur! Omul este nevoit să caute pe marginile celor maĭ înfricoşetoare prăpastiĭ metalul care îĭ poate aduce fericirea!

Frigul devenea din ce în ce maĭ puternic. La Camp Brid, eram la o înălţime de 4200 metri. Ce mijloace or fi întrebuinţând lucrătoriĭ mineri, pentru a putea locui tot anul în aceştĭ munţĭ de zăpadă?

Abia ajunşĭ, am vizitat ceia ce se numeşte *moara*. Mina propriŭ zisă se află la o distanţă mult maĭ mare. Mineraiul este adus până aicĭ, cu ajutorul unor fire aeriene. Vezĭ nişte cutiĭ de formă dreptunghiulare, p'atând în spaţiŭ de-asupra abizuluĭ, care se apropie şi devin din ce în ce maĭ lămurite.

Operaţia de purificare a mineraiuluĭ este foarte simplă; metalul se culege în praf, pe nişte plăcĭ metalice imense. Mi se explică că pe aceste plăcĭ se aşterne în fie-care zi un strat destul de gros de mercur.

Se ştie că mercurul are proprietatea de a atrage aurul.

Amalgamul de mercur şi aur este pus în alambicurĭ, şi supus uneĭ temperaturĭ puternice aurul rămâne curat în fundul alambiculuĭ. Operaţia este terminată!...

(Va urma)

Mulţimea la cetatea sfântă

CALVARUL PELERINILOR

Războiul sfânt a pustiit Marocul. Propovăduitoriĭ fanaticĭ aŭ mers din trib în trib îndemnând la revoltă.

Şi capiĭ revolteĭ aŭ ajuns să fie stăpâniĭ Marocululĭ. Oare n'aveaŭ dânşiĭ dreptnl acesta?

Cuvântul lor este cuvântul luĭ Alah; sfatul lor este sfatul luĭ Allah; ordinele lor sunt ordinele luĭ Allah!

Şi cum propovăduitoriĭ aceştia, care aŭ ajuns să aibă atâta putere, aŭ făcut cu toţiĭ cel puţin câte două călătoriĭ la locurile sfinte, e lesne de înţeles că acum toată lumea doreşte să viziteze locurile sfinte. Sunt nişte pelerinagiĭ care nu se maĭ sfârşesc.

Imprejurimile oraşelor sfinte aŭ ajuns să fie ca un fel de iarmaroace; o mulţime zgomotoasă, însufleţită, entusiastă, mişună în toate părţile, fie-care aşteptând să-ĭ vie rândul pentru a primi binecuvântarea preoţilor şi a deveni astfel «El Hady».

Clişeul nostru de astă-zĭ reprezintă mulţimea îngrămădită la una dintre porţile oraşuluĭ sfânt. E o adevărată mare de capete.

S. F.

Naivitatea salbatecilor

— —

Când vorbeşte cineva cu un sălbatec nicĭ o dată nu trebue să uite că vorbeşte unuĭ om naiv şi lesne crezător, care este în tot-d'a-una dispus să ia nişte cuvinte de încurajare, drept nişte făgăduelĭ formale.

Pentru că a perdut un moment din vedere acest principiŭ, regele Eduard se vede astă-zĭ implicat într'o afacere de rebeliune.

Anecdota este destul de atrăgătoare pentru ca să merite a fi povestită.

Iosef Capilano.. Numele acesta nu vă maĭ aminteşte nimica? Aţĭ uitat că şeful tribuluĭ «Squamish», a fost primit anul trecut, împreună cu alţĭ doĭ şefĭ aĭ triburilor canadiene, în palatul Buchingham?

Aveaŭ a se plânge despre răutatea colonilor, şi despre nedreptatea unora dintre funcţionarĭ, şi crezuseră că numaĭ regele era acela care avea să le poată face deplină dreptate.

Oare ce făgăduială de satisfacţie complectă le făcu Marele Rege Alb?

Absenţa orĭ-căruĭ stenograf oficial, lasă câmp deschis tuturor hipotezelor.

Dar, dacă este să judecăm după caracterul monarhuluĭ englez, probabil că dînsul le-a făgăduit că li se va face dreptate.

Atâta a fost destul pentru ca imaginaţia sălbatecilor să se aprindă.

Abia reîntors acasă şi intrat în wigwamul săŭ, Capilano strînse în jurul săŭ pe toţĭ şefiĭ care nu voiseră să facă lunga călătorie până în Anglia, şi le vorbi ast-fel:

— Să ştiţĭ cu toţiĭ că Marele Rege Alb a primit pe fratele vostru în palatul săŭ de aur şi de marmură, în mijlocul generalilor săĭ, îmbrăcaţĭ în mare uniformă, şi să maĭ ştiţĭ că Marele Rege Alb a hotărât ca toate pământurile şi toţĭ munţiĭ, şi toate mările care aparţineaŭ părinţilor noştri, să treacă în stăpânirea noastră.

Şi de acum înainte, dacă poliţia se va opune planurilor noastre, nu vom avea de cât să le spunem că aceasta este voinţa Mareluĭ Rege Alb.

Cuvintele acestea fură bine auzite. Săptămâna următoare, Joe Bradley, şeful tribuluĭ Tsimpsian, dădu ordin oamenilor săĭ să se înarmeze, şi în fruntea a cincĭ-zecĭ de războinicĭ, năvăli pe nişte pământurĭ, ocupate de curând de nişte colonĭ.

Bine înţeles, poliţia interveni, şi puţin lipsi ca să nu se producă o încăerare.

In zadar puse Joe Bradbey înainte, cuvântul Mareluĭ Rege Alb; poliţiştiĭ nu voiră să audă nimica.

Situaţia se agrava.

Toţĭ indieniĭ din Vancuver se pregăteaŭ de războiŭ.

Dacă voiaŭ să împiedece o revoltă generală, trebuiaŭ să ia măsurĭ urgente.

Nenorocitul şef al Tsimpsianilor fu arestat, şi acum aşteaptă într'o închisoare din Vancuver ca guvernul canadian să-ĭ hotărască soarta.

Va fi oare exilat departe de ţara sa? saŭ va scăpa cu câte-va lunĭ de închisoare?

Lucru sigur este însă, că de-acum înainte va şti şi dânsul că vorbele unuĭ rege, chiar când este Marele Rege Alb, nu sunt vorbe de evanghelie, maĭ cu seamă când aŭ trecut întâiŭ prin gura unuĭ compatriot cam naiv.

Un noŭ fapt a venit să semnaleze spe ranţa pe care o pŭn braviĭ indienĭ în regele Anglieĭ.

Doĭ şefĭ aĭ Sinaïlor, ale cărora triburĭ sunt stabilite la Manitoba, aŭ debarcat zilele acestea la Londra, şi aŭ cerut să fie conduşĭ la Birmingham Palace, pentru a se plânge regeluĭ Anglieĭ de persecuţiile guvernuluĭ canadian.

Când sentinela le spuse că nu puteaŭ pătrunde în palat, amândoĭ rămaseră cu gurile căscate, crezând că n'aŭ înţeles bine.

Alexandru.

IN FUNDUL MĂREI

— Urmare —

Ştiaŭ cu toţiĭ însă că timpul li se părea nesfârşit de lung. Eraŭ într'o stare de spirit cât se poate de nelămurită.

Ceea ce li se întâmpla, era în adevăr fantastic, fantasmagoric.

Simţeaŭ în jurul lor un mister bizar, neliniştitor, şi dacă n'ar fi fost sigurĭ că sunt acolo toţĭ treĭ strânşĭ unul lângă altul, ar fi putut să-şĭ închipue foarte bine că sunt jucăria vre-unuĭ vis urât saŭ că sunt în prada unuĭ delir.

Dar nu; nu visaŭ şi nicĭ frigurile nu le turburaŭ gândirea. Ceea ce li se întâmpla era real.

Coborârea continua mereŭ, puţin maĭ înceată acum.

De odată însă se opriră.

Unde eraŭ?

Mister.

Un întuneric complect domnea în jurul lor; ar fi făcut vre-o mişcare, vre un pas, dar se temeaŭ să nu cadă în vre-o prăpastie.

Eraŭ atât de uimiţĭ, atât de turburaţĭ, în cât le trebui multă vreme pentru ca să-şĭ poată redobândi toată puterea lor de raţiune.

IV

Sub mare

Un zgomot uşor, asemănător cu acela al unuĭ zăvor ce se trage, îĭ făcu să tresară.

Işĭ îndreptară cu toţiĭ privirile în spre partea din care venea zgomotul.

In faţa lor se desemna o rază luminoasă, care se lărgea puţin câte puţin, devenind în curând o deschidere.

In acelaşĭ timp închisoarea lor se umplu de o lumină albăstrie, nesfârşit de dulce.

Lumina aceasta venea prin deschidere.

Tauvel fu cel d'întâiŭ care îşĭ recăpătă tot sângele rece.

Se sculă şi cu băgare de seamă păşi înainte.

Unde avea să ajungă? Nu ştia; dar totuşĭ simţea nevoia să meargă.

Trecu prin deschidere şi se văzu pe un balcon de fier foarte îngust; aicĭ rămase cu gura căscată, după ce nu-şĭ putuse stăpâni un strigăt de uimire.

Acum şi tovarăşiĭ săĭ, deşteptaţĭ din toropeală, veniră să vadă ce s'a întâmplat.

Spectacolul care se oferea acum vederiĭ celor treĭ tovarăşĭ era în adevăr feeric.

De pe platforma pe care se aflaŭ privirea li se înfunda într'un fel de puţ larg şi adânc; de acolo pornea şi dulcea lumină albăstrie care le iluminase adineaorĭ închisoarea.

Plecând de pe balcon, nişte trepte de fier, mărginite de o rampă, coboraŭ pe lângă peretele metalic al puţuluĭ, pierzându-se în adâncimea luminoasă şi necunoscută.

Putea să fie pînă acolo o distanţă de 430 de picioare.

In faţa acestuĭ abis, Piohan, se dădu îndărât şi voi să intre din noŭ în închisoarea de metal.

Dar abia făcuse un pas înapoĭ şi băgă de seamă că deschiderea nu maĭ exista la spatele săŭ. Eraŭ blocaţĭ pe balcon.

— Dar aicĭ suntem într'un adevărat infern! exclamă Mauvert.

— Nu suntem nicĭ de cum în infern, răspunse Tauvel; suntem pe domeniile unor fiinţe omeneştĭ ca şi noĭ.

«Suntem la nişte fiinţe carĭ, după câte văd, trebue să fie foarte inteligente. Fără să ne vorbească, fiinţele acestea aŭ ştiut să se facă a fi înţelese.

Mauvert nu-şĭ putu stăpâni un gest de uimire.

— Privițĭ, continuă Tauvel, uşa aceea închisă în urma noastră, pentru a ne împiedica de a maĭ intra din noŭ în închisoarea de fier, nu ne arată oare ce avem de făcut?

«Trebue să ne coborâm, Mauvert, trebue să ne coborâm pe treptele acestea de fier. Nu ştiŭ unde vom ajunge, dar fără îndoială că vom ajunge unde-va.

«Haide, curaj, Piohan, nu maĭ privi în jos.

Dar Piohan rămase lipit de peretele camereĭ metalice; dinţiĭ îĭ clănţăneaŭ de teamă.

— Foarte bine, reluă Tauvel, îndreptându-se spre trepte. Poţĭ să rămâĭ aicĭ dacă vreĭ; eŭ însă, mor de foame şi de sete, şi nicĭ zece momente nu voiŭ maĭ rămânea pe această platformă. Adio!

Şi începu să coboare treptele.

— La urma urmeĭ dânsul are dreptate, murmură Mauvert. Eŭ îl voiŭ urma. Haide, Piohan, ţie nu ţi-e foame?

— Ba da... mi-e foame... mi-e sete, şi totuşĭ, când mă gândesc că trebue să mă cobor.

— Haide, vino... Te voiŭ ajuta şi eŭ... Te voiŭ ţinea de haină şi nu te voiŭ lăsa să cazĭ.

Tauvel era acum departe; ceĭ doĭ prietenĭ îl urmară cu încetineală, pentru că Piohan era cuprins în adevăr de ameţeală, maĭ ales că treptele eraŭ puţin cam prea distanţiate.

Tauvel îşĭ recăpătase toată luciditatea sa de spirit.

Nu se maĭ mira de loc de ceea-ce vede, şi dacă din când în când, interjecţiĭ scurte îĭ întredeschideaŭ buzele, nu eraŭ strigăte de teamă saŭ de uimire, ci exclamărĭ de admiraţie.

Când tovarăşiĭ săĭ eraŭ abia la jumătatea treptelor, dânsul ajunsese jos, şi pusese piciorul pe un pământ năsipos, roşiatic.

O privire repede aruncată de jur împrejur, îĭ îngădui să-şĭ dea seamă de locul în care se afla.

Era o cavernă vastă, circulară; nişte stalactite enorme se coboraŭ din boltă.

Unele se uniseră cu stalagmitele şi formaŭ nişte adevărate coloane.

Şi sala aceasta era inundată de lumina aceia albăstrie, pe care Tauvel o credea produsă de nişte lămpĭ electrice, dar care în calitate avea un izvor maĭ natural, de vreme ce era produsă de mare.

Tauvel, înmărmurit, nu putea să-şĭ creadă ochilor. Marea, saŭ maĭ bine zis milioane de animalcule luminoase, forforescente, noctiluce şi protozoare, locuitorĭ aĭ oceanuluĭ, luminase în acel moment imensa grotă.

Tauvel rămăsese în pragul caverneĭ, ca hipnotizat.

De odată, o voce ironică, pornind de la o mică distanţă, îl făcu să tresară.

— Bravo, Piohan!. Am ajuns!.. Miĭ de tunete!. Dar suntem într'un adevărat aquarium!

Mauvert făcuse o comparaţie adevărată.

Ceĭ treĭ oamenĭ păreaŭ că se afli în adevăr, în mijlocul unuĭ aquarium gigantic, cu singura diferenţă că apa, în loc de a ocupa interiorul, ocupa exteriorul.

Lumina venea de afară, prin nişte ferestre groase, transparente.

Indărătul acestor ferestre, se mişcaŭ cu o repeziciune fulgerătoare peştĭ de formele cele maĭ bizare, aşa cum nicĭ odată nu maĭ văzuseră Piohan şi Mauvert.

Singur Tauvel, maĭ în curent cu ultimele descoperirĭ oceanice, contempla în linişte monştriĭ marinĭ. Şi pe când tovarăşiĭ săĭ priveaŭ plinĭ de uimire, dînsul cugeta.

De odată, se aplecă, şi apucând o mână de pământ, o examină cu atenţie. După aceia o aruncă, şi murmură printre dinţĭ:

— Şi cu toate acestea, trebue să fim în zona terigenă, saŭ atuncĭ nu maĭ înţeleg nimica!

— Ce s'a maĭ întâmplat? întrebă Mauvert, care-l auzise.

— Nimic, răspunse Tauvel; e o observaţie pe care am făcut-o şi care mă uimeşte puţin.

— Despre ce este vorba?

— Despre adâncimea la care ne aflăm noĭ sub valurile oceanuluĭ.

— Eĭ bine?

— Eĭ bine, dacă presupunerile mele sunt adevărate, atuncĭ ne aflăm...

— Ne aflăm?...

— La o adâncime de maĭ bine de o mie două sute de picioare.

— O mie două sute de picioare! repetară ceĭ-l'alţĭ doĭ.

— Cel puţin!

— Şi ce te face să crezĭ asta?

— Iată.

Şi Tauvel, apropiindu-se de una dintre ferestre, arătă tovarăşilor săĭ un obiect, o fiinţă verzie, lungă de maĭ multe picioare, al căreia corp se termina cu un fel de cioc.

Mauvert şi Piohan priviră cu băgare de seamă.

— Un squal! declară cel dântâĭ.

— Un rechin? exclamă Piohan.

— Nu, răspunse Tauvel, este un centrofaur!

— Cum aĭ spus?

— Un «centrofaur».

— Bine bine... Şi asta dovedeşte?

— Asta dovedeşte că suntem la adâncimea pe care v'am spus'o; monştriĭ aceştia nu trăesc la o adâncime maĭ mică.

— Eştĭ sigur Tauvel?

— Foarte sigur. Orĭ cât de uimitor ar putea să ni se pară lucrul acesta, trebue să ne plecăm în faţa evidenţeĭ Suntem la o adâncime de...

Dar nu-şĭ termină frasa.

O voce gravă răsună la spatele luĭ, şi vocea aceasta, — care nu era nicĭ a luĭ Mauvert nicĭ a luĭ Piohan—zise:

— Domnule Tauvel, spune tovarăşilor d-tale, că te afli la o adâncime de 3000 de picioare sub nivelul mărei (1050 de metri).

V

Ocnaşiĭ

Aceste câte-va cuvinte fuseseră pronunţate în cea maĭ curată franţuzească.

Toţĭ treĭ se întoarseră cu bruscheţă.

Văzură în faţa lor vre-o doĭ-spre-zece oamenĭ, îmbrăcaţĭ în uniforme de culorĭ închise, şi purtând măscĭ pe faţă.

Omul ca ne vorbise făcuse doĭ paşĭ înaintea celor-lalţĭ.

Era fără îndoială şeful, stăpânul, acela care trebuia să comunice tuturora.

Ceĭ doĭ-spre-zece aveaŭ privirile ficsate asupra celor treĭ bandiţĭ, şi păreaŭ că le urmăresc cu cea maĭ mare atenţie toate mişcările, toate gesturile.

Pentru aceştia din urmă, ocnaşiĭ evadaţĭ ceĭ doĭ-spre-zece necunoscuţĭ nu puteaŭ să fie de cât nişte duşmanĭ.

Şi apoĭ, stomacurile lor strigaŭ mereŭ, buzele lor uscate de sete, ardeaŭ fără încetare.

Şi dacă Tauvel rămăsese tăcut, ceĭlalţĭ doĭ nu păreaŭ de loc dispuşĭ să facă acelaş lucru.

In adevăr, Mauvert făcu un pas înainte, şi vorbi cu vocea plină de răutate.

— Puţin îmĭ pasă mie, dacă ne aflăm la o adâncimea de o mie, saŭ de două miĭ de metriĭ... D-tră trebue să ştiţĭ că murim de foame, de sete şi de obosială, ci că mult maĭ bine ne-ar prinde o masă şi un pat cald, de cât toată această comedie, pe care o jucăm de maĭ bine de o oră. Dacă sunteţĭ stăpâniĭ locurilor acestora, aţĭ face maĭ bine să daţĭ ordine în consecinţă; dacă nu.

— Dacă nu, sfârşi Piohan, cu o privire plină de răutate, dacă nu; vom vorbi noĭ alt-fel.

— De sigur, întări Mauvert. Nu este aşa, Tauvel?

Dar Tauvel nu răspunse; dânsul vedea bine că în situaţia în care se aflaŭ, ameninţările eraŭ zadarnice.

De alt-minterĭ, în momentele acelea părea preocupat de alte lucrurĭ. Işĭ fixa privirea cu stăruinţă asupra unuia dintre necunoscuţĭ. S'ar fi zis că omul acela îĭ era cunoscut, îl maĭ văzuse unde-va, dar nu ştia unde.

Ceĭ doĭ-spre-zece oamenĭ stăteaŭ nepăsătorĭ; s'ar fi zis că nicĭ n'auziseră cuvintele luĭ Mauvert. La urma urmeĭ, poate că dînşiĭ nicĭ nu cunoşteaŭ limba franceză.

Dar şeful lor ştia bine franceza; atuncĭ, de ce nu le răspundea dînsul?

Mauvert, furios, maĭ făcu un pas înainte, când şeful necunoscuţilor, întrebă cu cea maĭ mare linişte:

— Cine sunteţĭ d-tră?

Intrebarea aceasta era neaşteptată. Mauvert şi Piohan rămaseră încurcaţĭ.

Urmară câte-va clipe de tăcere.

— Cine sunteţĭ? repetă necunoscutul, fără să ridice vocea.

De astă dată, Tauvel luă cuvântul:

— D-ta, domnule, ştiĭ bine cine suntem de vreme ce adineaora mi-aĭ spus pe nume.

Era un răspuns dibaciŭ, care ar fi putut să-ĭ scape din încurcătură.

Dar întrebarea fu repetată pentru a treia oară:

— Mi se pare că nu ne înţelegem: eŭ v'am întrebat cine sunteţĭ?

— Suntem nişte naufragiaţĭ! exclamă Mauvert.

Şi cum necunoscutul îl privia cu ficsitate, dînsul continuă, repede:

— Da, suntem nişte naufragiaţĭ!.. saŭ maĭ bine zis, suntem victimele întâmplăriĭ.. Suntem treĭ pescarĭ... Am fost surprinşĭ de nişte ocnaşĭ evadaţĭ carĭ ne-aŭ silit să mergem cu eĭ.

Când am ajuns la larg, bandiţiĭ ne-aŭ silit să îmbrăcăm hainele lor, şi după aceea ne-aŭ dat drumul într'o barcă în plină mare, fără hrană, fără apă.

Speraŭ, fără îndoială, că vom muri, şi în modul acesta uitarea se va aşterne peste trecutul lor ruşinos.

Din fericire cerul v'a scos în calea noastră.

Şi acum, după ce v'am spus cine suntem, vă repet că murim de foame şi de sete. Cred că este timpul să ne ajutaţĭ cu ceva. Nu-ĭ aşa, domniĭ meĭ?

Piohan şi Tauvel aşteptaŭ efectul acestuĭ discurs, care fusese debitat fără nicĭ o pauză.

Cu aceiaşĭ voce rece şi liniştită, necunoscutul întrebă:

— Numele d-tră?

De astă dată, ceĭ treĭ ocnaşĭ avură o comună mişcare de furie.

Din nenorocire, vedeaŭ bine că eraŭ prea slabĭ pentru a încerca vre-o violenţă. Acum, maĭ apăruseră şi alţĭ oamenĭ, eraŭ peste tot vre-o cincĭ-zecĭ de indivizĭ, toţĭ cu feţele mascate.

Tauvel putu constata că mai sosiaŭ şi alţiĭ, prin diferite intrărĭ ale caverneĭ.

La urma urmeĭ însă, cum necunoscutul părea că luase de bună fabula luĭ Mauvert, puteaŭ să mintă până la sfârşit.

Singur Tauvel trebuia să-şĭ spue numele adevărat; dânsul răspunse, fără să stea la îndoială:

— Mă numesc Jean Tauvel.

Mauvert declară că se numeşte Petre Heivot, şi Piohan se dădu drept un oarecare Ludovic Mourtil. După ce'şĭ declarară aceste nume falşe, speraŭ că situaţia avea să se reguleze într'un fel.

Dar necunoscutul, făcu un semn, şi un om se desfăcu din mulţime; era acela asupra căruia Tauvel îşĭ fixase privirea cu atâta stăruinţă.

Aşa dar, dânsul nu se înşelase, omul acela îĭ cunoştea.

Cu un gest liniştit, noul venit întinse braţul, şi zise:

— Căpitane, oameniĭ aceştia mint!

«Acesta 'şĭ întinse mâna spre cel uimit, are treĭ-zecĭ şi treĭ de anĭ, şi se numeşte Petre Mauvert. A fost condamnat acum cincĭ anĭ, la cincĭ-spre-zece anĭ de muncă silnică, pentru că asasinase o femee bătrână, care-l culesese de pe drumurĭ, gol şi înfometat.

Mauvert, înspăimântat, făcu douĭ paşĭ îndărăt.

Cel-l'alt, continuă necunoscutul, se numeşte Jean Marie Piohan. Are treĭ-zecĭ de anĭ, şi a fost condamnat acum opt-spre-zece lunĭ, la zece anĭ de închisoare, pentru furt şi încercare de asasinat.

«Numaĭ Jean Tauvel şi-a spus adevăratul nume. Dânsul este cel maĭ puţin vinovat dintre toţĭ treĭ; crima comisă de dânsul a fost efectul unuĭ moment de rătăcire. Doctor în medicină, savant distins, pentru a putea duce la bun sfârşit o descoperire însemnată pe care o facuse, într'un moment de nebunie, s'a aruncat asupra unuĭ funcţionar de bancă, şi l'a ucis pentru a-l putea prăda. Curtea cu juraţĭ a Seneĭ, l'a condamnat la zece anĭ de muncă silnică. Jean Tauvel are treĭ-zecĭ şi douĭ de anĭ. Am spus tot adevărul asupra acestor treĭ oamenĭ; dacă am făcut vre-o greşală, n'aŭ de cât să mă dezmintă.

Ceĭ treĭ ocnaşĭ tăceaŭ. Noul venit continuă:

— «De altminterĭ, n'aŭ de cât să mă privească bine. Eŭ am fost altă-dată tovarăşul lor de mizerie, în Noua-Calendonia. Ca şi voĭ, Mauvert, am fost culés de oameniĭ aceştia misterioşĭ, dar bunĭ, ca şi voĭ, am fost smuls din ghiarele uneĭ morţĭ sigure. Priviţi-mă bine, tovarăşĭ; sunt Henri Coultier... condamnat de Curtea cu jurĭ din Montpellier la şease anĭ de închisoare, pentru furt şi încercare de asasinat. Mă recunoaşteţĭ?

O tăcere adâncă urmă după această emoţionantă declaraţie.

Tauvel îşĭ lăsase fruntea în jos; revedea trecutul, şi două lacrămĭ marĭ de căinţă i se prelinseră de-a lungul obrajilor.

Ceĭ-l'alţĭ douĭ se priveaŭ neliniştiţĭ; ţi-ar fi făcut impresia unor animale sălbatice prinse în cursă.

Şeful necunoscuţilor întrebă din noŭ cu aceiaşĭ voce liniştită şi gravă:

— Omul acesta a spus adevărul?

Mizerabiliĭ înţelegeaŭ bine că minciuna nu le-ar maĭ fi servit la nimica.

— Eĭ bine, da! răspunse Mauvert cu hotărîre; omul acesta v'a spus tot adevărul... Dar e timpul să sfârşim odată cu atâtea discuţiĭ.. Cred că nu voiţĭ să ne ucideţĭ! Căcĭ dacă ar fi fost aşa, aţĭ fi facut-o pînă acum.

Poate că voiţĭ să ne duceţĭ din noŭ la închisoare... Treaba d-voastră!.. Dar să se sfârşească odată!.. Haide!.. Ce aveţĭ de gând să faceţĭ cu noĭ?

Mereŭ cu aceiaşĭ linişte, omul care părea să fie căpitanul tuturor, îĭ puse mâna pe umăr şi'ĭ zise:

— Vom face cu voĭ ceea ce am făcut şi cu tovarăşul vostru... Vă vom primi printre noĭ şi ne vom sili să vă facem din noŭ oamenĭ cinstiţĭ.

«Dacă vă veţĭ căi, dacă vă veţĭ îndrepta, veţĭ deveni egaliĭ noştri. Nimic nu vă va lipsi; viaţa vă va trece fericită, dulce, uşoasă.

— Şi pînă când vor dura toate acestea? întrebă cu timiditate Piohan.

— Tot-d'auna, d-le Piohan.

— Şi după ce ne-vom face iarăşĭ oamenĭ cinstiţĭ, întrebă Mauvert, silindu-se să-şĭ indulcească vorba, ne vom revedea din noŭ ţara, familia, fraţiĭ?

Necunoscutul răspunse cu hotărîre:

— Nu veţĭ revedea nimica!

«Ori-ce fiinţă omenească care a pătruns în cetatea noastră, nu maĭ poate eşi vre-o dată. Sunt aicĭ secrete carĭ nu trebuesc divulgate. O viaţă nouă va începe pentru voĭ. Lumea nu va maĭ exista; nu o veţĭ maĭ revedea nicĭ odată!..

— Cum?.. Nicĭ odată?.. exclamară Piohan şi Mauvert, îngălbenindu-se.

— Nicĭ odată!..

VI

Prizonierĭ sub valurĭ

Mauvert strânse din dinţĭ.

— Cu toate acestea, scrâşni dînsul, tot va trebui să ne lăsaţĭ să plecăm într'o zi.

— Da, poate că într'o zi te vom lăsa să plecĭ. Dar roagă-te, d-le Mauvert, ca ziua aceea să sosească cât maĭ târziŭ.

— Pentru ce?..

— Pentru că în ziua aceea, domnul meŭ, veĭ fi un om mort.

Declaraţia aceasta era prea hotărîtă, pentru ca să maĭ poată fi pusă la îndoială.

Nimenĭ nu putea eşi viŭ din cetatea aceea misterioasă şi dînşiĭ trebuiaŭ să se considere, fără speranţă, prizonieriĭ bizarelor fiinţe carĭ le scăpaseră viaţa.

Evadaţĭ din închisoare pentru a regăsi, chiar punându-şĭ existenţa în primejdie, o libertate scumpă şi preţioasă; fugarĭ, nutrind speranţa arzătoare de a maĭ gusta încă toate bucuriile vieţeĭ omeneşti, de a maĭ duce o viaţă de plăcerĭ şi de desfrâŭ, se vedeaŭ acum închişĭ în lumea aceea necunoscută, tristă, bizară.

Era cu putinţă oare?.. Nu eraŭ jucăria vre-unuĭ vis urât?

Mauvert, palid ca un mort, făcu un pas înainte:

— Şi dacă eŭ voiŭ voi să ies?

Acela pe care Coultier îl numise «căpitan», înălţă din umerĭ şi răspunse cu simplicitate:

— Nu veĭ putea eşi şi atâta tot.

Apoĭ, cu maĭ multă blândeţe, adăogă:

— Dar sunt liniştit în privinţa aceasta. Peste câte-va zile veĭ veni d-ta însuţĭ să-mĭ mulţumeşti de ospitalitatea pe care ţi-am dat-o. Priviţĭ, d. Tauvel este mult maĭ cuminte de-cât d voastră. Gândiţi-vă că la urma urmeĭ aventura aceasta ar fi putut să se sfârşească într'un mod şi maĭ neplăcut încă.

«Aţĭ spus că muriţĭ de foame şi de oboseală. Să ne ocupăm de aceste lucrurĭ. Mâine, maĭ târziŭ, ne vom gândi şi la viitor.

Şi se întoarse spre oameniĭ carĭ stăteaŭ nemişcaţĭ la spatele săŭ:

— Coultier!.. Towson!.. Ocupaţi-vă de nouiĭ noştri tovarăşĭ.. Adio, d-lor, mâine ne vom revedea.

Susţinuţi de cei doui oameni pe cari îi desemnase căpitanul, Mauvert şi Piohan fură conduşi spre una din eşirile marei săli. Gândul că eraŭ închişi pentru tot-d'auna sub boltele acelea de granit, le slăbise aşa de mult voinţa, în cât nici nu mai eraŭ în stare să păşească.

Tauvel, din potrivă, îşi păstrase toată liniştea, toată raţiunea; perspectiva aceea de a se vedea închis pentru toată viaţa sub misterioasele bolte de granit, în loc să-l despere, să-l înebunească, îi surîdea.

Şi apoi ce-i păsa lui dacă se afla aici saŭ în altă parte? Era singur, fără părinţi, fără prieteni; şi poate că, după cele întâmplate, existenţa i-ar fi fost oare-cum dureroasă sub lumina soarelui, pe când aici spera să mai ducă o viaţă liniştită şi dulce.

Şi pe urmă cine ştie ce minuni il mai aşteptaŭ în această lume nouă!.. Avea să facă poate nişte descoperiri de cea mai mare importanţă.

Tauvel fusese altă-dată un savant distins; el se bucura de o mare forţă de cugetare şi de o inteligenţă aleasă.

Poate că în mediul acesta, uitând trecutul, avea să-şi poată schimba viaţa şi să devie un noŭ Tauvel, cu totul deosebit de cel vechiŭ!..

De aceea Tauvel păşi în urma tovarăşilor săi nesusţinut de nimeni, aproape vesel.

Merseră prin nişte coridoare lungi şi încurcate ca nişte labirinturi. Din timp în timp întâlneaŭ în cale locuitori ai acelei lumi necunoscute. Fiinţele acestea le surideaŭ şi-i salutaŭ cu cea mai mare seriositate, fără nici un pic de ironie.

Eraŭ primiţi ca nişte prieteni, ca nişte fraţi. Câte odată femei eşeaŭ in pragul unor uşi cari se deschideaŭ în stâncă şi nu-şi puteaŭ opri o mişcare de milă.

Da, în lumea aceea misterioasă existaŭ femei şi chiar şi copii.

Tauvel nu se mira de lucrurile acestea; el auzi chiar pe una din aceste femei murmurând:

— Sărmanii oameni!.. Cât de mult trebue să fi suferit!.

Vorbele acestea fuseseră pronunţate în cea mai curată franţuzească.

Aşa dar cu toate că lumea ştia bine că dînşii nu eraŭ de cât nişte mizerabili evadaţi, în loc să inspire dispreţ, inspiraŭ milă. Gândul acesta îl turbura foarte mult pe Tauvel.

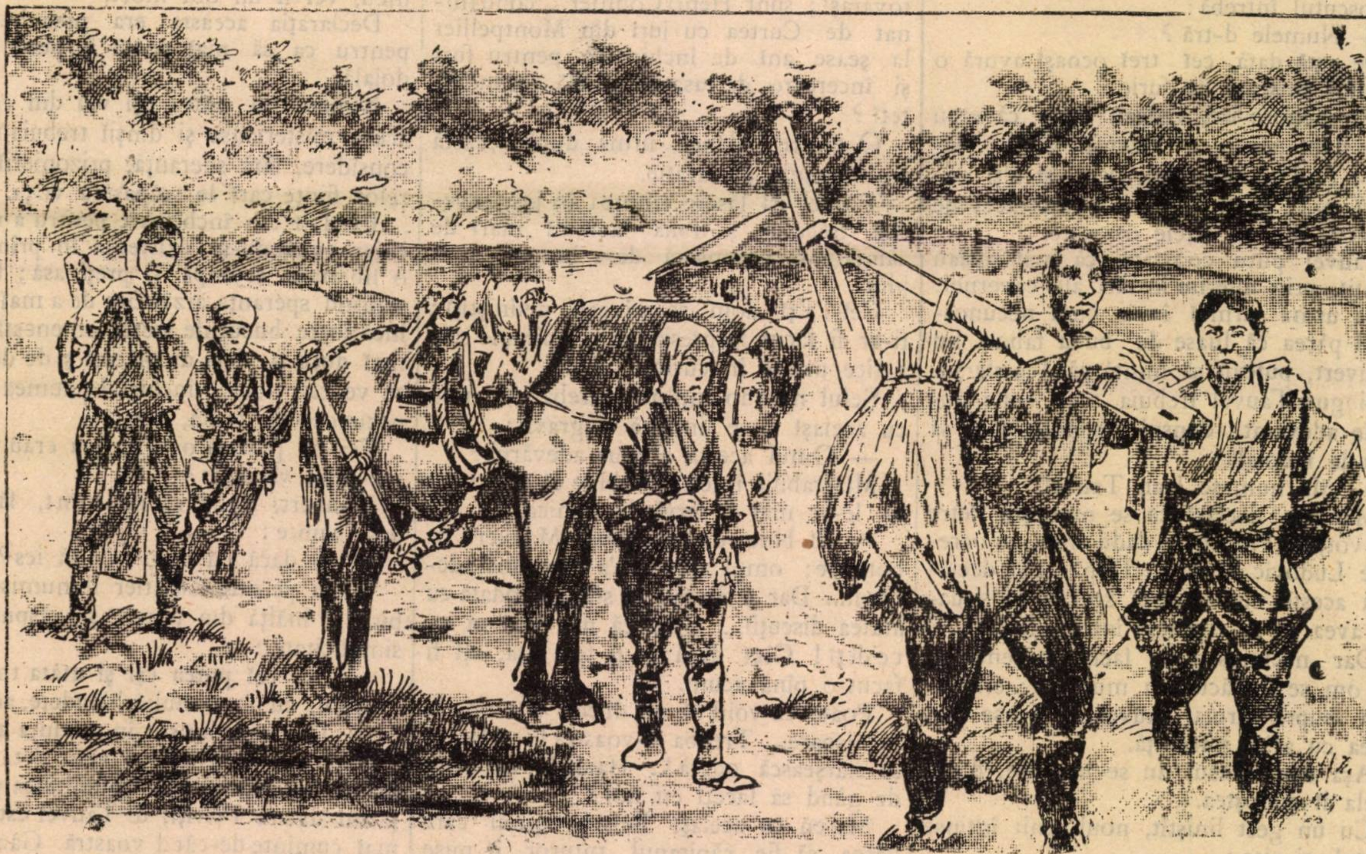
Înaintaŭ mereŭ. Piohan şi Mauvert începeaŭ să-şi capete puţin câte puţin raţiunea.

Acum văzură şi dînşii că stăpânul misterioasei cetăţi avea dreptate. Pentru moment numai prezentul putea să-i intereseze; mai târziŭ aveaŭ să se ocupe şi de viitor. Şi prezentul acesta însemna foamea, însemna setea, insemna oboseala.

După ce aceste trei nevoi n'aveaŭ să-i mai preocupe, rămânea destulă vreme încă pentru a cugeta la viitor.

Acum ridicară capul şi, ca şi Tauvel, înaintară cu pasul sigur, băgând de seamă la tot ce se petrecea în jurul lor.

(Va urma)

Ţăranii niponeji

ŢARANII NIPONEJI

Intr'un mod mai elocuent de cât o lungă descriere, ilustraţia pe care o vedeţi vă poate da o idee lămurită despre cele două elemente etnice, bine distincte, din care se compune rasa japoneză: O rasă cu oasele puternice, aceea a ţăranilor, şi o rasă mai delicată, casta nobilă.

Timp de secole întregi ţăranii aŭ rămas robi ai pământului. Nu este prin urmare de mirat că s'a produs o atât de mare diferenţiare fizică.

Dar acela care ar vrea să se încreadă numai în aparenţe, ar putea să fie de multe ori înşelat. Dacă samuraii nu mai aŭ spetele largi şi oasele formidabile ale străbunilor lor, aŭ ştiut totuşi, prin continue exerciţii gimnastice, să-şi formeze nişte muşchi de oţel. Aşa în cât balanţa este restabilită. Cu prilejul ultimului războiŭ, nobilii s'aŭ arătat mai aprigi încă şi mai rezistenţi de cât clasa de jos.

La rezultatul acesta nu s'a putut ajunge de cât prin exerciţii neîntrerupte, printr'o perseverenţă continuă.

C. D.

Către cititorĭ

Anunțăm pe cititoriĭ noștri că vom publica bucuros orĭ-ce articole interesante privitoare la călĕtoriĭ saŭ vînătorĭ, în țară saŭ strĕinătate, ce ne vor fi trimise.

Articolele, scrise pe o singură parte a hârtieĭ, în scrisorĭ francate, vor fi adresate redacțiuneĭ «Ziaruluĭ Călĕtoriilor», str. Brezoianu 11, Bucureștĭ.

Noile Abonamente

LA ZIARUL

UNIVERSUL

Singurul ziar independent, imparțial și cel mai răspândit din țară, cel maĭ bine informat și cel maĭ în curent cu întreaga mișcare politică, economică și financiară din țară și străinătate. Corespondenți speciali în: **Paris, Berlin, Londra, Viena, Budapesta, Roma, Sofia, Constantinopol, etc.**

Cu începere de la 15 Noembrie 1907, ziarul „UNIVERSUL" dă următoarele însemnate premiĭ la abonațiĭ sěĭ:

1) Un mare premiŭ de **1500 leĭ.**
2) Două premiĭ de câte **20 leĭ.**
3) Treĭ lozurĭ întregĭ ale Lotěrieĭ de Stat Român purtând No. 4.206, 12.451 și 50.823 pentru loteria a 3-a, cumpărate de la **Banca Fortuna**, casă de schimb, mare colectură principală.
4) 5 premiĭ de câte **100 leĭ.**
5) Zece premiĭ de câte **40 leĭ.**
6) 10 abon. pe un an la „Universul" **180 l.**
7) 10 abonamente pe 6 lunĭ **91,50.**
8) 10 abonamente pe 3 lunĭ **46,50.**
9) 10 abonamente de câte un an la „Ziarul Călătoriilor" 50 lei.
10) 10 abon. de câte un an la ‚Veselia' 26 leĭ

Câștigul rezultat pentru fie-care din lozurile aci sus arătate, va fi atribuit abonatuluĭ care la tragerea premiilor noastre va fi câștigat losul respectiv.

In cazul cel maĭ norocos se poate câștiga 900.000 LEI

adică cu nimic se poate câștiga O AVERE ENORMA

De asemenea toți abonațiĭ primesc gratuit «Universal Literar» ziar sěptěmânal, care conține, pe lângă o bogată materie literară și o frumoasă ilustrație în culorĭ.

Pe lângă acestea abonații vor maĭ primi gratuit prea frumosul

„Almanach al Universuluĭ" pe 1908

Abonamentele la UNIVERSUL sunt excepțional de eftine:

Pentru un an leĭ 18, Pentru 6 lunĭ leĭ 9,15. Pentru 3 lunĭ 4,65

Abonațiĭ, spre a participa la tragerea premiilor de maĭ sus vor primi: Pentru un an 25 bonurĭ de premiĭ Pentru șease lunĭ 10 bonurĭ de premiĭ. Pentru treĭ lunĭ 3 bonurĭ de premiĭ. Abonațiĭ pe un an î treg vor concura la două tragerĭ de premiĭ.

In urma uneĭ înțelegerĭ intervenite între Administeația noastră și *Banca Fortuna*, marea colectură principală din Bucureștĭ, str. Lipscanĭ 10, suntem în măsură de a oferi abonaților noștri carĭ doresc să participe la Loteria a III-a a Regatuluĭ Român următoarele reducerĭ de prețurĭ, diferența fiind plătită de noĭ și anume:

1 Los întreg cl. I Leĭ 9 în loc de 12 (abonaților
$1/2$ « « « « « 4 « « « 6 (pe un an.

$1/4$ los întreg cl. I leĭ 2 în loc de 3 abon. pe 6 lunĭ
$1/8$ « « « « 1 « « « 1,50 « « 3 «

Importanța acestor premiĭ suplimentare va fi de sigur apreciată de cititoriĭ noștri carĭ se vor grăbi a ne remite cât maĭ neîntârziat valoarea abonamentuluĭ și a lozuluĭ atribuit.

Anul IX. — No. 551. 10 Bani în toată țara Mercuri, 28 Noembrie 1907.

ZIARUL CĂLĂTORILOR

SI AL INTAMPLARILOR DE PE MARE SI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5. — pe an în toată țara
« 2.60 « ½ « «

Redacția și Administrația:
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĔTORILOR
apare o dată pe săptămână
— MARTEA

CAIDUL ROȘU. — (Vezi pag. 2312).

CAIDUL ROȘU

Printre marocaniĭ carĭ sub zidurile Casablanceĭ aŭ desfăşurat maĭ mult eroizm, este unul care a rămas celebru sub o poreclă pitorească: «caidul roşu».

Numele acesta nu i s'a dat din pricina cruzimelor pe care le-ar fi săvârşit, cum s'a întâmplat cu un oare-care sultan; ci din pricina culoriĭ licăritoare a burnuzuluĭ săŭ.

Omul acesta se numea—căcĭ în timpul din urmă şĭ-a găsit o moarte glorioasă — Abd-el-Rhaman şi guverna tribul Uiad-zilian din numeroasa populaţie a Chaniailor.

Era «hadji», adică devenise sfînt în urma unuĭ pelerinagiŭ la Meca. Un pelerinaj care astă-zĭ, în urma noilor drumurĭ create, se poate face cu cea maĭ mare uşurinţă, şı nu prezintă nicĭ o altă primejdie, de cât doar posibilitatea de a te îmbolnăvi de holeră în mijlocul mulţimeĭ murdare a drept credincioşilor. Uşor maĭ poate deveni cine-va sfânt, în lumea musulmană!

Abd-el-Rhaman era, prin urmare, respectat şi venerat nu numaĭ de tribul săŭ, dar de întreaga regiune.

Se povestea că într'o zi, aproape de puţul Si-Mahmed-Sursi, iĭ apăruse arhanghelul Gabriel, şi că altă dată, pe când străbătea cu piciorul albia pe jumătate uscată a Ouedululĭ-el-Gautra, o panteră venise să-l lingă mâinele.

Cu toate că destul de tînăr încă, nicĭ n'avea patru-zecĭ de anĭ, Abd-el-Rhaman poseda toată ştiinţa unuĭ şeik. E adevărat că nu făcuse nicĭ o descoperire ştiinţifică importantă, dar cunoştea foarte bine Coranul, şi se pricepea tot aşa de bine să-l discute.

Avea prin urmare ştiinţa doctorilor europenĭ din veacul de mijloc, căcĭ maĭ cunoştea şi scrierile principalilor teologĭ musulmanĭ.

Această înaltă ştiinţă maĭ era întovărăşită şi de un curaj fără marginĭ, pe care nu i-l putea da de cât credinţa că Allah îl luase sub paza sa.

In întreaga regiune se răspândise zgomotul că acest caid era invulnerabil.

O răpire misterioasă

Intr'o zi se răspândi vestea că o femee din tribul săŭ dispăruse. Era Messuada, soţia luĭ Si-Reschif, un musulman stimat de toată lumea.

Soţul dezolat se duse la caid şi după ce-ĭ povesti punct cu punct nenorocirea sa, îl rugă să-ĭ vină în ajutor.

— Messuada avea vre-un motiv pentru a se plânge de tine? îl întrebă Abd-el-Rhaman.

— Nicĭ unul! răspunse Si-Reschif, cu convingere.

— Gândeşte-te bine. Poate că aĭ fost vre-odată brutal cu dînsa, pentru că nu se purtase bine.

— Nu; eŭ nu întrebuinţez bastonul de cât pentru conducerea măgarilor, şi atuncĭ chiar, îl ţin maĭ mult de formă.

— Asta nu înseamnă nimica, Si-Reschif; sunt unele cuvinte care rănesc maĭ teribil de cât bastonul. Nu ştiĭ oare că profetul nostru Mahomet — fie numele săŭ în vecĭ lăudat! — a zis: «Nu trebue să loveştĭ femeia nicĭ chiar cu o floare?»

— Sidi, eŭ nu am a'mĭ face nicĭ o imputare. Imĭ iubiam soţia, şi dînsa mă iubia. Sunt sigur că dînsa nicĭ odată nu ar fi plecat de buna eĭ voe.

Fără îndoială că a fost victima uneĭ nenorocirĭ; vre-un ticălos va fi răpit-o.

Căcĭ tu ştiĭ bine că sunt uniĭ oamenĭ maĭ răĭ, maĭ primejdioşĭ de cât leoparziĭ şi panterile.

Caidul roşu rămase câte-va momente pe gândurĭ. Apoĭ bătu de treĭ orĭ din palme.

La acest semnal, apăru o tînără femee maură, cu faţa graţioasă şi fină, pe care şĭ-o acoperi îndată ce băgă de seamă că stăpânul săŭ nu era singur.

De sub vălul care îşĭ acoperea acum figura, nu se maĭ zăreaŭ de cât douĭ ochĭ negri, de o intensitate profundă.

Reka, îĭ zise caidul, cu vocea gravă, o cunoşteaĭ pe Messuada, tânăra soţie a luĭ Si-Peschif?

— O cunoşteam, stăpâne.

— Bine.

Apoĭ, întorcându-se spre soţ:

— Aĭ la tine vre-un obiect care să fi aparţinut soţieĭ tale?

— Am vălul acesta. Şi Si-Reschif scoase suspinând un văl de femee ascuns la piept.

Abd el, Rhaman luă vălul, şi apropiindu-se de Reka, i-l puse în mână. Apoĭ, desmierdându-ĭ fruntea cu mâna, o privi ţintă în ochĭ.

Pleoapele femeeĭ se lăsară în jos, şi corpul i se agită într'o repede înfiorare.

Buzele hipnotizateĭ se agitară un moment într'un murmur neînţeles; corpul i se agita, ca şi cum s'ar fi luptat cu o vedenie misterioasă.

Apoĭ, vorbi cu limpezime.

— Iată-l, blestematul... Abid-Mahel! Se învârteşte pe drumul Si-Airsa... se învîrteşte ca un demon, căutând o pradă.

— Abid-Mahel! murmură Si-Reschif, cu faţa contractată.

Dar cu un gest imperios, caidul îĭ impuse tăcerea.

— Vorbeşte! ordonă dânsul, făcând un pas spre hipnotizată.

— Iată-l, reluă tânăra femee... Vine... furia este zugrăvită pe figura sa. Şi a părăsit cuibul, şi umblă după pradă. Allah!... Inaintează acum spre puţul Si-Mahmed. E ora în care femeile vin să-şĭ umple doniţele cu apă. Va răpi-o pe cea d'întâiŭ care se va prezenta.

Si-Reschif îşĭ frângea mâinele de ciudă.

Caidul roşiŭ, asculta nepăsător.

— Vine Messuada!... strigă de odată Reka. Dânsa nu bănueşte nimic, şi înaintează plină de veselie, cu urciorul pe cap. Abid-Mahel se ascunde, rîzînd ca un demon, şi o lasă să înainteze.

Nenorocitul soţ îşĭ cuprinse fruntea în palme.

— Continuă! comandă Abd-el Rhaman.

— Massuada se apropie mereŭ... Iat-o, şi-a lăsat urciorul jos. Banditul se repede, o apucă, îĭ astupă gura, îĭ leagă mâinele şi o duce cu dânsul.

Si-Reschif nu-şĭ putu opri un strigăt.

Dar, cu voce gravă şi nepăsătoare, caidul ordonă.

— Urmează-l!

— Se aruncă cu ea printre stufişurĭ. Acolo este legat un cal. Iată-l galopând spre munte. Trece Ouedul. Indărătul stâncelor este o subterană... Intră.

Reka tăcu. Caidul care aflase tot ce vrea să ştie, iĭ puse mâna pe frunte şi o deşteptă.

După aceea, întorcându-se spre Si-Reschif, îĭ zise:

— Du-te de caută pe fratele tăŭ, şi pe fratele soţieĭ tale. Voĭ suntețĭ ceĭ ofensaţĭ şi voĭ trebue să vă răzbunaţĭ. Eŭ vă voĭ întovărăşi, şi dacă Domnul va voi-o, răpitorul va fi capturat.

Si-Reschif alergă ca un nebun pentru a îndeplini ordinele stăpânuluĭ săŭ.

Eliberarea

O oră după aceia, patru cavalerĭ plecase în galop spre munte. In fruntea lor mergea un om cu burnuzul de coloarea focului.

Era caidul Abd-el-Rhaman.

După maĭ multe ore de drum, cavaleriĭ trecură Ouedul, şi ajunseră la intrarea subteraneĭ.

Apropiindu-se, auziră un nechezat, care părea că vine din fundul pământuluĭ.

Era calul brigandului, care-şĭ saluta confraţiĭ, trădându-ĭ ast-fel ascunzătoarea.

— Allah este mare! exclamară ceĭ patru arabĭ.

Abid-Mahel, surprins, căută să fugă. Dar Si-Reschif se repezi asupra luĭ ca un leŭ rănit, şi-ĭ reteză capul cu o lovitură de sabie.

In subterană, o găsiră pe Massuada legată, în mijlocul uneĭ grămezĭ de obiecte preţioase. Era acolo cuibul brigandului.

Moartea şefului

In urma acestei aventuri reputàţia lui Abd-el-Rhaman deveni şi mai mare încă. Allah iĭ dădea numaĭ luĭ puterea de a descoperi lucrurile ascunse. Cât despre Si-Reschif, dânsul iĭ jură o credinţă şi un devotament etern.

Când veni momentul, caidul roşiŭ se adresă oamenilor săĭ cu aceste cuvinte:

— Fraţilor, trebue să ne pregătim pentru a lupta împotriva duşmanilor credinţeĭ noastre. Rumiĭ aŭ sosit şi voesc să facă şi din imperiul Mogrebuluĭ ceia-ce aŭ făcut din Algeria. Voesc adică să pue mâna pe pământurile şi pe turmele noastre de vite; voesc să ne răpească femeile şi să ne murdărească moscheele.

«Aŭ ajuns la Casablanca. La arme!... Nu există alt Dumnezeŭ de cât Dumnezeul nostru, şi Mohamed este profetul săŭ!»

Cu un entuziasm frenetic, întregul trib Ulad-zilian răspunse la chemarea şefuluĭ.

Şi multă vreme a fost văzut omul cu mantaua de coloarea foculuĭ, luptând în locurile cele maĭ primejdioase.

A înfruntat de zecĭ de orĭ moartea în faţă, insuflând celor care-l înconjuraŭ un curaj temerar. Abd-el-Rhaman era invulnerabil!

Dar într'o zi pe când înainta în primul rând, contra uneĭ şarje furioase a cavaleriei franceze, îşĭ găsi moartea. Fermecul de care era înconjurat omul invulnerabil, fusese rupt; caidul roşiŭ nu maĭ exista.

Alăturĭ de cadavrul săŭ a fost găsit acela al luĭ Si-Reschif.

C. Arg.

DIN VIAŢA ROBILOR

Jenny Raimundé, un colon francez, proprietarul renumiteĭ ferme «Le grand père» din Statele-Unite, avea în serviciul săŭ o mulţime de robĭ negri.

Mizeria în care trăiaŭ, muncile cele grele la carĭ eraŭ supuşĭ, bătăile cele crude pe carĭ le primeaŭ, disperaseră foarte mult pe sărmaniĭ robĭ.

Intr'o seară, pe când se întorceaŭ de la lucru către sat, conduşĭ de biciul a treĭ albĭ, doĭ dintre eĭ, tatăl şi fiul, îşĭ şopteaŭ acestea:

— Tată, o să mă omor! Fiul tăŭ nu maĭ poate suporta aceste chinurĭ grozave.

— Fiul meŭ ar fi un dobitoc de ar săvârşi această faptă laşe şi ruşinoasă. El va face atuncĭ de râs întreaga sa naţie şi bătrânul luĭ tată nu ar fi în stare să primească o asemenea lovitură din partea fiuluĭ săŭ. Eŭ ţi-aşĭ da un alt sfat: Incearcă să fugĭ.

— Să fug? Atuncĭ tatăl meŭ 'şĭ-a perdut minţile. Walf şi Joppo, câiniĭ stăpânuluĭ, ce aşteaptă?

— Eŭ cred că Dirro va fi destul de dibaciŭ pentru ca să se scape saŭ să se ascundă de eĭ! Decĭ încearcă.

— Sfatul tatăluĭ meŭ..., adăogă Dirro.

— Aşa dar ne-am înţeles!

Dirro nu răspunse. Işĭ lăsă capul trist în jos. El era cel maĭ tânăr dintre toţĭ tovarăşiĭ luĭ de suferinţă şi decĭ era să trăiască această viţă chinuitoare maĭ mult de cât toţĭ.

De alt-fel muncile cele maĭ grele, bătăile cele maĭ cumplite le primea tatăl, fiind maĭ puternic şi maĭ viguros.

Miko, sărmanul luĭ tată, cu care îl văzurăm vorbind la început, nu de puţine orĭ primea şi el asemenea lucrurĭ. Nu de puţine orĭ cerea ca el să fie bătut în locul fiuluĭ săŭ. In orĭ şi ce caz el era maĭ bătrân şi aceste chinurĭ eraŭ să înceteze cât de curând.

Mulţĭ dintre aceştĭ nenorociţĭ robĭ ar fi vrut să fugă. Raimundé poseda însă doĭ câinĭ, pe Walf şi pe Joppo, carĭ 'l-ar fi descoperit orĭ şi unde ar fi fost aşcunşĭ, prin agerul lor miros.

Nimenĭ nu se putea apropia de eĭ, căcĭ era în pericol să fie sfâşiat. Alt-fel de mult s'ar fi dus eĭ.

*

Trecuseră două zile. Era de dimineaţă. O mare turburare domnea la ferma «Le grand père»:

Dirro lipsea. Fugise.

Toţĭ negriĭ fură întrebaţĭ, bătuţĭ. Nimenĭ însă nu ştia să dea vre-un amănunt.

Alergară cu toţĭ atuncĭ la câinĭ.

Ajunşĭ aci, un spectacol trist li se înfăţişă: Walf zăcea mort jos.

Kângă el Joppo trist, uitându-se la tovarăşul săŭ, chelălăea cobitor din când în când.

— Ah! bestia sălbatecă şi necredincioasă, răcni Raimundé, apropiindu-se de Walf, mi-a omorât un câine! Eĭ bine a maĭ rămas unul!

Voĭ ştĭ cum să mă răzbun pe tine! Nenorocul făcuse ca din mâncarea otrăvită pe care o aruncase Dirro pe furiş la câinĭ să nu mănânce de cât Walf, aşa că planurile luĭ eraŭ nimicite. El era să fie găsit de agerul Joppo şi readus la fermă.

O grupă de urmăritorĭ călărĭ se pregăti. Joppo fu scos afară. Mirosi paele, pe care dormise Dirro şi dând din coadă în semn de înţelegere începu să fugă în câmpie. Urmăritoriĭ se luară după el şi goana începu.

*

După vre-o 40 de minute de galop nebun, ajunseră aproape de malurile râuluĭ Rouge, care nu era tocmaĭ departe de fermă.

In spre dreapta, la câţĭ-va km. ascunsă de nişte deluşoare nisipoase, se întindea o pădurice baltoasă.

Galopul încetă.

Să vedem dacă a trecut râul saŭ nu, adăugă şeful chemând pe Joppo.

Câinele mirosi pământul, se apropie de mal, mirosi din noŭ şi sări în apă. Urmă o comandă scurtă şi călăreţiĭ săriră cu curaj în apă.

*

Joppo nu se înşelase.

Cum plecase de la fermă, Dirro încălecă pe un cal, a căruĭ lipsă s'a costatat maĭ târziŭ şi o luă la fugă spre râŭ. Ajuns aci trecu apa, crezând că nu va putea fi găsit.

Văzându-se pe partea cea-l'altă a râuluĭ şi crezându-se în siguranţă se trânti la pământ spre a se odihni puţin. De oboseală însă adormi şi nu se sculă de cât când auzi lătrăturile luĭ Joppo şi sgomotul urmăritorilor carĭ trecuseră apa.

Câinele alergă în spre el.

Negral, care şedea ascuns după nişte erburĭ, văzându-se descoperit, se repezi asupra câineluĭ, şi îĭ coprinse gâtul cu puternicile luĭ mâinĭ şi ridicându-l în sus îl trânti la pământ. Animalul se sbătu un moment şi rămase nemişcat.

El îĭ trădase ascunzătoarea.

Se răzbunase.

In acelaş timp se aruncă pe calul cu care venise şi lăsând încurcaţĭ pe urmăritorĭ, carĭ nu se aşteptaŭ la una ca asta, o luă la fugă.

In câte-va clipe eraŭ departe; însă tocmaĭ când credea că e aproape scăpat, un foc de carabină 'l trânti la pământ calul, singurul luĭ mijloc de scăpare.

Dirro scoase un strigăt de disperare şi văzându-se prins încercă să se sugrume. Era prea târziŭ. Primul călăreţ sări din fuga caluluĭ asupra luĭ şi apucându-ĭ mâinile îĭ strigă:

— Viŭ! Nu mort!...

Nenorocitul negru începu să urle, să se sbată. In zadar.

Fu legat şi de picioare şi fixat pe un cal.

Fără a maĭ băga în seamă pe Joppo saŭ calul carĭ zăceaŭ morţĭ, precum nicĭ urletele luĭ Dirro, cursa începu.

*

După un galop nebun de maĭ bine de treĭ sferturĭ de oră, eraŭ înapoĭ la fermă.

Dirro fu scurt judecat în mijlocul curţeĭ. Eraŭ de faţă mic şi mare, toţĭ locuitoriĭ fermeĭ. De asemenea şi negriĭ robĭ eraŭ acolo. Şi pentru a se asigura liniştea din partea acestora, patru canadienĭ din serviciul fermeĭ steteaŭ gata cu carabinele.

Dirro era acuzat de fugă, de furtul unuĭ cal şi de omorârea a doĭ câinĭ.

Sentinţa prin care el trebuia să moară snpliciat, fu pronunţată de către Raimundé.

Preparativele fură scurte.

Dirro fu legat şi întins pe un pat de scândurĭ.

Bătaia începu. Dirro însă răbda, fără să scoată cel maĭ mic strigăt.

După bătaie urmă arderea tălpilor, a pulpelor, braţelor şi spateluĭ cu un fer ars...

Un fum gros și un miros de carne arsă eșa din corpul negrului, care sfârâia sub fer. Sângele începu să curgă șiroaie.

După aceia urmă bătaia din noŭ. Sângele țișnea cu putere și maĭ mare. Oasele trosneaŭ, sub lemnul cu care era bătut.

Supliciatul nu maĭ putu răbda. Incepu să urle de durere.

Cum nu maĭ era să reziste mult, supliciul se termină prin taerea mâinilor și zdrobirea craniuluĭ și a picioarelor.

Dirro nu maĭ putea țipa. Ochiĭ luĭ injectațĭ, eșițĭ din orbite, se îndreptară spre tovarășiĭ săĭ, carĭ ședeaŭ mutĭ de durere.

Se maĭ zbătu un moment și își dete sufletul după un chin de maĭ bine de o oră.

In ochiĭ luĭ Raimundé se citea o bucurie infernală.

— In fine, murmură el, întorcându-se spre negri, v'am dat o bună lecțiune.

Negri păreaŭ niște fiare turbate.

Miko, pe jumătate mort de durere, se repezi asupra fiuluĭ săŭ și rămase nemișcat.

Murise împreună cu fiul săŭ.

*

Patru zile trecură de la această tristă întâmplare.

In dimineața celeĭ de a cincea zi, Raimundé fu găsit asasinat în acelaș loc, unde fusese supliciat sărmanul Dirro.

Membrele 'ĭ eraŭ smulse și rupte de la corp și în inimă 'ĭ era înfipt un pumnal. Sângele luĭ cursese peste acela al nenorocituluĭ Dirro. Două ore maĭ târziŭ toată ferma era în flacărĭ.

Negriĭ se răzbunaseră.

I. N.

O punte peste elefanțĭ

O PUNTE PESTE ELEFANȚI

In toată zoologia nu-ĭ nicĭ un alt animal maĭ simpatic de cât elefantul. Și pe lângă aceasta e și foarte folositor, pentru căratul greutăților prea marĭ. Ba încă la nevoe pot servi și drept punte.

Ilustrația noastră arată cum o caravană, întâmpinând un râŭ în cale și ne-fiind nicĭ un pod prin apropiere, conducătorilor elefanților le-aŭ venit ingenioasă idee a uneĭ punțĭ portative. Aŭ vârât elefanțiĭ în apă, aŭ întins peste eĭ scândurĭ de la un țărm la altul și pe pantea asta așa repede improvizată aŭ trecut călătoriĭ și mărfurile.

Ultima expediție a unuĭ aventurier

— Urmare —

— Spuneam, ilustre apărător al libertățeĭ noastre, că niște imperialĭ m'aŭ prădat și că aŭ rîs de mine când i-am amenințat cu numele d-tale.

— Niște imperialĭ! eștĭ sigur?.. întrebă teribilul șef al gueriileĭ care-ĭ purta numele.

— Sunt foarte sigur.

Gutierez, căcĭ dînsul era, încrețí din sprâncene.

— Mil diablos! și câțĭ sunt mizerabiliĭ aceia? întrebă dînsul, cu vocea vibrantă de mânie.

— Patru.

— Semnalmentele lor?

Hangiul făcu o descriere repede, și atât de amănunțită, în cât colonelul Gutierez nu maĭ putu avea nicĭ o îndoială.

— Și în ce parte s'aŭ îndreptat? maĭ întrebă acesta.

— In spre est.

— Cât timp este de când aŭ părăsit satul?

— O jumătate de oră; dar sunt sigur că nu vor ajunge departe, pentru că am otrăvit grăunțele pe care le-am dat cailor.

— Frumoasă idee, compadre!

... Satul se umpluse de armată. Cavaleria și infanteria sosiaŭ din toate părțile.

Ceia ce prevăzuse Blanblanc, se întâmplase.

Trupele mergând, unele într'o direcție și altele în altă direcție, se întâlniseră; fără îndoială, avuseseră loc explicațiĭ, și trimisul prietenilor noștri fu descoperit.

— Eĭ bine, colonele? întrebară câțĭ-va ofițerĭ, care intraseră și eĭ în han.

— Curierul luĭ Escobedo avea dreptate, răspunse Gutierez, mușcându-șĭ mustățile; ceĭ patru exploradoreźĭ cărora le-a dat telegramele, sunt niște trădătorĭ. Eĭ aŭ surprins secretul corespondențeĭ noastre, și aŭ îndreptat armatele spre nord, pe câtă vreme, acum, nu se maĭ află nicĭ un singur francez pe acolo.

Se ordonă imediat o urmărire.

Un detașament din trupa cea maĭ puțin obosită, tocmaĭ cea cu afacerea Grosbedo, plecă în galop, înt'ovărășită fiind și de un peon al hangiuluĭ, pentru a arăta direcția.

Miĭ de strigăte furioase se ridicară:

— Moarte francezilor!

CAP· VI

Un rîs omeric.—Suntem urmărițĭ. — Cursă nebună.—Caiĭ sunt otrăvițĭ.—Atacul.—Sărmanele animale!—Gerald este mort!—Jurământul.

Abia trecuse zece minute de la plecarea lor din sat, și de o dată, pe neașteptate, Trompet își opri calul, și izbucni într'un hohot de rîs nebun.

— Ce naiba te-a maĭ apucat acum? întrebară tovarășiĭ săĭ, carĭ n'aveaŭ de loc poftă de rîs.

Dar Trompet, fără să le răspundă, rîdea mereŭ, ca un nebun.

Blanblanc începea să fie neliniștit.

— Dacă l'am cobori de pe cal? întrebă Chapardo.

— S'a sfîrșit acum, suspină Trompet, dar a fost ceva maĭ puternic de cât voința mea.

— Dar, în sfîrșit ce aĭ? întrebă pentru a doua oară Gerald.

— Ce-am avut, maĭ bine zis, pentru că acuma nu maĭ am nimic. Eĭ bine! mă gândeam la mutra pe care a făcut-o hangiul când Blanblanc i-a răspuns că războinicĭ luĭ Gutieerez plătesc numaĭ după ce aŭ verificat calitatea mărfeĭ.

— Am făcut aceasta pentru a'l învăța minte să nu maĭ fie obraznic, răspunse Blanblanc, care tot nu putea înțelege ilaritatea tovarășuluĭ săŭ.

— Să nutrească cine-va patru oamenĭ